

The University of Texas at Austin
South Asia Institute

Open Educational Resources for South Asian Language Research

Language: Sanskrit

Searchable Electronic Edition of the *Nāradaśmṛti*, transcribed and analyzed by Yasuke Ikari and [reposted from GRETEL](#), is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](#).

Last updated: June 2024

Yasuke Ikari
Kyoto University

The following transcription was completed by Prof. Yasuke Ikari and posted to the GRETIL website. The header info from that file is duplicated here. The transcription is posted at this site for the sake of convenience in accordance with the CC-NC-SA 4.0 license.

Header

This file is an html transformation of [sa_nAradasmRti.xml](#) with a rudimentary header. For a more extensive header please refer to the source file.

Data entry: Yasuke Ikari

Contribution: Yasuke Ikari

Date of this version: 2020-01-07

Source:

Richard W. Lariviere: The Nāradaśmr̥ti. Critically edited with an introduction, annotated translation, and appendices. Philadelphia 1989 (University of Pennsylvania studies on South Asia 4-5).

Publisher: Göttingen Register of Electronic Texts in Indian Languages (GRETIL), SUB Göttingen

Licence:

This e-text was provided to GRETIL in good faith that no copyright rights have been infringed. If anyone wishes to assert copyright over this file, please contact the GRETIL management at [gretil\(at\)sub\(dot\)uni-goettingen\(dot\)de](mailto:gretil(at)sub(dot)uni-goettingen(dot)de). The file will be immediately removed pending resolution of the claim.

Distributed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Interpretive markup:

remarks

analysis

Notes:

The sandhi-analysis has been converted from BHELA-style encoding and resolves only vowel-sandhis.

Nāradasmṛti

1. mātṛkā

1. vyavahāraḥ

dharmakatānāḥ puruṣā yadāsan satyavādināḥ /
tadā na vyavahāro 'bhūn na dveṣo nāpi matsaraḥ // NarS_m1.1

[dharma-ekatānāḥ puruṣā yadāsan satyavādināḥ / tadā na vyavahāro 'bhūn na dveṣo nāpi matsaraḥ //](#)

naṣṭe dharme manuṣyeṣu vyavahāraḥ pravartate /
draṣṭā ca vyavahārāṇām rājā daṇḍadharāḥ kṛtāḥ // NarS_m1.2

[naṣṭe dharme manuṣyeṣu vyavahāraḥ pravartate / draṣṭā ca vyavahārāṇām rājā daṇḍadharāḥ kṛtāḥ //](#)

likhitam sākṣiṇaś cātra dvau vidhī samprakīrtitau /
saṁdigdhārthaviśuddhyartham dvayor vivadamānayoḥ // NarS_m1.3

[likhitam sākṣiṇaś cātra dvau vidhī samprakīrtitau / saṁdigdhārthaviśuddhyartham dvayor vivadamānayoḥ //](#)

sottaro 'nuttaraś caiva sa vijñeyo dvilakṣaṇaḥ /
sottaro 'bhyadhiko yatra vilekhāpūrvakaḥ paṇaḥ // NarS_m1.4

[sottaro 'nuttaraś caiva sa vijñeyo dvilakṣaṇaḥ / sottaro 'bhyadhiko yatra vilekhāpūrvakaḥ paṇaḥ //](#)

vivāde sottarapaṇe dvayor yas tatra hīyate /
sa paṇam svakṛtam dāpyo vinayam ca parājaye // NarS_m1.5

[vivāde sottarapaṇe dvayor yas tatra hīyate / sa paṇam svakṛtam dāpyo vinayam ca parājaye //](#)

sāras tu vyavahārāṇām pratijñā samudāhṛtā /
taddhānau hīyate vādī tarams tām uttaro bhavet // NarS_m1.6

[sāras tu vyavahārāṇām pratijñā samudāhṛtā / taddhānau hīyate vādī tarams tām uttaro bhavet //](#)

kulāni śreṇayaś caiva gaṇāś cādhikṛto nṛpaḥ /
pratiṣṭhā vyavahārāṇām gurvebhyas tūttarottaram // NarS_m1.7

[kulāni śreṇayaś caiva gaṇāś cādhikṛto nṛpaḥ / pratiṣṭhā vyavahārāṇām gurvebhyas tūttarottaram //](#)

sa catuṣpāc catuḥsthānaś catuḥsādhana eva ca /
caturhitaś caturvyāpī catuṣkāṛī ca kīṛtyate // NarS_m1.8

sa catuṣpāc catuḥsthānaś catuḥsādhana eva ca / caturhitaś caturvyāpī catuṣkāṛī ca kīṛtyate //

aṣṭāṅgo 'ṣṭādaśapadaḥ śataśākhas tathaiva ca /
triyonir dvyabhiyogaś ca dvidvāro dvigatis tathā // NarS_m1.9

aṣṭāṅgo 'ṣṭādaśapadaḥ śataśākhas tatha aiva ca / triyonir dvyabhiyogaś ca dvidvāro dvigatis tathā //

dharmaś ca vyavahāraś ca caritraṃ rājaśāsanam /
catuṣpād vyavahāro 'yam uttaraḥ pūrvabādhakaḥ // NarS_m1.10

dharmaś ca vyavahāraś ca caritraṃ rājaśāsanam / catuṣpād vyavahāro 'yam uttaraḥ pūrvabādhakaḥ //

tatra satye sthito dharmo vyavahāras tu sākṣiṣu /
caritraṃ pustakaraṇe rājājñāyām tu śāsanam // NarS_m1.11

tatra satye sthito dharmo vyavahāras tu sākṣiṣu / caritraṃ pustakaraṇe rājājñāyām tu śāsanam //

sāmādyupāyasādhyatvāc catuḥsādhana ucyate /
caturṇām āśramāṇām ca rakṣaṇāt sa caturhitaḥ // NarS_m1.12

sāmādyupāyasādhyatvāc catuḥsādhana ucyate / caturṇām āśramāṇām ca rakṣaṇāt sa caturhitaḥ //

kartṛṇ atho sākṣiṇaś ca sabhyān rājānam eva ca /
vyāpnoti pādaśo yasmāc caturvyāpī tataḥ smṛtaḥ // NarS_m1.13

kartṛṇ atho sākṣiṇaś ca sabhyān rājānam eva ca / vyāpnoti pādaśo yasmāc caturvyāpī tataḥ smṛtaḥ //

dharmasyārthasya yaśaso lokapaktes tathaiva ca /
caturṇām karaṇād eṣām catuṣkāṛī prakīrtitaḥ // NarS_m1.14

dharmasyārthasya yaśaso lokapaktes tatha aiva ca / caturṇām karaṇād eṣām catuṣkāṛī prakīrtitaḥ //

rājā sapuruṣaḥ sabhyāḥ śāstraṃ gaṇakalekhakau /
hiraṇyam agnir udakam aṣṭāṅgaḥ sa udāhṛtaḥ // NarS_m1.15

rājā sapuruṣaḥ sabhyāḥ śāstraṃ gaṇakalekhakau / hiraṇyam agnir udakam aṣṭāṅgaḥ sa udāhṛtaḥ //

ṛnādānaṃ hy upanidhiḥ saṃbhūyotthānaṃ eva ca /
dattasya punar ādānaṃ aśuśrūṣābhyupetya ca // NarS_m1.16

ṛnādānaṃ hy upanidhiḥ saṃbhūya utthānaṃ eva ca / dattasya punar ādānaṃ aśuśrūṣābhyupetya ca //

vetanasyānapākarma tathaivāsvāmivikrayaḥ /
vikrīyāsaṃpradānaṃ ca krītvānuśaya eva ca // NarS_m1.17

vetanasyānapākarma tatha aiva asvāmivikrayaḥ / vikrīya asaṃpradānaṃ ca krītvānuśaya eva ca //

samayasyānapākarma vivādaḥ kṣetrajas tathā /
strīpumsayoś ca saṃbandho dāyabhāgo 'tha sāhasam // NarS_m1.18

samayasyānapākarma vivādaḥ kṣetrajas tathā / strīpumsayoś ca saṃbandho dāyabhāgo 'tha sāhasam //

vākpāruṣyaṃ tathaivoktaṃ daṇḍapāruṣyaṃ eva ca /
dyūtaṃ prakīrṇakaṃ caivety aṣṭādaśapadaḥ smṛtaḥ // NarS_m1.19

vākpāruṣyaṃ tatha aiva uktaṃ daṇḍapāruṣyaṃ eva ca / dyūtaṃ prakīrṇakaṃ caiva ity aṣṭādaśapadaḥ smṛtaḥ //

eṣāṃ eva prabhedo 'nyaḥ śataṃ aṣṭottaraṃ smṛtaṃ /
kriyābhedān manuṣyāṇāṃ śataśākho nigadyate // NarS_m1.20

eṣāṃ eva prabhedo 'nyaḥ śataṃ aṣṭa-uttaraṃ smṛtaṃ / kriyābhedān manuṣyāṇāṃ śataśākho nigadyate //

kāmāt krodhāc ca lobhāc ca tribhyo yasmāt pravartate /
triyoniḥ kīrtyate tena trayam etad vivādakṛt // NarS_m1.21

kāmāt krodhāc ca lobhāc ca tribhyo yasmāt pravartate / triyoniḥ kīrtyate tena trayam etad vivādakṛt //

dvyabhiyogas tu vijñeyaḥ śaṅkāttattvābhiyogataḥ /
śaṅkāsatāṃ tu saṃsargāt tattvaṃ hoḍhādidarśanāt // NarS_m1.22

dvyabhiyogas tu vijñeyaḥ śaṅkāttattvābhiyogataḥ / śaṅkāsatāṃ tu saṃsargāt tattvaṃ hā uḍhādidarśanāt //

pakṣadvayābhisambandhād dvidvāraḥ samudāhṛtaḥ /
pūrvavādas tayoh pakṣaḥ pratipakṣas taduttaram // NarS_m1.23

pakṣadvayābhisambandhād dvidvāraḥ samudāhṛtaḥ / pūrvavādas tayoh pakṣaḥ pratipakṣas taduttaram //

bhūtacchalānusāritvād dvigatiḥ sa udāhṛtaḥ /
bhūtaṁ tattvārthasaṃyuktaṁ pramādābhīhitaṁ chalaṁ // NarS_m1.24

[bhūtacchalānusāritvād dvigatiḥ sa udāhṛtaḥ / bhūtaṁ tattvārthasaṃyuktaṁ pramādābhīhitaṁ chalaṁ //](#)

tatra śiṣṭaṁ chalaṁ rājā marṣayed dharmasādhanaḥ /
bhūtaṁ eva prapadyeta dharmamūlā yataḥ śriyaḥ // NarS_m1.25

[tatra śiṣṭaṁ chalaṁ rājā marṣayed dharmasādhanaḥ / bhūtaṁ eva prapadyeta dharmamūlā yataḥ śriyaḥ //](#)

dharmeṇoddharato rājño vyavahārān kṛtātmanaḥ /
saṃbhavanti guṇāḥ sapta sapta vahner ivārciṣaḥ // NarS_m1.26

[dharmeṇa uddharato rājño vyavahārān kṛtātmanaḥ / saṃbhavanti guṇāḥ sapta sapta vahner ivārciṣaḥ //](#)

dharmas cārthaś ca kīrtiś ca lokapaktir upagrahaḥ /
prajābhyo bahumānaś ca svarge sthānaṁ ca śāśvatam // NarS_m1.27

[dharmas cārthaś ca kīrtiś ca lokapaktir upagrahaḥ / prajābhyo bahumānaś ca svarge sthānaṁ ca śāśvatam //](#)

tasmād dharmāsanam prāpya rājā vigatamatsaraḥ /
samaḥ syāt sarvabhūteṣu bibhrad vaivasvataṁ vratam // NarS_m1.28

[tasmād dharmāsanam prāpya rājā vigatamatsaraḥ / samaḥ syāt sarvabhūteṣu bibhrad vaivasvataṁ vratam //](#)

dharmasāstraṁ puraskṛtya prāḍvivākamate sthitaḥ /
samāhitamatīḥ paśyed vyavahārān anukramāt // NarS_m1.29

[dharmasāstraṁ puraskṛtya prāḍvivākamate sthitaḥ / samāhitamatīḥ paśyed vyavahārān anukramāt //](#)

āgamaḥ prathamam kāryo vyavahārapadam tataḥ /
vivitsā nirṇayaś caiva darśanam syāc caturvidham // NarS_m1.30

[āgamaḥ prathamam kāryo vyavahārapadam tataḥ / vivitsā nirṇayaś caiva darśanam syāc caturvidham //](#)

dharmasāstrārthaśāstrābhyām avirodhena mārgataḥ /
samīkṣamāṇo nipuṇam vyavahāragatiṁ nayet // NarS_m1.31

[dharmasāstrārthaśāstrābhyām avirodhena mārgataḥ / samīkṣamāṇo nipuṇam vyavahāragatiṁ nayet //](#)

yathā mṛgasya viddhasya vyādho mṛgapadaṃ nayet /
kakṣe śoṇitaleśena tathā dharmapadaṃ nayet // NarS_m1.32

[yathā mṛgasya viddhasya vyādho mṛgapadaṃ nayet / kakṣe śoṇitaleśena tathā dharmapadaṃ nayet //](#)

yatra vipratipattiḥ syād dharmaśāstrārthaśāstrayoḥ /
arthaśāstroktam utsrjya dharmaśāstroktam ācāret // NarS_m1.33

[yatra vipratipattiḥ syād dharmaśāstrārthaśāstrayoḥ / arthaśāstra-uktam utsrjya dharmaśāstra-uktam ācāret //](#)

dharmaśāstravirodhe tu yuktivyukto 'pi dharmataḥ /
vyavahāro hi balavān dharmas tenāvahīyate // NarS_m1.34

[dharmaśāstravirodhe tu yuktivyukto 'pi dharmataḥ / vyavahāro hi balavān dharmas tenāvahīyate //](#)

sūkṣmo hi bhagavān dharmah parokṣo durvicāraṇaḥ /
ataḥ pratyakṣamārgena vyavahāragatiṃ nayet // NarS_m1.35

[sūkṣmo hi bhagavān dharmah parokṣo durvicāraṇaḥ / ataḥ pratyakṣamārgena vyavahāragatiṃ nayet //](#)

yāty acauro 'pi cauratvaṃ cauraś cāyāty acauratām /
acauraś cauratām prāpto māṇḍavyo vyavahārataḥ // NarS_m1.36

[yāty acauro 'pi cauratvaṃ cauraś cāyāty acauratām / acauraś cauratām prāpto māṇḍavyo vyavahārataḥ //](#)

strīṣu rātrau bahir grāmād antarveśmany arātiṣu /
vyavahāraḥ kṛto 'py eṣu punaḥ kartavyatām iyāt // NarS_m1.37

[strīṣu rātrau bahir grāmād antarveśmany arātiṣu / vyavahāraḥ kṛto 'py eṣu punaḥ kartavyatām iyāt //](#)

gahanatvād vivādānām asāmarthyāt smrter api /
ṛṇādiṣu haret kālāṃ kāmāṃ tattvabubhutsayā // NarS_m1.38

[gahanatvād vivādānām asāmarthyāt smrter api / ṛṇādiṣu haret kālāṃ kāmāṃ tattvabubhutsayā //](#)

gobhūhiraṇyastrīsteyapāruṣyātyayikeṣu ca /
sāhaseṣv abhiśāpe ca sadya eva vivādayet // NarS_m1.39

[gobhūhiraṇyastrīsteyapāruṣyātyayikeṣu ca / sāhaseṣv abhiśāpe ca sadya eva vivādayet //](#)

anāvedya tu yo rājñe saṁdigdhe 'rthe pravartate /
prasahya sa vineyaḥ syāt sa cāsyārtho na sidhyati // NarS_m1.40

anāvedya tu yo rājñe saṁdigdhe 'rthe pravartate / prasahya sa vineyaḥ syāt sa cāsyārtho na sidhyati //

vaktavye 'rthe na tiṣṭhantam utkrāmantam ca tadvacaḥ /
āsedhayed vivādārthī yāvad āhvānadarśanam // NarS_m1.41

vaktavye 'rthe na tiṣṭhantam utkrāmantam ca tadvacaḥ / āsedhayed vivādārthī yāvad āhvānadarśanam //

sthānāsedhaḥ kālakṛtaḥ pravāsāt karmaṇas tathā /
caturvidhaḥ syād āsedho nāsiddhas taṁ vilaṅghayet // NarS_m1.42

sthānāsedhaḥ kālakṛtaḥ pravāsāt karmaṇas tathā / caturvidhaḥ syād āsedho nāsiddhas taṁ vilaṅghayet //

nadīsaṁtārakāntāradurdeśopaplavādiṣu /
āsiddhas taṁ parāsedham utkrāman nāparādhnyāt // NarS_m1.43

nadīsaṁtārakāntāradurdeśa-upaplavādiṣu / āsiddhas taṁ parāsedham utkrāman nāparādhnyāt //

āsedhakāla āsiddha āsedham yo vyatikramet /
sa vineyo 'nyathā kurvann āseddhā daṇḍabhāg bhavet // NarS_m1.44

āsedhakāla āsiddha āsedham yo vyatikramet / sa vineyo 'nyathā kurvann āseddhā daṇḍabhāg bhavet //

nirveṣṭukāmo rogārto yiyakṣur vyasane sthitaḥ /
abhiyuktas tathānyena rājakāryodyatas tathā // NarS_m1.45

nirveṣṭukāmo rogārto yiyakṣur vyasane sthitaḥ / abhiyuktas tathānyena rājakārya-udyatas tathā //

gavāṁ pracāre gopālāḥ sasyabandhe kṛṣṭivalāḥ /
śilpinaḥ cāpi tatkālam āyudhīyās ca vighrahe // NarS_m1.46

gavāṁ pracāre gopālāḥ sasyabandhe kṛṣṭivalāḥ / śilpinaḥ cāpi tatkālam āyudhīyās ca vighrahe //

aprāptavyavahāraś ca dūto dānonmukho vratī /
viṣamasthaś ca nāsedhyo na cainān āhvayen nṛpaḥ // NarS_m1.47

aprāptavyavahāraś ca dūto dāna-unmukho vratī / viṣamasthaś ca nāsedhyo na ca enān āhvayen nṛpaḥ //

nābhiyukto 'bhiyuñjīta tam atīrtvārtham anyataḥ /
na cābhiyuktam anyena na viddhaṃ veddhum arhati // NarS_m1.48

nābhiyukto 'bhiyuñjīta tam atīrtvārtham anyataḥ / na cābhiyuktam anyena na viddhaṃ veddhum arhati //

yam artham abhiyuñjīta na taṃ viprakṛtiṃ nayet /
nānyat pakṣāntaraṃ gacched gacchan pūrvāt sa hīyate // NarS_m1.49

yam artham abhiyuñjīta na taṃ viprakṛtiṃ nayet / nānyat pakṣāntaraṃ gacched gacchan pūrvāt sa hīyate //

na ca mithyābhiyuñjīta doṣo mithyābhiyoginaḥ /
yas tatra vinayaḥ proktaḥ so 'bhiyoktāram āvrajet // NarS_m1.50

na ca mithyābhiyuñjīta doṣo mithyābhiyoginaḥ / yas tatra vinayaḥ proktaḥ so 'bhiyoktāram āvrajet //

sāpadeśaṃ haran kālam abruvaṃś cāpi saṃsadi /
uktvā vaco vibruvaṃś ca hīyamānasya lakṣaṇam // NarS_m1.51

sāpadeśaṃ haran kālam abruvaṃś cāpi saṃsadi / uktvā vaco vibruvaṃś ca hīyamānasya lakṣaṇam //

palāyate ya āhūtaḥ prāptaś ca vivaden na yaḥ /
vineyaḥ sa bhaved rājñā hīna eva sa vādataḥ // NarS_m1.52

palāyate ya āhūtaḥ prāptaś ca vivaden na yaḥ / vineyaḥ sa bhaved rājñā hīna eva sa vādataḥ //

nirṇiktavyavahāreṣu pramāṇam aphalaṃ bhavet /
likhitaṃ sākṣiṇo vāpi pūrvam āveditaṃ na cet // NarS_m1.53

nirṇiktavyavahāreṣu pramāṇam aphalaṃ bhavet / likhitaṃ sākṣiṇo vāpi pūrvam āveditaṃ na cet //

yathā pakveṣu dhānyeṣu niṣphalāḥ prāvṛṣo guṇāḥ /
nirṇiktavyavahārāṇāṃ pramāṇam aphalaṃ tathā // NarS_m1.54

yathā pakveṣu dhānyeṣu niṣphalāḥ prāvṛṣo guṇāḥ / nirṇiktavyavahārāṇāṃ pramāṇam aphalaṃ tathā //

abhūtam apy abhihitaṃ prāptakālaṃ parīkṣyate /
yat tu pramādān nocyeta tad bhūtam api hīyate // NarS_m1.55

abhūtam apy abhihitaṃ prāptakālaṃ parīkṣyate / yat tu pramādān na nocyeta tad bhūtam api hīyate //

tīritam cānuśiṣṭam ca yo manyeta vidharmataḥ /
dviguṇam daṇḍam āsthāya tat kāryam punar uddharet // NarS_m1.56

tīritam cānuśiṣṭam ca yo manyeta vidharmataḥ / dviguṇam daṇḍam āsthāya tat kāryam punar uddharet //

durdrṣṭe vyavahāre tu sabhyās tam daṇḍam āpnuyuh /
na hi jātu vinā daṇḍam kaścin mārge 'vatiṣṭhate // NarS_m1.57

durdrṣṭe vyavahāre tu sabhyās tam daṇḍam āpnuyuh / na hi jātu vinā daṇḍam kaścin mārge 'vatiṣṭhate //

rāgād ajñānato vāpi lobhād vā yo 'nyathā vadet /
sabhyo 'sabhyaḥ sa vijñeyas tam rājā vinayed bhṛśam // NarS_m1.58

rāgād ajñānato vāpi lobhād vā yo 'nyathā vadet / sabhyo 'sabhyaḥ sa vijñeyas tam rājā vinayed bhṛśam //

kiṃtu rājñā viśeṣeṇa svadharmam anurakṣatā /
manuṣyacittavaicitryāt parīkṣyā sādhasādhitā // NarS_m1.59

kiṃtu rājñā viśeṣeṇa svadharmam anurakṣatā / manuṣyacittavaicitryāt parīkṣyā sādhasādhitā //

puruṣāḥ santi ye lobhāt prabrūyuh sākṣyam anyathā /
santi cānye durātmānaḥ kūṭalekhyakṛto janāḥ // NarS_m1.60

puruṣāḥ santi ye lobhāt prabrūyuh sākṣyam anyathā / santi cānye durātmānaḥ kūṭalekhyakṛto janāḥ //

ataḥ parīkṣyam ubhayam etad rājñā viśeṣataḥ /
lekhyācāreṇa likhitam sākṣyācāreṇa sākṣiṇaḥ // NarS_m1.61

ataḥ parīkṣyam ubhayam etad rājñā viśeṣataḥ / lekhyācāreṇa likhitam sākṣyācāreṇa sākṣiṇaḥ //

asatyāḥ satyaṣaṃkāśāḥ satyāś cāsatyadarśanāḥ /
drīṣyante vividhā bhāvās tasmād yuktaṃ parīkṣaṇam // NarS_m1.62

asatyāḥ satyaṣaṃkāśāḥ satyāś cāsatyadarśanāḥ / drīṣyante vividhā bhāvās tasmād yuktaṃ parīkṣaṇam //

talavad drīṣyate vyoma khadyoto havyavāḍ iva /
na talaṃ vidyate vyomni na khadyote hutāśanaḥ // NarS_m1.63

talavad drīṣyate vyoma khadyoto havyavāḍ iva / na talaṃ vidyate vyomni na khadyote hutāśanaḥ //

tasmāt pratyakṣadr̥ṣṭo 'pi yuktam arthaḥ parīkṣitum /
parīkṣya jñāpayan arthān na dharmāt parihīyate // NarS_m1.64

tasmāt pratyakṣadr̥ṣṭo 'pi yuktam arthaḥ parīkṣitum / parīkṣya jñāpayan arthān na dharmāt parihīyate //

evaṃ paśyan sadā rājā vyavahārān samāhitaḥ /
vitatyeha yaśo dīptaṃ bradhnasyāpnoti viṣṭapam // NarS_m1.65

evaṃ paśyan sadā rājā vyavahārān samāhitaḥ / vitatya iha yaśo dīptaṃ bradhnasyāpnoti viṣṭapam //

2. bhāṣā

mātrkā 2 is found only in ms P. (RL)The second chapter of the mātrkā included in Jolly's edition and translation is not to be part of the original Nāradaśmṛti (see the Introduction to the text). Its translation is given in the Appendix.

suniścitalādhānas tv arthī svārthapracoditaḥ /
lekhayet pūrvapakṣaṃ tu kṛtakāryaviniścayaḥ // NarS_m2.1

suniścitalādhānas tv arthī svārthapracoditaḥ / lekhayet pūrvapakṣaṃ tu kṛtakāryaviniścayaḥ //

pūrvapakṣaśrutārthas tu pratyarthī tadanantaram /
pūrvapakṣārthasambandhaṃ pratipakṣaṃ niveśayet // NarS_m2.2

pūrvapakṣaśrutārthas tu pratyarthī tadanantaram / pūrvapakṣārthasambandhaṃ pratipakṣaṃ niveśayet //

śvo lekhanam vā sa labhet tryaḥ saptāham eva vā /
arthī tṛtīyapāde tu yuktam sadyo dhruvaṃ jayī // NarS_m2.3

śvo lekhanam vā sa labhet tryaḥ saptāham eva vā / arthī tṛtīyapāde tu yuktam sadyo dhruvaṃ jayī //

mithyā saṃpratipattir vā pratyavaskandam eva vā /
prāñnyāyavidhisādhyaṃ vā uttaram syāc caturvidham // NarS_m2.4

mithyā saṃpratipattir vā pratyavaskandam eva vā / prāñnyāyavidhisādhyaṃ vā uttaram syāc caturvidham //

mithyaitan nābhijānāmi tadā tatra na saṃnidhiḥ /
ajātaś cāsmi tatkāla evaṃ mithyā caturvidhā // NarS_m2.5

mithyaitan nābhijānāmi tadā tatra na saṃnidhiḥ / ajātaś cāsmi tatkāla evaṃ mithyā caturvidhā //

mithyā ca viparītaṃ ca punaḥ śabdasaṃāgamam /
pūrvapakṣārthasaṃbandham uttaraṃ syāc caturvidham // NarS_m2.6

mithyā ca viparītaṃ ca punaḥ śabdasaṃāgamam / pūrvapakṣārthasaṃbandham uttaraṃ syāc caturvidham //

bhāṣāyā uttaraṃ yāvat pratyarthī na niveśayet /
arthī tu lekhayet tāvad yāvad vastu vivakṣitam // NarS_m2.7

bhāṣāyā uttaraṃ yāvat pratyarthī na niveśayet / arthī tu lekhayet tāvad yāvad vastu vivakṣitam //

anyārtham arthahīnaṃ ca pramāṇāgamavarjitaṃ /
lekhyam hīnādhikaṃ bhraṣṭam bhāṣādoṣas tūdāhṛtāḥ // NarS_m2.8

anyārtham arthahīnaṃ ca pramāṇāgamavarjitaṃ / lekhyam hīnādhikaṃ bhraṣṭam bhāṣādoṣas tūdāhṛtāḥ //

labdhavyam yena yad yasmāt sa tat tasmād avāpnuyāt /
na tv anyo 'nyad athānyasmād ity anyārtham idaṃ tridhā // NarS_m2.9

labdhavyam yena yad yasmāt sa tat tasmād avāpnuyāt / na tv anyo 'nyad athānyasmād ity anyārtham idaṃ tridhā //

manasāham api dhyātas tvanmitreṇa śatruvat /
ato 'nyathā mahākṣāntyā tvam ihāvedito mayā // NarS_m2.10

manasāham api dhyātas tvanmitreṇa śatruvat / ato 'nyathā mahākṣāntyā tvam ihāvedito mayā //

dravyapramāṇahīnaṃ yat phalopāśrayavarjitaṃ /
pramāṇavarjitaṃ nāma lekhyadoṣam tad utsṛjet // NarS_m2.11

dravyapramāṇahīnaṃ yat phalopāśrayavarjitaṃ / pramāṇavarjitaṃ nāma lekhyadoṣam tad utsṛjet //

āgamavarjitaṃ doṣam pūrvapāde vivarjayet /
ekasya bahubhiḥ sārdham purarāṣṭravirodhakam // NarS_m2.12

āgamavarjitaṃ doṣam pūrvapāde vivarjayet / ekasya bahubhiḥ sārdham purarāṣṭravirodhakam //

bindumātrāpadavarṇeṣv ekāvidhiṣṭayā (?) /
hīnādhikā bhaved vyarthā tāṃ yatnena vivarjayet // NarS_m2.13

bindumātrāpadavarṇeṣv ekāvidhiṣṭayā (?) / hīnādhikā bhaved vyarthā tāṃ yatnena vivarjayet //

bhraṣṭaṃ tu duḥsthiṭaṃ yat syāj jalatāilādibhir hatam /
bhāṣāyāṃ tad api spaṣṭaṃ vispaṣṭārthaṃ vivarjayet // NarS_m2.14

bhraṣṭaṃ tu duḥsthiṭaṃ yat syāj jalatāilādibhir hatam / bhāṣāyāṃ tad api spaṣṭaṃ vispaṣṭārthaṃ vivarjayet //

satyā bhāṣā na bhavati yady api syāt pratiṣṭhitā /
bahiś ced bhraśyate dharmān niyatād vyavahārikāt // NarS_m2.15

satyā bhāṣā na bhavati yady api syāt pratiṣṭhitā / bahiś ced bhraśyate dharmān niyatād vyavahārikāt //

gandhamādanasaṃsthasya mayāsyāsīt tad arpitam /
vyavahārikadharmasya bāhyam etan na sidhyati // NarS_m2.16

gandhamādanasaṃsthasya mayāsyāsīt tad arpitam / vyavahārikadharmasya bāhyam etan na sidhyati //

anyākṣaraniveśena anyārthagamanena ca /
ākulaṃ ca kriyādānaṃ kriyā caivākulā bhavet // NarS_m2.17

anyākṣaraniveśena anyārthagamanena ca / ākulaṃ ca kriyādānaṃ kriyā ca evākulā bhavet //

rāgādīnāṃ yad ekena kopitaḥ karaṇe vadet /
tad ādau tu likhet sarvaṃ vādināḥ phalakādiṣu // NarS_m2.18

rāgādīnāṃ yad ekena kopitaḥ karaṇe vadet / tad ādau tu likhet sarvaṃ vādināḥ phalakādiṣu //

nirākulāvabodhāya dharmasthaiḥ suvicāritam /
tasmād anyad vyapohyaṃ syād vādināḥ phalakādiṣu // NarS_m2.19

nirākulāvabodhāya dharmasthaiḥ suvicāritam / tasmād anyad vyapohyaṃ syād vādināḥ phalakādiṣu //

vāḍibhyāṃ abhyānujñātaṃ śeṣaṃ ca phalake sthitam /
sasākṣikaṃ likheyus te pratipattiṃ ca vādinoh // NarS_m2.20

vāḍibhyāṃ abhyānujñātaṃ śeṣaṃ ca phalake sthitam / sasākṣikaṃ likheyus te pratipattiṃ ca vādinoh //

vāḍibhyāṃ likhitāc cheṣaṃ yat punar vādinā smṛtam /
tat pratyākalitaṃ nāma svapāde tasya likhyate // NarS_m2.21

vāḍibhyāṃ likhitāc cheṣaṃ yat punar vādinā smṛtam / tat pratyākalitaṃ nāma svapāde tasya likhyate //

arthinā saṁniyukto vā pratyarthiprahito 'pi vā /
yo yasyārthe vivadate taylor jayaparājayau // NarS_m2.22

arthinā saṁniyukto vā pratyarthiprahito 'pi vā / yo yasyārthe vivadate taylor jayaparājayau //

yo na bhrātā na ca pitā na putro na niyogakṛt /
parārthavādī daṇḍyaḥ syād vyavahāre 'pi vibruvan // NarS_m2.23

yo na bhrātā na ca pitā na putro na niyogakṛt / parārthavādī daṇḍyaḥ syād vyavahāre 'pi vibruvan //

pūrvavādaṁ parityajya yo 'nyam ālambate punaḥ /
vādasamkramaṇāj jñeyo hīnavādī sa vai naraḥ // NarS_m2.24

pūrvavādaṁ parityajya yo 'nyam ālambate punaḥ / vādasamkramaṇāj jñeyo hīnavādī sa vai naraḥ //

sarveṣv api vivādeṣu vākchale nāpahīyate /
paśustrībhūmyṛṇādāne śāsyo 'py arthān na hīyate // NarS_m2.25

sarveṣv api vivādeṣu vākchale nāpahīyate / paśustrībhūmyṛṇādāne śāsyo 'py arthān na hīyate //

abhiyukto 'bhiyogasya yadi kuryād apahnavam /
abhiyoktā diśed deśyaṁ pratyavaskandito na cet // NarS_m2.26

abhiyukto 'bhiyogasya yadi kuryād apahnavam / abhiyoktā diśed deśyaṁ pratyavaskandito na cet //

pūrvapāde hi likhitam yathākṣaram aśeṣataḥ /
arthī tṛtīyapāde tu kriyayā pratipādayet // NarS_m2.27

pūrvapāde hi likhitam yathākṣaram aśeṣataḥ / arthī tṛtīyapāde tu kriyayā pratipādayet //

kriyāpi dvividhā proktā mānuṣī daivikī tathā /
mānuṣī lekhyasākṣibhyāṁ dhaṭādir daivikī smṛtā // NarS_m2.28

kriyāpi dvividhā proktā mānuṣī daivikī tathā / mānuṣī lekhyasākṣibhyāṁ dhaṭādir daivikī smṛtā //

divā kṛte kāryavidhau grāmeṣu nagareṣu vā /
saṁbhavate sākṣiṇāṁ caiva divyā na bhavati kriyā // NarS_m2.29

divā kṛte kāryavidhau grāmeṣu nagareṣu vā / saṁbhavate sākṣiṇāṁ caiva divyā na bhavati kriyā //

araṇye nirjane rātrāv antarveśmani sāhase /
nyāsasyāpahnavē caiva divyā sambhavati kriyā // NarS_m2.30

[araṇye nirjane rātrāv antarveśmani sāhase / nyāsasyāpahnavē caiva divyā sambhavati kriyā //](#)

kāraṇapratipattiyā ca pūrvapakṣe virodhite /
abhiyuktena vai bhāvyaṃ vijñeyaṃ pūrvapakṣavat // NarS_m2.31

[kāraṇapratipattiyā ca pūrvapakṣe virodhite / abhiyuktena vai bhāvyaṃ vijñeyaṃ pūrvapakṣavat //](#)

palāyate ya āhūto maunī sākṣiparājitaḥ /
svayam abhyupapannaś ca avasannaś caturvidhaḥ // NarS_m2.32

[palāyate ya āhūto maunī sākṣiparājitaḥ / svayam abhyupapannaś ca avasannaś caturvidhaḥ //](#)

anyavādī kriyādveṣī nopasthātā niruttaraḥ /
āhūtaprapalāyī ca hīnaḥ pañcavidhaḥ smṛtaḥ // NarS_m2.33

[anyavādī kriyādveṣī na upasthātā niruttaraḥ / āhūtaprapalāyī ca hīnaḥ pañcavidhaḥ smṛtaḥ //](#)

maṇayaḥ padmarāgādyā dīnārādi hiraṇmayam /
muktāvidrumaśaṅkhādyāḥ praduṣṭāḥ svāmigāminaḥ // NarS_m2.34

[maṇayaḥ padmarāgādyā dīnārādi hiraṇmayam / muktāvidrumaśaṅkhādyāḥ praduṣṭāḥ svāmigāminaḥ //](#)

gandhamālyam adattaṃ tu bhūṣaṇaṃ vāsa eva vā /
pāduketi rājoktaṃ tad ākrāman vadham arhati // NarS_m2.35

[gandhamālyam adattaṃ tu bhūṣaṇaṃ vāsa eva vā / pāduka īti rāja ūktaṃ tad ākrāman vadham arhati //](#)

paṇyamūlyaṃ bhṛtir nyāso daṇḍo yac cāvahārakam /
vṛthādānākṣikapaṇā vardhante nāvivakṣitāḥ // NarS_m2.36

[paṇyamūlyaṃ bhṛtir nyāso daṇḍo yac cāvahārakam / vṛthādānākṣikapaṇā vardhante nāvivakṣitāḥ //](#)

mithyābhiyogino ye syur dvijānāṃ sūdrayonayaḥ /
teṣāṃ jihvāṃ samutkr̥tya rājā śūle vidhāpayet // NarS_m2.37

[mithyābhiyogino ye syur dvijānāṃ sūdrayonayaḥ / teṣāṃ jihvāṃ samutkr̥tya rājā śūle vidhāpayet //](#)

ājñā lekhaḥ paṭṭakaḥ śāsanam vā ādhiḥ pattram vikrayo vā krayo vā /
rājñe kuryāt pūrvam āvedanam yas tasya jñeyah pūrvapakṣaḥ vidhijñaiḥ // NarS_m2.38

ājñā lekhaḥ paṭṭakaḥ śāsanam vā ādhiḥ pattram vikrayo vā krayo vā / rājñe kuryāt pūrvam āvedanam yas tasya
jñeyah pūrvapakṣaḥ vidhijñaiḥ //

sākṣikadūṣaṇe kāryam pūrvasākṣivisodhanam /
śuddheṣu sākṣiṣu tataḥ paścāt sākṣyam viśodhayet // NarS_m2.39

sākṣikadūṣaṇe kāryam pūrvasākṣivisodhanam / śuddheṣu sākṣiṣu tataḥ paścāt sākṣyam viśodhayet //

sākṣisabhyāvasannānām dūṣaṇe darśanam punaḥ /
svacaryāvasitānām tu nāsti paunarbhavo vidhiḥ // NarS_m2.40

sākṣisabhyāvasannānām dūṣaṇe darśanam punaḥ / svacaryāvasitānām tu nāsti paunarbhavo vidhiḥ //

svayam abhyupapanno 'pi svacaryāvasito 'pi san /
kriyāvasanno 'py arheta param sabhyāvadhāraṇam // NarS_m2.41

svayam abhyupapanno 'pi svacaryāvasito 'pi san / kriyāvasanno 'py arheta param sabhyāvadhāraṇam //

pakṣān utsārya kāryas tu sabhyaiḥ kāryaviniścayaḥ /
anutsāritanirṇikte virodhaḥ pretya ceha ca // NarS_m2.42

pakṣān utsārya kāryas tu sabhyaiḥ kāryaviniścayaḥ / anutsāritanirṇikte virodhaḥ pretya ceha ca //

sabhair eva jitaḥ paścād rājñā śāsyah svaśāstrataḥ /
jayine cāpi deyam syād yathāvaj jayapatrakam // NarS_m2.43

sabhair eva jitaḥ paścād rājñā śāsyah svaśāstrataḥ / jayine cāpi deyam syād yathāvaj jayapatrakam //

vyavahāramukhaṁ caitat pūrvam uktaṁ svayambhuvā /
mukhaśuddhau hi śuddhiḥ syād vyavahārasya nānyathā // NarS_m2.44

vyavahāramukhaṁ caitat pūrvam uktaṁ svayambhuvā / mukhaśuddhau hi śuddhiḥ syād vyavahārasya
nānyathā //

3. sabhā

niyuktena tu vaktavyam apakṣapatitaṁ vacaḥ // NarS_m3.1

niyuktena tu vaktavyam apakṣapatitaṃ vacaḥ //

yuktarūpaṃ bruvan sabhyo nāpnuyād dveṣakilbiṣe /
bruvāṇas tv anyathā sabhyas tad evobhayam āpnuyāt // NarS_m3.2

yuktarūpaṃ bruvan sabhyo nāpnuyād dveṣakilbiṣe / bruvāṇas tv anyathā sabhyas tad eva ubhayam āpnuyāt //

rājā tu dhārmikān sabhyān niyuñjyāt supārīkṣitān /
vyavahāradhuraṃ voḍhuṃ ye śaktāḥ sadgavā iva // NarS_m3.3

rājā tu dhārmikān sabhyān niyuñjyāt supārīkṣitān / vyavahāradhuraṃ voḍhuṃ ye śaktāḥ sadgavā iva //

dharmaśāstrārthakuśalāḥ kulīnāḥ satyavādināḥ /
samāḥ śatrau ca mitre ca nṛpateḥ syuḥ sabhāsadaḥ // NarS_m3.4

dharmaśāstrārthakuśalāḥ kulīnāḥ satyavādināḥ / samāḥ śatrau ca mitre ca nṛpateḥ syuḥ sabhāsadaḥ //

tatpratiṣṭhaḥ smṛto dharmo dharmamūlās ca pārthivaḥ /
saha sadbhir ato rājā vyavahārān viśodhayet // NarS_m3.5

tatpratiṣṭhaḥ smṛto dharmo dharmamūlās ca pārthivaḥ / saha sadbhir ato rājā vyavahārān viśodhayet //

śuddheṣu vyavahāreṣu śuddhiṃ yānti sabhāsadaḥ /
śuddhiś ca teṣāṃ dharmād dhi dharmam eva vadet tataḥ // NarS_m3.6

śuddheṣu vyavahāreṣu śuddhiṃ yānti sabhāsadaḥ / śuddhiś ca teṣāṃ dharmād dhi dharmam eva vadet tataḥ //

yatra dharmo hy adharmeṇa satyaṃ yatrānṛtena ca /
hanyate prekṣamāṇānāṃ hatās tatra sabhāsadaḥ // NarS_m3.7

yatra dharmo hy adharmeṇa satyaṃ yatrānṛtena ca / hanyate prekṣamāṇānāṃ hatās tatra sabhāsadaḥ //

viddho dharmo hy adharmeṇa sabhāṃ yatropatiṣṭhate /
na ced viśalyaḥ kriyate viddhās tatra sabhāsadaḥ // NarS_m3.8

viddho dharmo hy adharmeṇa sabhāṃ yatra upatiṣṭhate / na ced viśalyaḥ kriyate viddhās tatra sabhāsadaḥ //

sabhā vā na praveṣṭavyā vaktavyaṃ vā samañjasam /
abruvan vibruvan vāpi naro bhavati kilbiṣī // NarS_m3.9

sabhā vā na praveṣṭavyā vaktavyaṃ vā samañjasam / abruvan vibruvan vāpi naro bhavati kilbiṣī //

ye tu sabhyāḥ sabhāṃ gatvā tūṣṇīm dhyāyanta āsate /
yathāprāptam na bruvate sarve te 'nṛtavādinaḥ // NarS_m3.10

ye tu sabhyāḥ sabhāṃ gatvā tūṣṇīm dhyāyanta āsate / yathāprāptam na bruvate sarve te 'nṛtavādinaḥ //

pādo 'dharmasya kartāraṃ pādaḥ sākṣiṇaṃ ṛcchati /
pādaḥ sabhāsadaḥ sarvān pādo rājānam ṛcchati // NarS_m3.11

pādo 'dharmasya kartāraṃ pādaḥ sākṣiṇaṃ ṛcchati / pādaḥ sabhāsadaḥ sarvān pādo rājānam ṛcchati //

rājā bhavaty anenās tu mucyante ca sabhāsadaḥ /
eno gacchati kartāraṃ nindārho yatra nindyate // NarS_m3.12

rājā bhavaty anenās tu mucyante ca sabhāsadaḥ / eno gacchati kartāraṃ nindārho yatra nindyate //

andho matsyān ivāśnāti nirapekṣaḥ sakaṇṭakān /
parokṣam arthavaikalyād bhāṣate yaḥ sabhāṃ gataḥ // NarS_m3.13

andho matsyān ivāśnāti nirapekṣaḥ sakaṇṭakān / parokṣam arthavaikalyād bhāṣate yaḥ sabhāṃ gataḥ //

tasmāt sabhyaḥ sabhāṃ prāpya rāgadveṣavivarjitaḥ /
vacas tathāvidhaṃ brūyād yathā na narakam patet // NarS_m3.14

tasmāt sabhyaḥ sabhāṃ prāpya rāgadveṣavivarjitaḥ / vacas tathāvidhaṃ brūyād yathā na narakam patet //

yathā śalyaṃ bhiṣag vidvān uddhared yantrayuktitaḥ /
prāḍvivākas tathā śalyam uddhared vyavahārataḥ // NarS_m3.15

yathā śalyaṃ bhiṣag vidvān uddhared yantrayuktitaḥ / prāḍvivākas tathā śalyam uddhared vyavahārataḥ //

yatra sabhyo janaḥ sarvaḥ sādhv etad iti manyate /
sa niḥśalyo vivādaḥ syāt saśalyaḥ syād ato 'nyathā // NarS_m3.16

yatra sabhyo janaḥ sarvaḥ sādhv etad iti manyate / sa niḥśalyo vivādaḥ syāt saśalyaḥ syād ato 'nyathā //

na sā sabhā yatra na santi vṛddhā vṛddhā na te ye na vadanti dharmam /
nāsau dharmo yatra na satyam asti na tat satyam yac chalenānuviddham // NarS_m3.17

na sā sabhā yatra na santi vṛddhā vṛddhā na te ye na vadanti dharmam / nāsau dharmo yatra na satyam asti na
tat satyam yac chalenānuviddham //

2. vyavahārapadāni

1. ṛṇādānam

ṛṇaṃ deyaṃ adeyaṃ ca yena yatra yathā ca yat /
dānagrahaṇadharmāc ca ṛṇādānam iti smṛtam // NarS_v1.01

ṛṇaṃ deyaṃ adeyaṃ ca yena yatra yathā ca yat / dānagrahaṇadharmāc ca ṛṇādānam iti smṛtam //

pitary uparate putrā ṛṇaṃ dadyur yathāṃśataḥ /
vibhaktā hy avibhaktā vā yas tām udvahate dhuram // NarS_v1.02

pitary uparate putrā ṛṇaṃ dadyur yathāṃśataḥ / vibhaktā hy avibhaktā vā yas tām udvahate dhuram //

pitṛvyenāvibhaktena bhrātrā vā yad ṛṇaṃ kṛtam /
mātrā vā yat kuṭumbārthe dadyus tad rikthino 'khilam // NarS_v1.03

pitṛvyenāvibhaktena bhrātrā vā yad ṛṇaṃ kṛtam / mātrā vā yat kuṭumbārthe dadyus tad rikthino 'khilam //

kramād avyāhataṃ prāptaṃ putrair yan naṇṇam uddhṛtam /
dadyuḥ paitāmahaṃ pautrās tac caturthān nivartate // NarS_v1.04

kramād avyāhataṃ prāptaṃ putrair yan naṇṇam uddhṛtam / dadyuḥ paitāmahaṃ pautrās tac caturthān nivartate
//

icchanti pitarah putrān svārthahetor yatas tataḥ /
uttamaṇṇādhamarṇebhyo mām ayaṃ mocayiṣyati // NarS_v1.05

icchanti pitarah putrān svārthahetor yatas tataḥ / uttamaṇṇādhamarṇebhyo mām ayaṃ mocayiṣyati //

ataḥ putreṇa jātena svārtham utsrjya yatnataḥ /
pitā mokṣitavya ṛṇād yathā na narakam patet // NarS_v1.06

ataḥ putreṇa jātena svārtham utsrjya yatnataḥ / pitā mokṣitavya ṛṇād yathā na narakam patet //

tapasvī cāgnihotrī ca ṛṇavān mriyate yadi /
tapaś caivāgnihotraṃ ca sarvaṃ tad dhanināṃ dhanam // NarS_v1.07

tapasvī cāgnihotrī ca ṛṇavān mriyate yadi / tapaś caivāgnihotraṃ ca sarvaṃ tad dhanināṃ dhanam //

na putraṇaṃ pitā dadyād dadyāt putras tu paitṛkaṃ /
kāmakrodhasurādyūtaprātibhāvyakṛtaṃ vinā // NarS_v1.08

na putraṇaṃ pitā dadyād dadyāt putras tu paitṛkaṃ / kāmakrodhasurādyūtaprātibhāvyakṛtaṃ vinā //

pitur eva niyogād yat kuṭumbabharanāya ca /
kṛtaṃ vā yad ṛṇaṃ kṛcchre dadyāt putrasya tat pitā // NarS_v1.09

pitur eva niyogād yat kuṭumbabharanāya ca / kṛtaṃ vā yad ṛṇaṃ kṛcchre dadyāt putrasya tat pitā //

śiṣyāntevāsidadāsastrīvaiyāvṛtṭyakaraiś ca yat /
kuṭumbahetor utkṣiptaṃ voḍhavyaṃ tat kuṭumbinā // NarS_v1.10

śiṣyāntevāsidadāsastrīvaiyāvṛtṭyakaraiś ca yat / kuṭumbahetor utkṣiptaṃ voḍhavyaṃ tat kuṭumbinā //

nārvāg viṃśatimād varṣāt pitari proṣite sutaḥ /
ṛṇaṃ dadyāt pitṛvyē vā jyeṣṭhe bhrātary athāpi vā // NarS_v1.11

nārvāg viṃśatimād varṣāt pitari proṣite sutaḥ / ṛṇaṃ dadyāt pitṛvyē vā jyeṣṭhe bhrātary athāpi vā //

dāpyaḥ paraṇaṃ eko 'pi jīvatsv adhikṛtaiḥ kṛtaṃ /
preteṣu tu na tatputraḥ paraṇaṃ dātum arhati // NarS_v1.12

dāpyaḥ paraṇaṃ eko 'pi jīvatsv adhikṛtaiḥ kṛtaṃ / preteṣu tu na tatputraḥ paraṇaṃ dātum arhati //

na strī patikṛtaṃ dadyād ṛṇaṃ putrakṛtaṃ tathā /
abhyupetād ṛte yadvā saha patyā kṛtaṃ bhavet // NarS_v1.13

na strī patikṛtaṃ dadyād ṛṇaṃ putrakṛtaṃ tathā / abhyupetād ṛte yadvā saha patyā kṛtaṃ bhavet //

dadyād aputrā vidhavā niyuktā yā mumūrṣuṇā /
yo vā tadriktham ādadyād yato riktham ṛṇaṃ tataḥ // NarS_v1.14

dadyād aputrā vidhavā niyuktā yā mumūrṣuṇā / yo vā tadriktham ādadyād yato riktham ṛṇaṃ tataḥ //

na ca bhāryākṛtaṃ ṛṇaṃ kathaṃcit patyur ābhavet /
āpatkṛtād ṛte puṃsām kuṭumbārtho hi vistaraḥ // NarS_v1.15

na ca bhāryākṛtaṃ ṛṇaṃ kathaṃcit patyur ābhavet / āpatkṛtād ṛte puṃsām kuṭumbārtho hi vistaraḥ //

anyatra rajakavyādhagopaśauṇḍikayoṣitām /
teṣāṃ tatpratrayā vṛttiḥ kuṭumbaṃ ca tadāśrayam // NarS_v1.16

anyatra rajakavyādhagopaśauṇḍikayoṣitām / teṣāṃ tatpratrayā vṛttiḥ kuṭumbaṃ ca tadāśrayam //

putriṇī tu samutsṛjya putraṃ strī yānyam āśrayet /
ṛkthaṃ tasyā haret sarvaṃ niḥsvāyāḥ putra eva tu // NarS_v1.17

putriṇī tu samutsṛjya putraṃ strī yānyam āśrayet / ṛkthaṃ tasyā haret sarvaṃ niḥsvāyāḥ putra eva tu //

yā tu sapradhanaiva strī sāpatyā cānyam āśrayet /
so 'syā dadyād ṛṇaṃ bhartur utsṛjed vā tathaiva tām // NarS_v1.18

yā tu sapradhanaiva strī sāpatyā ca anyam āśrayet / so 'syā dadyād ṛṇaṃ bhartur utsṛjed vā tathaiva tām //

adhanasya hy aputrasya mṛtasyopaiti yaḥ striyam /
ṛṇaṃ voḍhuḥ sa bhajate tad evāsyā dhanam smṛtam // NarS_v1.19

adhanasya hy aputrasya mṛtasyopaiti yaḥ striyam / ṛṇaṃ voḍhuḥ sa bhajate tad evāsyā dhanam smṛtam //

dhanastṛihāriputrāṇām ṛṇabhāg yo dhanam haret /
putro 'satoḥ strīdhaninoḥ strīhārī dhaniputrayoḥ // NarS_v1.20

dhanastṛihāriputrāṇām ṛṇabhāg yo dhanam haret / putro 'satoḥ strīdhaninoḥ strīhārī dhaniputrayoḥ //

uttamā svairiṇī yā syād uttamā ca punarbhuvām /
ṛṇaṃ tayoh patikṛtaṃ dadyād yas tām upāśnute // NarS_v1.21

uttamā svairiṇī yā syād uttamā ca punarbhuvām / ṛṇaṃ tayoh patikṛtaṃ dadyād yas tām upāśnute //

strīkṛtāny apramāṇāni kāryāṇy āhur anāpadi /
viśeṣato gṛhakṣetradānādhamanavikrayāḥ // NarS_v1.22

strīkṛtāny apramāṇāni kāryāṇy āhur anāpadi / viśeṣato gṛhakṣetradānādhamanavikrayāḥ //

etāny api pramāṇāni bhartā yady anumanyate /
putraḥ patyur abhāve vā rājā vā patiputrayoḥ // NarS_v1.23

etāny api pramāṇāni bhartā yady anumanyate / putraḥ patyur abhāve vā rājā vā patiputrayoḥ //

bhartrā prītena yad dattaṃ striyai tasmin mṛte 'pi tat /
sā yathākāmam aśnīyād dadyād vā sthāvarād ṛte // NarS_v1.24

bhartrā prītena yad dattaṃ striyai tasmin mṛte 'pi tat / sā yathākāmam aśnīyād dadyād vā sthāvarād ṛte //

tathā dāsakṛtaṃ kāryam akṛtaṃ paricakṣate /
anyatra svāmisaṃdeśān na dāsaḥ prabhur ātmanaḥ // NarS_v1.25

tathā dāsakṛtaṃ kāryam akṛtaṃ paricakṣate / anyatra svāmisaṃdeśān na dāsaḥ prabhur ātmanaḥ //

putreṇa ca kṛtaṃ kāryam yat syāt pitur anicchataḥ /
tad apy akṛtaṃ evāhur dāsaḥ putraś ca tau samau // NarS_v1.26

putreṇa ca kṛtaṃ kāryam yat syāt pitur anicchataḥ / tad apy akṛtaṃ evāhur dāsaḥ putraś ca tau samau //

aprāptavyavahāraś cet svatanthro 'pi hi na ṛabhāk /
svāntryaṃ tu smṛtaṃ jyeṣṭhe jyaiṣṭhyaṃ guṇavayaḥkṛtaṃ // NarS_v1.27

aprāptavyavahāraś cet svatanthro 'pi hi na ṛabhāk / svāntryaṃ tu smṛtaṃ jyeṣṭhe jyaiṣṭhyaṃ guṇavayaḥkṛtaṃ
//

trayaḥ svatantrā loke 'smin rājācāryas tathaiva ca /
prati prati ca varṇānāṃ sarveṣāṃ svagrhe gṛhī // NarS_v1.28

trayaḥ svatantrā loke 'smin rājācāryas tathaiva ca / prati prati ca varṇānāṃ sarveṣāṃ svagrhe gṛhī //

asvatantrāḥ prajāḥ sarvāḥ svatantraḥ pṛthivīpatiḥ /
asvatantraḥ smṛtaḥ śiṣya ācārye tu svatantratā // NarS_v1.29

asvatantrāḥ prajāḥ sarvāḥ svatantraḥ pṛthivīpatiḥ / asvatantraḥ smṛtaḥ śiṣya ācārye tu svatantratā //

asvatantrāḥ striyaḥ putrā dāsāś ca saparigrahāḥ /
svatantras tatra tu gṛhī yasya yat syāt kramāgatam // NarS_v1.30

asvatantrāḥ striyaḥ putrā dāsāś ca saparigrahāḥ / svatantras tatra tu gṛhī yasya yat syāt kramāgatam //

garbhasthaiḥ sadṛśo jñeya ā varṣād aṣṭamāc chiṣuḥ /
bāla ā ṣoḍaśāḥ jñeyaḥ pogaṇḍaś cāpi śabdyate // NarS_v1.31

garbhasthaiḥ sadṛśo jñeya ā varṣād aṣṭamāc chiṣuḥ / bāla ā ṣoḍaśāḥ jñeyaḥ pogaṇḍaś cāpi śabdyate //

parato vyavahārajñāḥ svatantraḥ pitarau vinā /
jīvator asvatantraḥ syāj jarayāpi samanvitaḥ // NarS_v1.32

parato vyavahārajñāḥ svatantraḥ pitarau vinā / jīvator asvatantraḥ syāj jarayāpi samanvitaḥ //

tayor api pitā śreyān bījaprādhānyadarśanāt /
abhāve bījino mātā tadabhāve tu pūrvajāḥ // NarS_v1.33

tayor api pitā śreyān bījaprādhānyadarśanāt / abhāve bījino mātā tadabhāve tu pūrvajāḥ //

svatantrāḥ sarva evaite paratantreṣu sarvadā /
anuśiṣṭau visarge ca vikraye ceśvarā matāḥ // NarS_v1.34

svatantrāḥ sarva evaite paratantreṣu sarvadā / anuśiṣṭau visarge ca vikraye ca īśvarā matāḥ //

yad bālaḥ kurute kāryam asvatantras tathaiva ca /
akṛtaṃ tad iti prāhuḥ śāstre śāstravido janāḥ // NarS_v1.35

yad bālaḥ kurute kāryam asvatantras tatha aiva ca / akṛtaṃ tad iti prāhuḥ śāstre śāstravido janāḥ //

svatantro 'pi hi yat kāryam kuryād aprakṛtiṃ gataḥ /
tad apy akṛtam evāhur asvatantraḥ sa hetutaḥ // NarS_v1.36

svatantro 'pi hi yat kāryam kuryād aprakṛtiṃ gataḥ / tad apy akṛtam evāhur asvatantraḥ sa hetutaḥ //

kāmakrodhābhīyuktārtabhayavyasanapīḍitāḥ /
rāgadveṣaparītāś ca jñeyās tv aprakṛtiṃ gatāḥ // NarS_v1.37

kāmakrodhābhīyuktārtabhayavyasanapīḍitāḥ / rāgadveṣaparītāś ca jñeyās tv aprakṛtiṃ gatāḥ //

kule jyeṣṭhas tathā śreṣṭhaḥ prakṛtisthaś ca yo bhavet /
tatkr̥taṃ syāt kr̥taṃ kāryam nāsvatantrakṛtaṃ kṛtam // NarS_v1.38

kule jyeṣṭhas tathā śreṣṭhaḥ prakṛtisthaś ca yo bhavet / tatkr̥taṃ syāt kr̥taṃ kāryam nāsvatantrakṛtaṃ kṛtam //

dhanamūlāḥ kriyāḥ sarvā yatnas tatsādhane mataḥ /
rakṣaṇaṃ vardhanaṃ bhoga iti tasya vidhiḥ kramāt // NarS_v1.39

dhanamūlāḥ kriyāḥ sarvā yatnas tatsādhane mataḥ / rakṣaṇaṃ vardhanaṃ bhoga iti tasya vidhiḥ kramāt //

tat punas trividhaṃ jñeyam śuklaṃ śabalaṃ eva ca /
kṛṣṇam ca tasya vijñeyah prabhedaḥ saptadhā pṛthak // NarS_v1.40

tat punas trividhaṃ jñeyam śuklaṃ śabalaṃ eva ca / kṛṣṇam ca tasya vijñeyah prabhedaḥ saptadhā pṛthak //

śrutaśauryatapahkanyāśiṣyayājyānvayāgatam /
dhanam saptavidhaṃ śuklam udayo 'py asya tadvidhaḥ // NarS_v1.41

śrutaśauryatapahkanyāśiṣyayājyānvayāgatam / dhanam saptavidhaṃ śuklam udayo 'py asya tadvidhaḥ //

kusīdakṛṣivāñijyaśulkaśilpānuvṛttibhiḥ /
kṛtopakārād āptam ca śabalaṃ samudāhṛtam // NarS_v1.42

kusīdakṛṣivāñijyaśulkaśilpānuvṛttibhiḥ / kṛtopakārād āptam ca śabalaṃ samudāhṛtam //

pārśvikadyūtadautyārtipratirūpakasāhasaiḥ /
vyājenopārjitaṃ yac ca tat kṛṣṇam samudāhṛtam // NarS_v1.43

pārśvikadyūtadautyārtipratirūpakasāhasaiḥ / vyājenopārjitaṃ yac ca tat kṛṣṇam samudāhṛtam //

tena krayo vikrayāś ca dānam grahaṇam eva ca /
vividhāś ca pravartante kriyāḥ saṃbhoga eva ca // NarS_v1.44

tena krayo vikrayāś ca dānam grahaṇam eva ca / vividhāś ca pravartante kriyāḥ saṃbhoga eva ca //

yathāvidhena dravyeṇa yat kiṃcit kurute narah /
tathāvidham avāpnoti sa phalaṃ pretya ceha ca // NarS_v1.45

yathāvidhena dravyeṇa yat kiṃcit kurute narah / tathāvidham avāpnoti sa phalaṃ pretya ceha ca //

tat punar dvādaśavidhaṃ prativarṇāśrayāt smṛtam /
sādhāraṇam syāt trividhaṃ śeṣam navavidhaṃ smṛtam // NarS_v1.46

tat punar dvādaśavidhaṃ prativarṇāśrayāt smṛtam / sādhāraṇam syāt trividhaṃ śeṣam navavidhaṃ smṛtam //

kramāgatam prītidāyah prāptam ca saha bhāryayā /
aviśeṣeṇa varṇānām sarveṣām trividhaṃ dhanam // NarS_v1.47

kramāgatam prītidāyah prāptam ca saha bhāryayā / aviśeṣeṇa varṇānām sarveṣām trividhaṃ dhanam //

vaiśeṣikaṃ dhanam jñeyam brāhmaṇasya trilakṣaṇam /
pratigraheṇa yallabdham yājyataḥ śiṣyatas tathā // NarS_v1.48

vaiśeṣikaṃ dhanam jñeyam brāhmaṇasya trilakṣaṇam / pratigraheṇa yallabdham yājyataḥ śiṣyatas tathā //

trividham kṣatriyasyāpi prāhur vaiśeṣikaṃ dhanam /
yuddhopalabdham kāraś ca daṇḍaś ca vyavahārataḥ // NarS_v1.49

trividham kṣatriyasyāpi prāhur vaiśeṣikaṃ dhanam / yuddhopalabdham kāraś ca daṇḍaś ca vyavahārataḥ //

vaiśeṣikaṃ dhanam jñeyam vaiśyasyāpi trilakṣaṇam /
kṛṣigorakṣavāñijyaiḥ śūdrasyaibhyas tv anugrahāt // NarS_v1.50

vaiśeṣikaṃ dhanam jñeyam vaiśyasya api trilakṣaṇam / kṛṣigorakṣavāñijyaiḥ śūdrasyaibhyas tv anugrahāt //

sarveṣām eva varṇānām eṣa dharmyo dhanāgamaḥ /
viparyayād adharmyaḥ syān na ced āpad garīyasī // NarS_v1.51

sarveṣām eva varṇānām eṣa dharmyo dhanāgamaḥ / viparyayād adharmyaḥ syān na ced āpad garīyasī //

āpatśv anantarā vṛttir brāhmaṇasya vidhīyate /
vaiśyavṛttis tataś cuktā na jaghanyā kathamcana // NarS_v1.52

āpatśv anantarā vṛttir brāhmaṇasya vidhīyate / vaiśyavṛttis tataś cuktā na jaghanyā kathamcana //

na kathamcana kurvīta brāhmaṇaḥ karma vārṣalam /
vṛṣalaḥ karma na brāhmaṇaḥ patanīye hi te tayoḥ // NarS_v1.53

na kathamcana kurvīta brāhmaṇaḥ karma vārṣalam / vṛṣalaḥ karma na brāhmaṇaḥ patanīye hi te tayoḥ //

utkrṣṭam cāpakṣṭam ca tayoḥ karma na vidyate /
madhyame karmaṇī hitvā sarvasādhāraṇe hi te // NarS_v1.54

utkrṣṭam cāpakṣṭam ca tayoḥ karma na vidyate / madhyame karmaṇī hitvā sarvasādhāraṇe hi te //

āpadaṃ brāhmaṇas tīrtvā kṣatravṛttyā hṛtair dhanaiḥ /
utsṛjet kṣatravṛttiṃ tām kṛtvā pāvanam ātmanaḥ // NarS_v1.55

āpadaṃ brāhmaṇas tīrtvā kṣatravṛttyā hṛtair dhanaiḥ / utsṛjet kṣatravṛttiṃ tām kṛtvā pāvanam ātmanaḥ //

tasyām eva tu yo vṛttau brāhmaṇo ramate rasāt /
kāṇḍapṛṣṭhāś cyuto mārḡāt so 'pāṅkteyaḥ prakīrtitaḥ // NarS_v1.56

[tasyām eva tu yo vṛttau brāhmaṇo ramate rasāt / kāṇḍapṛṣṭhāś cyuto mārḡāt so 'pāṅkteyaḥ prakīrtitaḥ //](#)

vaiśyavṛttāv avikreyaṃ brāhmaṇasya payo dadhi /
ghṛtaṃ madhu madhūcchiṣṭaṃ lākṣākṣārarasāsavāḥ // NarS_v1.57

[vaiśyavṛttāv avikreyaṃ brāhmaṇasya payo dadhi / ghṛtaṃ madhu madhūcchiṣṭaṃ lākṣākṣārarasāsavāḥ //](#)

māṃsaudanatilakṣaumasomapuṣpaphalapalāḥ /
manuṣyaviśaśastrāmbulavaṇāpūpavīrudhaḥ // NarS_v1.58

[māṃsaudanatilakṣaumasomapuṣpaphalapalāḥ / manuṣyaviśaśastrāmbulavaṇāpūpavīrudhaḥ //](#)

nīlīkaṣeyacarmāsthikutapaikaśaphā mṛdaḥ /
udaśvitkeśapiṇyākaśākādyauśadhayas tathā // NarS_v1.59

[nīlīkaṣeyacarmāsthikutapaikaśaphā mṛdaḥ / udaśvitkeśapiṇyākaśākādyauśadhayas tathā //](#)

brāhmaṇasya tu vikreyaṃ śuṣkaṃ dāru tṛṇāni ca /
gandhadravvyairakāvetratūlamūlatuśād ṛte // NarS_v1.60

[brāhmaṇasya tu vikreyaṃ śuṣkaṃ dāru tṛṇāni ca / gandhadravvyairakāvetratūlamūlatuśād ṛte //](#)

svayaṃ śīrṇaṃ ca vidalaṃ phalānāṃ badareṅgude /
rajjuḥ kārṇāsikam sūtraṃ tac ced avikṛtaṃ bhavet // NarS_v1.61

[svayaṃ śīrṇaṃ ca vidalaṃ phalānāṃ badareṅgude / rajjuḥ kārṇāsikam sūtraṃ tac ced avikṛtaṃ bhavet //](#)

aśaktau bheṣajasyārthe yajñahetos tathaiva ca /
yady avaśyaṃ tu vikreyās tilā dhānyena tatsāmāḥ // NarS_v1.62

[aśaktau bheṣajasyārthe yajñahetos tatha aiva ca / yady avaśyaṃ tu vikreyās tilā dhānyena tatsāmāḥ //](#)

avikreyāṇi vikṛṇan brāhmaṇaḥ pracyutaḥ pathaḥ /
mārḡe punar avasthāpya rājñā daṇḍena bhūyasā // NarS_v1.63

[avikreyāṇi vikṛṇan brāhmaṇaḥ pracyutaḥ pathaḥ / mārḡe punar avasthāpya rājñā daṇḍena bhūyasā //](#)

pramāṇāni pramāṇasthaiḥ paripālyāni yatnataḥ /
sīdanti hi pramāṇāni pramāṇair avyavasthitaiḥ // NarS_v1.64

pramāṇāni pramāṇasthaiḥ paripālyāni yatnataḥ / sīdanti hi pramāṇāni pramāṇair avyavasthitaiḥ //

likhitam sākṣiṇo bhuktiḥ pramāṇam trividham smṛtam /
dhanasvīkaraṇe yena dhanī dhanam upāśnute // NarS_v1.65

likhitam sākṣiṇo bhuktiḥ pramāṇam trividham smṛtam / dhanasvīkaraṇe yena dhanī dhanam upāśnute //

likhitam balavan nityam jīvantas tv eva sākṣiṇaḥ /
kālatiharaṇād bhuktir iti śāstreṣu niścayaḥ // NarS_v1.66

likhitam balavan nityam jīvantas tv eva sākṣiṇaḥ / kālatiharaṇād bhuktir iti śāstreṣu niścayaḥ //

trividhasyāśya dr̥ṣṭasya pramāṇasya yathākramam /
pūrvam pūrvam guru jñeyam bhuktir ebhyo garīyasī // NarS_v1.67

trividhasyāśya dr̥ṣṭasya pramāṇasya yathākramam / pūrvam pūrvam guru jñeyam bhuktir ebhyo garīyasī //

vidyamāne 'pi likhite jīvatsv api hi sākṣiṣu /
viśeṣataḥ sthāvarāṇām yan na bhuktaṁ na tat sthiram // NarS_v1.68

vidyamāne 'pi likhite jīvatsv api hi sākṣiṣu / viśeṣataḥ sthāvarāṇām yan na bhuktaṁ na tat sthiram //

bhujyamānān parair arthān yaḥ svān maurkhyād upekṣate /
samakṣam jīvato 'py asya tān bhuktiḥ kurute vaśe // NarS_v1.69

bhujyamānān parair arthān yaḥ svān maurkhyād upekṣate / samakṣam jīvato 'py asya tān bhuktiḥ kurute vaśe
//

yatkimcid daśa varṣāṇi samnidhau prekṣate dhanī /
bhujyamānam parais tūṣṇīm na sa tal labdhum arhati // NarS_v1.70

yatkimcid daśa varṣāṇi samnidhau prekṣate dhanī / bhujyamānam parais tūṣṇīm na sa tal labdhum arhati //

upekṣām kurvatas tasya tūṣṇīm bhūtasya tiṣṭhataḥ /
kāle 'tipanne pūrvokte vyavahāro na sidhyati // NarS_v1.71

upekṣām kurvatas tasya tūṣṇīm bhūtasya tiṣṭhataḥ / kāle 'tipanne pūrvokte vyavahāro na sidhyati //

ajādaś ced apogaṇḍo viṣaye cāśya bhuḷyate /
bhuktaṃ tad vyavahāreṇa bhoktā tad dhanam arhati // NarS_v1.72

ajādaś ced apogaṇḍo viṣaye cāśya bhuḷyate / bhuktaṃ tad vyavahāreṇa bhoktā tad dhanam arhati //

ādhiḥ sīmā bāladhanam nikṣepopanidhī striyaḥ /
rājasvam śrotriyasvam ca nopabhogena jīryate // NarS_v1.73

ādhiḥ sīmā bāladhanam nikṣepopanidhī striyaḥ / rājasvam śrotriyasvam ca nopabhogena jīryate //

pratyakṣaparibhogāc ca svāmīno dvidaśāḥ samāḥ /
ādhyāḍīny api jīryante strīnarendradhanād ṛte // NarS_v1.74

pratyakṣaparibhogāc ca svāmīno dvidaśāḥ samāḥ / ādhyāḍīny api jīryante strīnarendradhanād ṛte //

strīdhanam ca narendrāṇām na kadācana jīryate /
anāgamam bhuḷyamānam vatsarāṇām śatair api // NarS_v1.75

strīdhanam ca narendrāṇām na kadācana jīryate / anāgamam bhuḷyamānam vatsarāṇām śatair api //

nirbhogo yatra dṛśyeta na dṛśyetāgamah kvacit /
āgamah kāraṇam tatra na bhogas tatra kāraṇam // NarS_v1.76

nirbhogo yatra dṛśyeta na dṛśyetāgamah kvacit / āgamah kāraṇam tatra na bhogas tatra kāraṇam //

anāgamam bhuḷyate yan na tad bhogo 'tivartate /
prete tu bhoktari dhanam yāti tadvaṃśyabhogyatām // NarS_v1.77

anāgamam bhuḷyate yan na tad bhogo 'tivartate / prete tu bhoktari dhanam yāti tadvaṃśyabhogyatām //

āhartaivābhiyuktaḥ sann arthānām uddharet padam /
bhuktir eva viśuddhiḥ syāt prāptānām pitṛtaḥ kramāt // NarS_v1.78

āhartaivābhiyuktaḥ sann arthānām uddharet padam / bhuktir eva viśuddhiḥ syāt prāptānām pitṛtaḥ kramāt //

anvāhitam hṛtam nyastam balāvaṣṭabdham yācitam /
apratyakṣam ca yad bhuktaṃ ṣaḍ etāny āgamam vinā // NarS_v1.79

anvāhitam hṛtam nyastam balāvaṣṭabdham yācitam / apratyakṣam ca yad bhuktaṃ ṣaḍ etāny āgamam vinā //

tathārūḍhāvivādasya pretasya vyavahāriṇaḥ /
putreṇa so 'rthaḥ saṃśodhyo na taṃ bhogo 'tivartate // NarS_v1.80

tathārūḍhāvivādasya pretasya vyavahāriṇaḥ / putreṇa so 'rthaḥ saṃśodhyo na taṃ bhogo 'tivartate //

yad vināgamam apy ūrdhvaṃ bhuktaṃ pūrvais tribhir bhavet /
na tac chakyam apākartuṃ kramāt tripuruṣāgatam // NarS_v1.81

yad vināgamam apy ūrdhvaṃ bhuktaṃ pūrvais tribhir bhavet / na tac chakyam apākartuṃ kramāt
tripuruṣāgatam //

santo 'pi na pramāṇaṃ syur mṛte dhanini sākṣiṇaḥ /
anyatra śrāviṭaṃ yat syāt svayam āsannamṛtyunā // NarS_v1.82

santo 'pi na pramāṇaṃ syur mṛte dhanini sākṣiṇaḥ / anyatra śrāviṭaṃ yat syāt svayam āsannamṛtyunā //

na hi pratyarthini prete pramāṇaṃ sākṣiṇāṃ vacaḥ /
sākṣimat karaṇaṃ tatra pramāṇaṃ syād viniścaye // NarS_v1.83

na hi pratyarthini prete pramāṇaṃ sākṣiṇāṃ vacaḥ / sākṣimat karaṇaṃ tatra pramāṇaṃ syād viniścaye //

śrāvitas tv ātureṇāpi yas tv artho dharmasaṃhitaḥ /
mṛte 'pi tatra sākṣī syāt ṣaṭsu cānvāhitādiṣu // NarS_v1.84

śrāvitas tv ātureṇāpi yas tv artho dharmasaṃhitaḥ / mṛte 'pi tatra sākṣī syāt ṣaṭsu cānvāhitādiṣu //

kriya ṛnādiṣu sarveṣu balavaty uttarottarā /
pratigrahādhikrīteṣu pūrvā pūrvā garīyasī // NarS_v1.85

kriya ṛnādiṣu sarveṣu balavaty uttarottarā / pratigrahādhikrīteṣu pūrvā pūrvā garīyasī //

sthānalābhanimittaṃ hi dānagrahaṇaṃ iṣyate /
tat kuṣīdam iti proktaṃ tena vṛttiḥ kuṣīdinām // NarS_v1.86

sthānalābhanimittaṃ hi dānagrahaṇaṃ iṣyate / tat kuṣīdam iti proktaṃ tena vṛttiḥ kuṣīdinām //

kāyikā kālīkā caiva kārītā ca tathā smṛtā /
cakravṛddhiś ca śāstreṣu tasya vṛddhiś caturvidhā // NarS_v1.87

kāyikā kālīkā caiva kārītā ca tathā smṛtā / cakravṛddhiś ca śāstreṣu tasya vṛddhiś caturvidhā //

kāyāvirodhinī śaśvat paṇapādyā tu kāyikā /
pratimāsaṃ sravati yā vṛddhiḥ sā kālīkā smṛtā // NarS_v1.88

kāyāvirodhinī śaśvat paṇapādyā tu kāyikā / pratimāsaṃ sravati yā vṛddhiḥ sā kālīkā smṛtā //

vṛddhiḥ sā kārītā nāma ya ṛṇikena svayaṃkṛtā /
vṛddher api punar vṛddhiś cakravṛddhir udāhṛtā // NarS_v1.89

vṛddhiḥ sā kārītā nāma ya ṛṇikena svayaṃkṛtā / vṛddher api punar vṛddhiś cakravṛddhir udāhṛtā //

ṛṇānāṃ sārvaḥaumo 'yaṃ vidhir vṛddhikaraḥ smṛtaḥ /
deśācāraavidhis tv anyo yatra ṛṇam avatiṣṭhati // NarS_v1.90

ṛṇānāṃ sārvaḥaumo 'yaṃ vidhir vṛddhikaraḥ smṛtaḥ / deśācāraavidhis tv anyo yatra ṛṇam avatiṣṭhati //

dviguṇaṃ triguṇaṃ caiva tathānyasmiṃś caturguṇaṃ /
tathāṣṭaguṇaṃ anyasmin deśe deśe 'vatiṣṭhate // NarS_v1.91

dviguṇaṃ triguṇaṃ caiva tathānyasmiṃś caturguṇaṃ / tathāṣṭaguṇaṃ anyasmin deśe deśe 'vatiṣṭhate //

hiraṇyadhānyavastrāṇāṃ vṛddhir dvitricaturguṇā /
ghṛtasyāṣṭaguṇā vṛddhiḥ strīpaśūnāṃ ca saṃtatiḥ // NarS_v1.92

hiraṇyadhānyavastrāṇāṃ vṛddhir dvitricaturguṇā / ghṛtasyāṣṭaguṇā vṛddhiḥ strīpaśūnāṃ ca saṃtatiḥ //

sūtrakarpāsakiṇvānāṃ trapaṣaḥ sīsakasya ca /
āyudhānāṃ ca sarveṣāṃ carmaṇas tāmralohayoḥ // NarS_v1.93

sūtrakarpāsakiṇvānāṃ trapaṣaḥ sīsakasya ca / āyudhānāṃ ca sarveṣāṃ carmaṇas tāmralohayoḥ //

anyeṣāṃ caiva sarveṣāṃ iṣṭakānāṃ tathaiva ca /
akṣayyā vṛddhir eteṣāṃ manur āha prajāpatiḥ // NarS_v1.94

anyeṣāṃ caiva sarveṣāṃ iṣṭakānāṃ tathaiva ca / akṣayyā vṛddhir eteṣāṃ manur āha prajāpatiḥ //

tailānāṃ caiva sarveṣāṃ madyānāṃ madhusarpiṣāṃ /
vṛddhir aṣṭaguṇā jñeyā guḍasya lavaṇasya ca // NarS_v1.95

tailānāṃ caiva sarveṣāṃ madyānāṃ madhusarpiṣāṃ / vṛddhir aṣṭaguṇā jñeyā guḍasya lavaṇasya ca //

na vṛddhiḥ prītidattānām syād anākāritā kvacit /
anākāritam apy ūrdhvaṃ vatsarārdhād vivardhate // NarS_v1.96

na vṛddhiḥ prītidattānām syād anākāritā kvacit / anākāritam apy ūrdhvaṃ vatsarārdhād vivardhate //

eṣa vṛddhividhiḥ proktaḥ prativṛddhasya dharmataḥ /
vṛddhis tu yoktā dhānyānām vārdhuṣyaṃ tad udāhṛtam // NarS_v1.97

eṣa vṛddhividhiḥ proktaḥ prativṛddhasya dharmataḥ / vṛddhis tu yoktā dhānyānām vārdhuṣyaṃ tad udāhṛtam //

āpadaṃ nistared vaiśyaḥ kāmam vārdhuṣakarmaṇā /
āpatsv api hi kaṣṭāsu brāhmaṇasya na vārdhuṣam // NarS_v1.98

āpadaṃ nistared vaiśyaḥ kāmam vārdhuṣakarmaṇā / āpatsv api hi kaṣṭāsu brāhmaṇasya na vārdhuṣam //

brāhmaṇasya tu yad deyaṃ sānvayasya na cāsti saḥ /
svakulyasyāsyā nivapet tadabhāve 'sya bandhuṣu // NarS_v1.99

brāhmaṇasya tu yad deyaṃ sānvayasya na cāsti saḥ / svakulyasyāsyā nivapet tadabhāve 'sya bandhuṣu //

yadā tu na svakulyāḥ syur na ca saṃbandhibāndhavāḥ /
tadā dadyāt svajātibhyas teṣv asatsv apsu nikṣipet // NarS_v1.100

yadā tu na svakulyāḥ syur na ca saṃbandhibāndhavāḥ / tadā dadyāt svajātibhyas teṣv asatsv apsu nikṣipet //

gr̥hītvopagataṃ dadyād ṛṇikāyodayaṃ dhanī /
adadad yācyamānas tu śeṣahānim avāpnuyāt // NarS_v1.101

gr̥hītvopagataṃ dadyād ṛṇikāyodayaṃ dhanī / adadad yācyamānas tu śeṣahānim avāpnuyāt //

lekhyam dadyād ṛṇe śuddhe tadabhāve pratiśravam /
dhanikarṇikayor evaṃ viśuddhiḥ syāt parasparam // NarS_v1.102

lekhyam dadyād ṛṇe śuddhe tadabhāve pratiśravam / dhanikarṇikayor evaṃ viśuddhiḥ syāt parasparam //

viśrambhahetū dvāv atra pratibhūr ādhir eva ca /
likhitam sāksīṇaś ca dve pramāṇe vyaktikārake // NarS_v1.103

viśrambhahetū dvāv atra pratibhūr ādhir eva ca / likhitam sāksīṇaś ca dve pramāṇe vyaktikārake //

upasthānāya dānāya pratyayāya tathaiva ca /
trividhaḥ pratibhūr dṛṣṭas triṣv evārtheṣu sūribhiḥ // NarS_v1.104

upasthānāya dānāya pratyayāya tathaiva ca / trividhaḥ pratibhūr dṛṣṭas triṣv evārtheṣu sūribhiḥ //

ṛiṣv apratikurvatsu pratyaye vā vivāдите /
pratibhūs tad ṛnaṃ dadyād anupasthāpayams tathā // NarS_v1.105

ṛiṣv apratikurvatsu pratyaye vā vivāдите / pratibhūs tad ṛnaṃ dadyād anupasthāpayams tathā //

bahavaś cet pratibhuvo dadyus te 'rthaṃ yathākṛtam /
arthe 'viśeṣite hy eṣu dhaninaś chandataḥ kriyā // NarS_v1.106

bahavaś cet pratibhuvo dadyus te 'rthaṃ yathākṛtam / arthe 'viśeṣite hy eṣu dhaninaś chandataḥ kriyā //

yaṃ cārthaṃ pratibhūr dadyād dhanikenopapīḍitaḥ /
ṛnikas taṃ pratibhuve dviguṇaṃ pratipādayet // NarS_v1.107

yaṃ cārthaṃ pratibhūr dadyād dhanikenopapīḍitaḥ / ṛnikas taṃ pratibhuve dviguṇaṃ pratipādayet //

adhikriyata ity ādhiḥ sa vijñeyo dvilakṣaṇaḥ /
kṛtakālopaneyaś ca yāvaddeyodyatas tathā // NarS_v1.108

adhikriyata ity ādhiḥ sa vijñeyo dvilakṣaṇaḥ / kṛtakālopaneyaś ca yāvaddeyodyatas tathā //

sa punar dvividhaḥ prokto gopyo bhogyas tathaiva ca /
pratidānaṃ tathaivāśya lābhahānir viparyaye // NarS_v1.109

sa punar dvividhaḥ prokto gopyo bhogyas tathaiva ca / pratidānaṃ tathaivāśya lābhahānir viparyaye //

pramādād dhaninas tadvad ādhau vikṛtim āgate /
vinaṣṭe mūlanāśaḥ syād daivarājakṛtād ṛte // NarS_v1.110

pramādād dhaninas tadvad ādhau vikṛtim āgate / vinaṣṭe mūlanāśaḥ syād daivarājakṛtād ṛte //

rakṣyamāṇo 'pi yatrādhiḥ kāleneyād asāratām /
ādhir anyo 'dhikartavyo deyaṃ vā dhanine dhanam // NarS_v1.111

rakṣyamāṇo 'pi yatrādhiḥ kāleneyād asāratām / ādhir anyo 'dhikartavyo deyaṃ vā dhanine dhanam //

atha śaktivihīṇaḥ syād ṛṇī kālaviparyayāt /
śakyaprekṣam ṛṇaṃ dāpyaḥ kāle kāle yathodayam // NarS_v1.112

atha śaktivihīṇaḥ syād ṛṇī kālaviparyayāt / śakyaprekṣam ṛṇaṃ dāpyaḥ kāle kāle yathodayam //

śakto vā yadi daurātmyān na dadyād dhanine dhanam /
rājñā dāpayitavyaḥ syād grhītvāmśaṃ tu viṃśakam // NarS_v1.113

śakto vā yadi daurātmyān na dadyād dhanine dhanam / rājñā dāpayitavyaḥ syād grhītvāmśaṃ tu viṃśakam //

naśyed ṛṇaparīmāṇaṃ kāleneha ṛṇikasya cet /
jātisaṃjñādhivāsānām āgamo lekhyataḥ smṛtaḥ // NarS_v1.114

naśyed ṛṇaparīmāṇaṃ kāleneha ṛṇikasya cet / jātisaṃjñādhivāsānām āgamo lekhyataḥ smṛtaḥ //

lekhyam tu dvividhaṃ jñeyam svahastānyakṛtaṃ tathā /
asākṣimat sākṣimac ca siddhir deśasthites tayoh // NarS_v1.115

lekhyam tu dvividhaṃ jñeyam svahastānyakṛtaṃ tathā / asākṣimat sākṣimac ca siddhir deśasthites tayoh //

deśācārāviruddhaṃ yad vyaktādhikṛtalakṣaṇam /
tat pramāṇaṃ smṛtaṃ lekhyam aviluptakramākṣaram // NarS_v1.116

deśācārāviruddhaṃ yad vyaktādhikṛtalakṣaṇam / tat pramāṇaṃ smṛtaṃ lekhyam aviluptakramākṣaram //

mattābhiyuktastrībālabalātkāraḥ ca yat /
tad apramāṇakaraṇaṃ bhītopadhikṛtaṃ tathā // NarS_v1.117

mattābhiyuktastrībālabalātkāraḥ ca yat / tad apramāṇakaraṇaṃ bhītopadhikṛtaṃ tathā //

mṛtāḥ syuḥ sākṣiṇo yatra dhanikarṇikalekhakāḥ /
tad apy apārthaṃ likhitam ṛte tv ādheḥ sthirāśrayāt // NarS_v1.118

mṛtāḥ syuḥ sākṣiṇo yatra dhanikarṇikalekhakāḥ / tad apy apārthaṃ likhitam ṛte tv ādheḥ sthirāśrayāt //

ādhir yo dvividhaḥ prokto jaṅgamaḥ sthāvaras tathā /
siddhir atrobhayasyāsyā bhogo yady asti nānyathā // NarS_v1.119

ādhir yo dvividhaḥ prokto jaṅgamaḥ sthāvaras tathā / siddhir atrobhayasyāsyā bhogo yady asti nānyathā //

darśitaṃ pratikālaṃ yac chrāvitaṃ śrāvitaṃ ca yat /
lekhyam sidhyati sarvatra mr̥teṣv api hi sākṣiṣu // NarS_v1.120

darśitaṃ pratikālaṃ yac chrāvitaṃ śrāvitaṃ ca yat / lekhyam sidhyati sarvatra mr̥teṣv api hi sākṣiṣu //

aśrutārtham adr̥ṣṭārtham vyavahārārtham eva ca /
na lekhyam siddhim āpnoti jīvatsv api hi sākṣiṣu // NarS_v1.121

aśrutārtham adr̥ṣṭārtham vyavahārārtham eva ca / na lekhyam siddhim āpnoti jīvatsv api hi sākṣiṣu //

lekhye deśāntaranyaste dagdhe durlikhite hr̥te /
satas tatkalākaraṇam asato dṛṣṭadarśanam // NarS_v1.122

lekhye deśāntaranyaste dagdhe durlikhite hr̥te / satas tatkalākaraṇam asato dṛṣṭadarśanam //

yasmin syāt saṃśayo lekhye bhūtābhūtakṛte kvacit /
tatsvahastakriyācihnaprāptiyuktibhir uddharet // NarS_v1.123

yasmin syāt saṃśayo lekhye bhūtābhūtakṛte kvacit / tatsvahastakriyācihnaprāptiyuktibhir uddharet //

lekhyam yac cānyanāmāṅkaṃ hetvantarakṛtaṃ bhavet /
vipratyaye parīkṣyam tat saṃbandhāgamahetubhiḥ // NarS_v1.124

lekhyam yac cānyanāmāṅkaṃ hetvantarakṛtaṃ bhavet / vipratyaye parīkṣyam tat saṃbandhāgamahetubhiḥ //

likhitaṃ likhitaiva sākṣimat sākṣibhir haret /
sākṣibhyo likhitaṃ śreyo likhita tu sākṣiṇaḥ // NarS_v1.125

likhitaṃ likhitaiva sākṣimat sākṣibhir haret / sākṣibhyo likhitaṃ śreyo likhita tu sākṣiṇaḥ //

chinnabhinnahr̥tonmr̥ṣṭanaṣṭadurlikhiteṣu ca /
kartavyam anyal lekhyam syād eṣa lekhyavidhiḥ smṛtaḥ // NarS_v1.126

chinnabhinnahr̥tonmr̥ṣṭanaṣṭadurlikhiteṣu ca / kartavyam anyal lekhyam syād eṣa lekhyavidhiḥ smṛtaḥ //

saṃdigdheṣu tu kāryeṣu dvayor vivadamānayoḥ /
dṛṣṭaśrutānubhūtatvāt sākṣibhyo vyaktidarśanam // NarS_v1.127

saṃdigdheṣu tu kāryeṣu dvayor vivadamānayoḥ / dṛṣṭaśrutānubhūtatvāt sākṣibhyo vyaktidarśanam //

samakṣadarśanāt sākṣī vijñeyah śrotracakṣuṣoḥ /
śrotrasya yat paro brūte cakṣuṣaḥ kāyakarma yat // NarS_v1.128

samakṣadarśanāt sākṣī vijñeyah śrotracakṣuṣoḥ / śrotrasya yat paro brūte cakṣuṣaḥ kāyakarma yat //

ekādaśavidhaḥ sākṣī sa tu dṛṣṭo manīṣibhiḥ /
kṛtaḥ pañcavidhas teṣāṃ ṣaḍvidho 'kṛta ucyate // NarS_v1.129

ekādaśavidhaḥ sākṣī sa tu dṛṣṭo manīṣibhiḥ / kṛtaḥ pañcavidhas teṣāṃ ṣaḍvidho 'kṛta ucyate //

likhitaḥ smāritaś caiva yadṛcchābhijña eva ca /
gūḍhaś cottarasākṣī ca sākṣī pañcavidhaḥ smṛtaḥ // NarS_v1.130

likhitaḥ smāritaś caiva yadṛcchābhijña eva ca / gūḍhaś cottarasākṣī ca sākṣī pañcavidhaḥ smṛtaḥ //

akṛtaḥ ṣaḍvidhaś cāpi sūribhiḥ parikīrtitaḥ /
grāmaś ca prāḍvivākaś ca rājā ca vyavahāriṇām // NarS_v1.131

akṛtaḥ ṣaḍvidhaś cāpi sūribhiḥ parikīrtitaḥ / grāmaś ca prāḍvivākaś ca rājā ca vyavahāriṇām //

kāryeṣv abhyantaro yah syād arthinā prahitaś ca yah /
kulaṃ kulavivādeṣu bhaveyus te 'pi sākṣiṇaḥ // NarS_v1.132

kāryeṣv abhyantaro yah syād arthinā prahitaś ca yah / kulaṃ kulavivādeṣu bhaveyus te 'pi sākṣiṇaḥ //

kulīnā rjavaḥ śuddhā janmataḥ karmato 'rthataḥ /
tryavarāḥ sākṣiṇo 'nindyāḥ śucayaḥ syuḥ subuddhayaḥ // NarS_v1.133

kulīnā rjavaḥ śuddhā janmataḥ karmato 'rthataḥ / tryavarāḥ sākṣiṇo 'nindyāḥ śucayaḥ syuḥ subuddhayaḥ //

brāhmaṇāḥ kṣatriyā vaiśyāḥ śūdrā ye cāpy aninditāḥ /
prativarṇaṃ bhaveyus te sarve sarveṣu vā punaḥ // NarS_v1.134

brāhmaṇāḥ kṣatriyā vaiśyāḥ śūdrā ye cāpy aninditāḥ / prativarṇaṃ bhaveyus te sarve sarveṣu vā punaḥ //

śreṇīṣu śreṇipuruṣāḥ sveṣu vargeṣu vargiṇaḥ /
bahirvāsiṣu bāhyāś ca striyaḥ striṣu ca sākṣiṇaḥ // NarS_v1.135

śreṇīṣu śreṇipuruṣāḥ sveṣu vargeṣu vargiṇaḥ / bahirvāsiṣu bāhyāś ca striyaḥ striṣu ca sākṣiṇaḥ //

śreṇyādiṣu tu vargeṣu kaścic ced dveṣyatām iyāt /
tebhya eva na sākṣī syād dveṣṭāraḥ sarva eva te // NarS_v1.136

śreṇyādiṣu tu vargeṣu kaścic ced dveṣyatām iyāt / tebhya eva na sākṣī syād dveṣṭāraḥ sarva eva te //

asākṣy api hi śāstreṣu drṣṭaḥ pañcavidho budhaiḥ /
vacanād doṣato bhedāt svayamukter mṛtāntaraḥ // NarS_v1.137

asākṣy api hi śāstreṣu drṣṭaḥ pañcavidho budhaiḥ / vacanād doṣato bhedāt svayamukter mṛtāntaraḥ //

śrotriyaḍyā vacanataḥ stenādyā doṣadarśanāt /
bhedād vipratipattiḥ syād vivāde yatra sākṣiṇaḥ // NarS_v1.138

śrotriyaḍyā vacanataḥ stenādyā doṣadarśanāt / bhedād vipratipattiḥ syād vivāde yatra sākṣiṇaḥ //

svayamukter anirdiṣṭaḥ svayam evaitya yo vadet /
mṛtāntaro 'rthini prete mumūrṣuśrāvitād ṛte // NarS_v1.139

svayamukter anirdiṣṭaḥ svayam evaitya yo vadet / mṛtāntaro 'rthini prete mumūrṣuśrāvitād ṛte //

śrotriyaś tāpasā vṛddhā ye ca pravrajitā narāḥ /
asākṣiṇas te vacanān nātra hetur udāhṛtaḥ // NarS_v1.140

śrotriyaś tāpasā vṛddhā ye ca pravrajitā narāḥ / asākṣiṇas te vacanān nātra hetur udāhṛtaḥ //

stenāḥ sāhasikāś caṇḍāḥ kitavā vadhakās tathā /
asākṣiṇas te duṣṭatvāt teṣu satyaṃ na vidyate // NarS_v1.141

stenāḥ sāhasikāś caṇḍāḥ kitavā vadhakās tathā / asākṣiṇas te duṣṭatvāt teṣu satyaṃ na vidyate //

rājñā parighṛteṣu sākṣiṣv ekārthaniścaye /
vacanaṃ yatra bhidyate te syur bhedād asākṣiṇaḥ // NarS_v1.142

rājñā parighṛteṣu sākṣiṣv ekārthaniścaye / vacanaṃ yatra bhidyate te syur bhedād asākṣiṇaḥ //

anirdiṣṭas tu sākṣitve svayam evaitya yo vadet /
sūcīty uktaḥ sa śāstreṣu na sa sākṣitvam arhati // NarS_v1.143

anirdiṣṭas tu sākṣitve svayam evaitya yo vadet / sūcīty uktaḥ sa śāstreṣu na sa sākṣitvam arhati //

yo 'rthaḥ śrāvayitavyaḥ syāt tasminn asati cārthini /
kva tad vadatu sākṣitvam ity asākṣī mṛtāntaraḥ // NarS_v1.144

yo 'rthaḥ śrāvayitavyaḥ syāt tasminn asati cārthini / kva tad vadatu sākṣitvam ity asākṣī mṛtāntaraḥ //

dvayor vivadator arthe dvayoḥ satsu ca sākṣiṣu /
pūrvapakṣo bhaved yasya bhaveyus tasya sākṣiṇaḥ // NarS_v1.145

dvayor vivadator arthe dvayoḥ satsu ca sākṣiṣu / pūrvapakṣo bhaved yasya bhaveyus tasya sākṣiṇaḥ //

ādharyaṃ pūrvapakṣasya yasminn arthe vaśād bhavet /
praṣṭavyāḥ sākṣiṇas tatra vivāde prativādinaḥ // NarS_v1.146

ādharyaṃ pūrvapakṣasya yasminn arthe vaśād bhavet / praṣṭavyāḥ sākṣiṇas tatra vivāde prativādinaḥ //

na pareṇa samuddiṣṭaṃ upeyāt sākṣiṇaṃ rahaḥ /
bhedayet taṃ na cānyena hīyetaivaṃ samācaran // NarS_v1.147

na pareṇa samuddiṣṭaṃ upeyāt sākṣiṇaṃ rahaḥ / bhedayet taṃ na cānyena hīyetaivaṃ samācaran //

sākṣy uddiṣṭo yadi preyād gacched vāpi digantaram /
tacchrotāraḥ pramāṇaṃ syuḥ pramāṇaṃ hy uttarakriyā // NarS_v1.148

sākṣy uddiṣṭo yadi preyād gacched vāpi digantaram / tacchrotāraḥ pramāṇaṃ syuḥ pramāṇaṃ hy uttarakriyā //

sudīrghenāpi kālena likhitaṃ siddhim āpnuyāt /
jānatā cātmanā lekhyam ajānānas tu lekhayet // NarS_v1.149

sudīrghenāpi kālena likhitaṃ siddhim āpnuyāt / jānatā cātmanā lekhyam ajānānas tu lekhayet //

siddhir uktāṣṭamād varṣāt smāritasyeha sākṣiṇaḥ /
ā pañcamāt tathā siddhir yadṛcchopagatasya tu // NarS_v1.150

siddhir uktāṣṭamād varṣāt smāritasyeha sākṣiṇaḥ / ā pañcamāt tathā siddhir yadṛcchopagatasya tu //

ā tṛtīyāt tathā varṣāt siddhir gūḍhasya sākṣiṇaḥ /
ā vai saṃvatsarāt siddhim vadanty uttarasākṣiṇaḥ // NarS_v1.151

ā tṛtīyāt tathā varṣāt siddhir gūḍhasya sākṣiṇaḥ / ā vai saṃvatsarāt siddhim vadanty uttarasākṣiṇaḥ //

athavā kālaniyamo na dr̥ṣṭaḥ sākṣiṇaṃ prati /
smṛtyapekṣaṃ hi sākṣitvam āhuḥ śāstravido janāḥ // NarS_v1.152

athavā kālaniyamo na dr̥ṣṭaḥ sākṣiṇaṃ prati / smṛtyapekṣaṃ hi sākṣitvam āhuḥ śāstravido janāḥ //

yasya nopahatā pumsaḥ smṛtiḥ śrotraṃ ca nityaśaḥ /
sudīrghenāpi kālena sa sākṣī sākṣyam arhati // NarS_v1.153

yasya nopahatā pumsaḥ smṛtiḥ śrotraṃ ca nityaśaḥ / sudīrghenāpi kālena sa sākṣī sākṣyam arhati //

asākṣipratyayās tv anye ṣaḍvivādāḥ prakīrtitāḥ /
lakṣaṇāny eva sākṣitvaṃ eṣāṃ āhur manīṣiṇaḥ // NarS_v1.154

asākṣipratyayās tv anye ṣaḍvivādāḥ prakīrtitāḥ / lakṣaṇāny eva sākṣitvaṃ eṣāṃ āhur manīṣiṇaḥ //

ulkāhasto 'gnido jñeyāḥ śastrapāṇis tu ghātakāḥ /
keśākeśigrhītaś ca yugapat pāradārikāḥ // NarS_v1.155

ulkāhasto 'gnido jñeyāḥ śastrapāṇis tu ghātakāḥ / keśākeśigrhītaś ca yugapat pāradārikāḥ //

kuddālapāṇir vijñeyāḥ setubhettā samīpagāḥ /
tathā kuṭhārapāṇis ca vanachettā prakīrtitāḥ // NarS_v1.156

kuddālapāṇir vijñeyāḥ setubhettā samīpagāḥ / tathā kuṭhārapāṇis ca vanachettā prakīrtitāḥ //

abhyagrācino vijñeyo daṇḍapāruṣyakṛn naraḥ /
asākṣipratyayā hy ete pāruṣye tu parīkṣaṇam // NarS_v1.157

abhyagrācino vijñeyo daṇḍapāruṣyakṛn naraḥ / asākṣipratyayā hy ete pāruṣye tu parīkṣaṇam //

kaścit kṛtvātmanaś cihnaṃ dveṣāt param upadravet /
hetvarthagatisāmarthyais tatra yuktaṃ parīkṣaṇam // NarS_v1.158

kaścit kṛtvātmanaś cihnaṃ dveṣāt param upadravet / hetvarthagatisāmarthyais tatra yuktaṃ parīkṣaṇam //

nārthasambandhino nāptā na sahāyā na vairiṇaḥ /
na dr̥ṣṭadoṣāḥ praṣṭavyāś na vyādhyārtā na dūṣitāḥ // NarS_v1.159

nārthasambandhino nāptā na sahāyā na vairiṇaḥ / na dr̥ṣṭadoṣāḥ praṣṭavyāś na vyādhyārtā na dūṣitāḥ //

dāsanaikṛtikāśraddhavṛddhastrībālacākrīkāḥ /
mattonmattapramattārtakitavagrāmayājākāḥ // NarS_v1.160

[dāsanaikṛtikāśraddhavṛddhastrībālacākrīkāḥ / mattonmattapramattārtakitavagrāmayājākāḥ //](#)

mahāpathikasāmudravaṇīkpravrajitātūrāḥ /
lubdhakaśrotriyācārahīnaklībakuśīlavāḥ // NarS_v1.161

[mahāpathikasāmudravaṇīkpravrajitātūrāḥ / lubdhakaśrotriyācārahīnaklībakuśīlavāḥ //](#)

nāstikavrātyadārāgnityāginō 'yājyayājākāḥ /
ekasthālīsahāyāricarajñātisanābhayaḥ // NarS_v1.162

[nāstikavrātyadārāgnityāginō 'yājyayājākāḥ / ekasthālīsahāyāricarajñātisanābhayaḥ //](#)

prāgdr̥ṣṭadoṣaśailūṣa viśajīvyahituṇḍikāḥ /
garadāgnidakīnāśaśūdrāputropapātikāḥ // NarS_v1.163

[prāgdr̥ṣṭadoṣaśailūṣa viśajīvyahituṇḍikāḥ / garadāgnidakīnāśaśūdrāputropapātikāḥ //](#)

klāntasāhasikaśrāntanirdhanāntyāvasāyīnaḥ /
bhinnavṛttāsamāvṛttajaḍatailikamūlikāḥ // NarS_v1.164

[klāntasāhasikaśrāntanirdhanāntyāvasāyīnaḥ / bhinnavṛttāsamāvṛttajaḍatailikamūlikāḥ //](#)

bhūtāviṣṭanṛpadviṣṭa varṣanakṣatrasūcakāḥ /
aghaśaṃsyātmavikreṭṛhīnāṅgabhagavṛttayaḥ // NarS_v1.165

[bhūtāviṣṭanṛpadviṣṭa varṣanakṣatrasūcakāḥ / aghaśaṃsyātmavikreṭṛhīnāṅgabhagavṛttayaḥ //](#)

kunakhī śyāvadan śvitrimitradhrukśaṭhaśauṇḍikāḥ /
aindrajālīkalubdhogra śreṇīgaṇavirodhinaḥ // NarS_v1.166

[kunakhī śyāvadan śvitrimitradhrukśaṭhaśauṇḍikāḥ / aindrajālīkalubdhogra śreṇīgaṇavirodhinaḥ //](#)

vadhakṛccitrakṛṇmaṅkhaḥ patitaḥ kūṭakāraḥ /
kuhakaḥ pratyavasitas taskaro rājapūruṣaḥ // NarS_v1.167

[vadhakṛccitrakṛṇmaṅkhaḥ patitaḥ kūṭakāraḥ / kuhakaḥ pratyavasitas taskaro rājapūruṣaḥ //](#)

manuṣyaviśaśastrāmbulavaṇāpūpavīrudhām /
vikretā brāhmaṇaś caiva dvijo vārdhuṣikaś ca yaḥ // NarS_v1.168

[manuṣyaviśaśastrāmbulavaṇāpūpavīrudhām / vikretā brāhmaṇaś caiva dvijo vārdhuṣikaś ca yaḥ //](#)

cyutaḥ svadharmāt kulikaḥ stāvako hīnasevakaḥ /
pitṛā vivadamānaś ca bhedaḥ cety asākṣiṇaḥ // NarS_v1.169

[cyutaḥ svadharmāt kulikaḥ stāvako hīnasevakaḥ / pitṛā vivadamānaś ca bhedaḥ cety asākṣiṇaḥ //](#)

asākṣiṇo ye nirdiṣṭā dāsanaikṛtikādayaḥ /
kāryagauravam āsādyā bhaveyus te 'pi sākṣiṇaḥ // NarS_v1.170

[asākṣiṇo ye nirdiṣṭā dāsanaikṛtikādayaḥ / kāryagauravam āsādyā bhaveyus te 'pi sākṣiṇaḥ //](#)

sāhaseṣu ca sarveṣu steyasamgrahaṇeṣu ca /
pāruṣyayoś cāpy ubhayor na parīkṣeta sākṣiṇaḥ // NarS_v1.171

[sāhaseṣu ca sarveṣu steyasamgrahaṇeṣu ca / pāruṣyayoś cāpy ubhayor na parīkṣeta sākṣiṇaḥ //](#)

teṣām api na bālaḥ syān naiko na strī na kūṭakṛt /
na bāndhavo na cārātir brūyus te sākṣyam anyathā // NarS_v1.172

[teṣām api na bālaḥ syān naiko na strī na kūṭakṛt / na bāndhavo na cārātir brūyus te sākṣyam anyathā //](#)

bālo 'jñānād asatyāt strī pāpābhyāsāc ca kūṭakṛt /
vibrūyād bāndhavaḥ snehād vairaniryātanād ariḥ // NarS_v1.173

[bālo 'jñānād asatyāt strī pāpābhyāsāc ca kūṭakṛt / vibrūyād bāndhavaḥ snehād vairaniryātanād ariḥ //](#)

athavānumato yaḥ syād dvayor vivadamānayoḥ /
asākṣy eko 'pi sākṣitve praṣṭavyaḥ syāt sa saṃsadi // NarS_v1.174

[athavānumato yaḥ syād dvayor vivadamānayoḥ / asākṣy eko 'pi sākṣitve praṣṭavyaḥ syāt sa saṃsadi //](#)

yas tv ātmadoṣabhinnatvād asvastha iva lakṣyate /
sthānāt sthānāntaraṃ gacched ekaikaṃ copadhāvati // NarS_v1.175

[yas tv ātmadoṣabhinnatvād asvastha iva lakṣyate / sthānāt sthānāntaraṃ gacched ekaikaṃ copadhāvati //](#)

kāṣate 'nibhṛto 'kasmād abhīkṣṇaṃ niśvasaty api /
bhūmiṃ likhati pādābhyāṃ bāhu vāso dhunoti ca // NarS_v1.176

kāṣate 'nibhṛto 'kasmād abhīkṣṇaṃ niśvasaty api / bhūmiṃ likhati pādābhyāṃ bāhu vāso dhunoti ca //

bhidyate mukhavarṇo 'sya lalāṭaṃ svidyate tathā /
śoṣaṃ āgacchataś coṣṭhāv ūrdhvaṃ tiryak ca vīkṣate // NarS_v1.177

bhidyate mukhavarṇo 'sya lalāṭaṃ svidyate tathā / śoṣaṃ āgacchataś coṣṭhāv ūrdhvaṃ tiryak ca vīkṣate //

tvaramāṇa ivābaddham aprṣṭo bahu bhāṣate /
kūṭasākṣī sa vijñeyas taṃ pāpaṃ vinayen nṛpaḥ // NarS_v1.178

tvaramāṇa ivābaddham aprṣṭo bahu bhāṣate / kūṭasākṣī sa vijñeyas taṃ pāpaṃ vinayen nṛpaḥ //

śrāvayitvā ca yo 'nyebhyaḥ sākṣitvaṃ tad vinihnute /
sa vineyo bhr̥ṣataraṃ kūṭasākṣyadhiko hi saḥ // NarS_v1.179

śrāvayitvā ca yo 'nyebhyaḥ sākṣitvaṃ tad vinihnute / sa vineyo bhr̥ṣataraṃ kūṭasākṣyadhiko hi saḥ //

āhūya sākṣiṇaḥ pṛcchen niyamyā śapathair bhr̥ṣam /
samastān veditācārān vijñātārthān pṛthak pṛthak // NarS_v1.180

āhūya sākṣiṇaḥ pṛcchen niyamyā śapathair bhr̥ṣam / samastān veditācārān vijñātārthān pṛthak pṛthak //

satyena śāpayed vipraṃ kṣatriyaṃ vāhanāyudhaiḥ /
gobījakañcanair vaiśyaṃ śūdraṃ sarvais tu pātakaiḥ // NarS_v1.181

satyena śāpayed vipraṃ kṣatriyaṃ vāhanāyudhaiḥ / gobījakañcanair vaiśyaṃ śūdraṃ sarvais tu pātakaiḥ //

purāṇair dharmavacanaiḥ satyamāhātmyakīrtanaiḥ /
anṛtasyāpavāдай ca bhr̥ṣam uttrāsyā sākṣiṇaḥ // NarS_v1.182

purāṇair dharmavacanaiḥ satyamāhātmyakīrtanaiḥ / anṛtasyāpavāдай ca bhr̥ṣam uttrāsyā sākṣiṇaḥ //

nagno muṇḍaḥ kapālena bhikṣārthī kṣutpipāsitaḥ /
dīnaḥ śatrugrhaṃ gacched yaḥ sākṣyam anṛtaṃ vadet // NarS_v1.183

nagno muṇḍaḥ kapālena bhikṣārthī kṣutpipāsitaḥ / dīnaḥ śatrugrhaṃ gacched yaḥ sākṣyam anṛtaṃ vadet //

nagare pratiruddhaḥ san bahirdvāre bubhukṣitaḥ /
amitrān bhūyaśaḥ paśyed yaḥ sākṣyam anṛtaṁ vadet // NarS_v1.184

[nagare pratiruddhaḥ san bahirdvāre bubhukṣitaḥ / amitrān bhūyaśaḥ paśyed yaḥ sākṣyam anṛtaṁ vadet //](#)

yāṁ rātrim adhivinnā strī yāṁ caivākṣaparājitaḥ /
yāṁ ca bhārābhitaptāṅgo durvivaktā sa tām vaset // NarS_v1.185

[yāṁ rātrim adhivinnā strī yāṁ caivākṣaparājitaḥ / yāṁ ca bhārābhitaptāṅgo durvivaktā sa tām vaset //](#)

sākṣī sākṣyasamuddeśe gokarṇaśīthilaṁ caran /
sahasraṁ vāruṇān pāśān ātmani pratimuñcati // NarS_v1.186

[sākṣī sākṣyasamuddeśe gokarṇaśīthilaṁ caran / sahasraṁ vāruṇān pāśān ātmani pratimuñcati //](#)

tasya varṣāśate pūrṇe pāśam ekaṁ pramucyate /
evaṁ sa bandhanāt tasmān mucyate niyutāḥ samāḥ // NarS_v1.187

[tasya varṣāśate pūrṇe pāśam ekaṁ pramucyate / evaṁ sa bandhanāt tasmān mucyate niyutāḥ samāḥ //](#)

yāvato bāndhavāṃs yasmin hanti sākṣye 'nṛtaṁ vadan /
tāvataḥ saṁkhyayā tasmin śṛṇu saumyānupūrvaśaḥ // NarS_v1.188

[yāvato bāndhavāṃs yasmin hanti sākṣye 'nṛtaṁ vadan / tāvataḥ saṁkhyayā tasmin śṛṇu saumyānupūrvaśaḥ //](#)

pañca paśvanṛte hanti daśa hanti gavānṛte /
śatam aśvānṛte hanti sahasraṁ puruṣānṛte // NarS_v1.189

[pañca paśvanṛte hanti daśa hanti gavānṛte / śatam aśvānṛte hanti sahasraṁ puruṣānṛte //](#)

hanti jātān ajātāṁś ca hiraṇyārthe 'nṛtaṁ vadan /
sarvaṁ bhūmyanṛte hanti mā sma bhūmyanṛtaṁ vadīḥ // NarS_v1.190

[hanti jātān ajātāṁś ca hiraṇyārthe 'nṛtaṁ vadan / sarvaṁ bhūmyanṛte hanti mā sma bhūmyanṛtaṁ vadīḥ //](#)

ekam evādvitīyaṁ tat prāhuḥ pāvanam ātmanaḥ /
satyaṁ svargasya sopānaṁ pārāvārasya naur iva // NarS_v1.191

[ekam evādvitīyaṁ tat prāhuḥ pāvanam ātmanaḥ / satyaṁ svargasya sopānaṁ pārāvārasya naur iva //](#)

aśvamedhasahasraṃ ca satyaṃ ca tulayā dhṛtaṃ /
aśvamedhasahasrād dhi satyaṃ eva viśiṣyate // NarS_v1.192

aśvamedhasahasraṃ ca satyaṃ ca tulayā dhṛtaṃ / aśvamedhasahasrād dhi satyaṃ eva viśiṣyate //

varam kupaśatād vāpi varam vāpīśatāt kratuḥ /
varam kratuśatāt putraḥ satyaṃ putraśatād varam // NarS_v1.193

varam kupaśatād vāpi varam vāpīśatāt kratuḥ / varam kratuśatāt putraḥ satyaṃ putraśatād varam //

bhūr dhārayati satyena satyenodeti bhāskaraḥ /
satyena vāyuḥ pavate satyenāpaḥ sravanti ca // NarS_v1.194

bhūr dhārayati satyena satyenodeti bhāskaraḥ / satyena vāyuḥ pavate satyenāpaḥ sravanti ca //

satyaṃ eva paraṃ dānaṃ satyaṃ eva paraṃ tapaḥ /
satyaṃ eva paro dharmo lokānām iti naḥ śrutam // NarS_v1.195

satyaṃ eva paraṃ dānaṃ satyaṃ eva paraṃ tapaḥ / satyaṃ eva paro dharmo lokānām iti naḥ śrutam //

satyaṃ devāḥ samāsenā manuṣyās tv anṛtaṃ smṛtaṃ /
ihaiva tasya devatvaṃ yasya satye sthitā matiḥ // NarS_v1.196

satyaṃ devāḥ samāsenā manuṣyās tv anṛtaṃ smṛtaṃ / ihaiva tasya devatvaṃ yasya satye sthitā matiḥ //

satyaṃ brūhy anṛtaṃ tyaktvā satyena svargam eṣyasi /
uktvānṛtaṃ mahāghoraṃ narakam pratipatsyate // NarS_v1.197

satyaṃ brūhy anṛtaṃ tyaktvā satyena svargam eṣyasi / uktvānṛtaṃ mahāghoraṃ narakam pratipatsyate //

nirayeṣu ca te śaśvaj jihvām utkr̥tya dāruṇāḥ /
asibhiḥ śātayiṣyanti balino yamakim̐karāḥ // NarS_v1.198

nirayeṣu ca te śaśvaj jihvām utkr̥tya dāruṇāḥ / asibhiḥ śātayiṣyanti balino yamakim̐karāḥ //

śūlair bhetsyanti cākruddhāḥ krośantam aparāyaṇam /
avākśīrasam utkṣīpya kṣepsyanty agnihradeṣu ca // NarS_v1.199

śūlair bhetsyanti cākruddhāḥ krośantam aparāyaṇam / avākśīrasam utkṣīpya kṣepsyanty agnihradeṣu ca //

anubhūya ca duḥkhās tās ciraṃ narakavedanāḥ /
iha yāsyasy abhavyāsu ḡḡhrakākāḡḡyoniṣu // NarS_v1.200

[anubhūya ca duḥkhās tās ciraṃ narakavedanāḥ / iha yāsyasy abhavyāsu ḡḡhrakākāḡḡyoniṣu //](#)

jñātvaitān anṛte doṣāñ jñātvā satye ca sadguṇān /
satyaṃ vadoddharātmānaṃ mātmānaṃ pātayiṣyasi // NarS_v1.201

[jñātvaitān anṛte doṣāñ jñātvā satye ca sadguṇān / satyaṃ vadoddharātmānaṃ mātmānaṃ pātayiṣyasi //](#)

na bāndhavā na suhṛdo na dhanāni mahānty api /
alaṃ tārayituṃ śaktās tamasy ugre nimajjataḥ // NarS_v1.202

[na bāndhavā na suhṛdo na dhanāni mahānty api / alaṃ tārayituṃ śaktās tamasy ugre nimajjataḥ //](#)

pitaras tv avalambante tvayi sākṣitvam āgate /
tārayiṣyati kiṃvāsmān ātmānaṃ pātayiṣyati // NarS_v1.203

[pitaras tv avalambante tvayi sākṣitvam āgate / tārayiṣyati kiṃvāsmān ātmānaṃ pātayiṣyati //](#)

satyam ātmā manuṣyasya satye sarvaṃ pratiṣṭhitam /
sarvathaivātmanātmānaṃ śreyasā yojayiṣyasi // NarS_v1.204

[satyam ātmā manuṣyasya satye sarvaṃ pratiṣṭhitam / sarvathaivātmanātmānaṃ śreyasā yojayiṣyasi //](#)

yāṃ ca rātrim ajaniṣṭhā yāṃ rātrim ca mariṣyasi /
vṛthā tadantaraṃ te syāt kuryās cet satyam anyathā // NarS_v1.205

[yāṃ ca rātrim ajaniṣṭhā yāṃ rātrim ca mariṣyasi / vṛthā tadantaraṃ te syāt kuryās cet satyam anyathā //](#)

nāsti satyāt paro dharmo nānṛtāt pātaḡḡ param /
sākṣidharme viṣeṣeṇa satyam eva vadet tataḥ // NarS_v1.206

[nāsti satyāt paro dharmo nānṛtāt pātaḡḡ param / sākṣidharme viṣeṣeṇa satyam eva vadet tataḥ //](#)

yaḥ parārthe praharati svāṃ vācaṃ puruṣādhamah /
ātmārthe kiṃ na kuryāt sa pāpo narakanirbhayaḥ // NarS_v1.207

[yaḥ parārthe praharati svāṃ vācaṃ puruṣādhamah / ātmārthe kiṃ na kuryāt sa pāpo narakanirbhayaḥ //](#)

arthā vai vāci niyatā vānmūlā vāgviniḥṣṛtāḥ /
yo hy etāṃ stenayed vācam sa sarvasteyakṛṇ naraḥ // NarS_v1.208

arthā vai vāci niyatā vānmūlā vāgviniḥṣṛtāḥ / yo hy etāṃ stenayed vācam sa sarvasteyakṛṇ naraḥ //

sākṣivipratipattau tu pramāṇaṃ bahavo yataḥ /
tatsāmye śucayo grāhyās tatsāmye smṛtimattarāḥ // NarS_v1.209

sākṣivipratipattau tu pramāṇaṃ bahavo yataḥ / tatsāmye śucayo grāhyās tatsāmye smṛtimattarāḥ //

smṛtimatsākṣisāmyaṃ tu vivāde yatra dṛśyate /
sūkṣmatvāt sākṣidharmasya sākṣyaṃ vyāvartate punaḥ // NarS_v1.210

smṛtimatsākṣisāmyaṃ tu vivāde yatra dṛśyate / sūkṣmatvāt sākṣidharmasya sākṣyaṃ vyāvartate punaḥ //

nirdiṣṭeṣv arthajāteṣu sākṣī cet sākṣyaṃ āgataḥ /
na brūyād akṣarasamaṃ na tan nigaditaṃ bhavet // NarS_v1.211

nirdiṣṭeṣv arthajāteṣu sākṣī cet sākṣyaṃ āgataḥ / na brūyād akṣarasamaṃ na tan nigaditaṃ bhavet //

deśakālavayodravycopramāṇākṛtijātiṣu /
yatra vipratipattiḥ syāt sākṣyaṃ tad asad ucyate // NarS_v1.212

deśakālavayodravycopramāṇākṛtijātiṣu / yatra vipratipattiḥ syāt sākṣyaṃ tad asad ucyate //

ūnam abhyadhikaṃ cārthaṃ prabrūyur yatra sākṣiṇaḥ /
tad apy anuktaṃ vijñeyam eṣa sākṣyavidhiḥ smṛtaḥ // NarS_v1.213

ūnam abhyadhikaṃ cārthaṃ prabrūyur yatra sākṣiṇaḥ / tad apy anuktaṃ vijñeyam eṣa sākṣyavidhiḥ smṛtaḥ //

pramādād dhanino yatra na syāl lekhyam na sākṣiṇaḥ /
arthaṃ cāpahnuyād vādī tatroktas trividho vidhiḥ // NarS_v1.214

pramādād dhanino yatra na syāl lekhyam na sākṣiṇaḥ / arthaṃ cāpahnuyād vādī tatroktas trividho vidhiḥ //

codanā pratikālaṃ ca yuktileśas tathaiva ca /
ṭṭīyaḥ śapathaś coktas tair evaṃ sādhayet kramāt // NarS_v1.215

codanā pratikālaṃ ca yuktileśas tathaiva ca / ṭṭīyaḥ śapathaś coktas tair evaṃ sādhayet kramāt //

abhīkṣṇaṃ codyamāno yaḥ pratihanyān na tadvacaḥ /
tricituḥpañcakṛtvo vā parato 'rthaṃ tam āvahet // NarS_v1.216

abhīkṣṇaṃ codyamāno yaḥ pratihanyān na tadvacaḥ / tricituḥpañcakṛtvo vā parato 'rthaṃ tam āvahet //

codanāpratighāte tu yuktileśais tam anviyāt /
deśakālārthasambandhaparimāṇakriyādibhiḥ // NarS_v1.217

codanāpratighāte tu yuktileśais tam anviyāt / deśakālārthasambandhaparimāṇakriyādibhiḥ //

yuktiṣv apy asamarthāsu śapathair enam ardayet /
arthakālabalāpekṣam agnyambusukṛtādibhiḥ // NarS_v1.218

yuktiṣv apy asamarthāsu śapathair enam ardayet / arthakālabalāpekṣam agnyambusukṛtādibhiḥ //

dīptāgnir yaṃ na dahati yaṃ antardhārayanty āpaḥ /
sa taraty abhiśāpaṃ taṃ kilbiṣī syād viparyaye // NarS_v1.219

dīptāgnir yaṃ na dahati yaṃ antardhārayanty āpaḥ / sa taraty abhiśāpaṃ taṃ kilbiṣī syād viparyaye //

strīṇāṃ śīlābhiyogeṣu steyasāhasayor api /
eṣa eva vidhir dṛṣṭaḥ sarvārthāpahnaveṣu ca // NarS_v1.220

strīṇāṃ śīlābhiyogeṣu steyasāhasayor api / eṣa eva vidhir dṛṣṭaḥ sarvārthāpahnaveṣu ca //

śapathā hy api devānāṃ ṛṣīṇāṃ api ca smṛtāḥ /
vasiṣṭhaḥ śapatham śepe yātudhāne tu śaṅkitaḥ // NarS_v1.221

śapathā hy api devānāṃ ṛṣīṇāṃ api ca smṛtāḥ / vasiṣṭhaḥ śapatham śepe yātudhāne tu śaṅkitaḥ //

saptarṣayas tathendrāya puṣkarārthe samāgatāḥ /
śepuḥ śapatham avyagrāḥ parasparaviśuddhaye // NarS_v1.222

saptarṣayas tathendrāya puṣkarārthe samāgatāḥ / śepuḥ śapatham avyagrāḥ parasparaviśuddhaye //

ayuktaṃ sāhasaṃ kṛtvā pratyāpattim bhajeta yaḥ /
brūyāt svayaṃ vā sadasi tasyārdhavinayaḥ smṛtaḥ // NarS_v1.223

ayuktaṃ sāhasaṃ kṛtvā pratyāpattim bhajeta yaḥ / brūyāt svayaṃ vā sadasi tasyārdhavinayaḥ smṛtaḥ //

gūhamānas tu daurātmyād yadi pāpaṃ sa jīyate /
sabhyāś cātra na tuṣyanti tīvra daṇḍaś ca pātyate // NarS_v1.224

gūhamānas tu daurātmyād yadi pāpaṃ sa jīyate / sabhyāś cātra na tuṣyanti tīvra daṇḍaś ca pātyate //

2. nikṣipah

svadravyaṃ yatra viśrambhān nikṣipaty aviśaṅkitaḥ /
nikṣepo nāma tat proktaṃ vyavahārapadaṃ budhaiḥ // NarS_v2.01

svadravyaṃ yatra viśrambhān nikṣipaty aviśaṅkitaḥ / nikṣepo nāma tat proktaṃ vyavahārapadaṃ budhaiḥ //

anyadravyavyavahitaṃ dravyaṃ avyākṛtaṃ ca yat /
nikṣipyate paraṅrthe tad aupanidhikaṃ smṛtaṃ // NarS_v2.02

anyadravyavyavahitaṃ dravyaṃ avyākṛtaṃ ca yat / nikṣipyate paraṅrthe tad aupanidhikaṃ smṛtaṃ //

sa punar dvividhaḥ proktaḥ sāksimān itaras tathā /
pratidānaṃ tathaivāśya pratyayaḥ syād viparyaye // NarS_v2.03

sa punar dvividhaḥ proktaḥ sāksimān itaras tathā / pratidānaṃ tathaivāśya pratyayaḥ syād viparyaye //

yācyamānas tu yo dātrā nikṣepaṃ na prayacchati /
daṇḍyaḥ sa rājñā dāpyaś ca naṣṭe dāpyaś ca tatsamam // NarS_v2.04

yācyamānas tu yo dātrā nikṣepaṃ na prayacchati / daṇḍyaḥ sa rājñā dāpyaś ca naṣṭe dāpyaś ca tatsamam //

yaś cārthaṃ sādhayet tena nikṣeptur ananujñayā /
tatrāpi daṇḍyaḥ sa bhavet tac ca sodayaṃ āvahet // NarS_v2.05

yaś cārthaṃ sādhayet tena nikṣeptur ananujñayā / tatrāpi daṇḍyaḥ sa bhavet tac ca sodayaṃ āvahet //

grahītuḥ saha yo 'rthena naṣṭo naṣṭaḥ sa dāyinaḥ /
daivarājākṛte tadvan na cet taj jihmakāritaṃ // NarS_v2.06

grahītuḥ saha yo 'rthena naṣṭo naṣṭaḥ sa dāyinaḥ / daivarājākṛte tadvan na cet taj jihmakāritaṃ //

eṣa eva vidhir dṛṣṭo yācitānvāhitādiṣu /
śilpiṣūpanidhau nyāse pratinyāse tathaiva ca // NarS_v2.07

eṣa eva vidhir dṛṣṭo yācitānvāhitādiṣu / śilpiṣūpanidhau nyāse pratinyāse tathaiva ca //

pratigrhṇāti pogaṇḍaṃ yaś ca sapradhanaṃ naraḥ /
tasyāpy eṣa bhaved dharmah ṣaḍ ete vidhayaḥ samāḥ // NarS_v2.08

pratigrhṇāti pogaṇḍaṃ yaś ca sapradhanaṃ naraḥ / tasyāpy eṣa bhaved dharmah ṣaḍ ete vidhayaḥ samāḥ //

3. saṃbhūyasamutthānam

vaṇikprabhṛtayo yatra karma saṃbhūya kurvate /
tat saṃbhūyasamutthānaṃ vyavahārapadaṃ smṛtam // NarS_v3.01

vaṇikprabhṛtayo yatra karma saṃbhūya kurvate / tat saṃbhūyasamutthānaṃ vyavahārapadaṃ smṛtam //

phalahetor upāyena karma saṃbhūya kurvatām /
ādhārabhūtaḥ prakṣepas tenottiṣṭheyur aṃśataḥ // NarS_v3.02

phalahetor upāyena karma saṃbhūya kurvatām / ādhārabhūtaḥ prakṣepas tenottiṣṭheyur aṃśataḥ //

samo 'tirikto hīno vā yatrāṃśo yasya yādṛśaḥ /
kṣayavyayau tathā vṛddhis tasya tatra tathāvidhāḥ // NarS_v3.03

samo 'tirikto hīno vā yatrāṃśo yasya yādṛśaḥ / kṣayavyayau tathā vṛddhis tasya tatra tathāvidhāḥ //

bhāṇḍapiṇḍavyayoddhārabhārasārānvavekṣaṇam /
kuryus te 'vyabhicāreṇa samaye sve vyavasthitāḥ // NarS_v3.04

bhāṇḍapiṇḍavyayoddhārabhārasārānvavekṣaṇam / kuryus te 'vyabhicāreṇa samaye sve vyavasthitāḥ //

pramādān nāśitaṃ dāpyaḥ pratiśiddhakṛtaṃ ca yat /
asaṃdiṣṭaś ca yat kuryāt sarvaiḥ saṃbhūyakāribhiḥ // NarS_v3.05

pramādān nāśitaṃ dāpyaḥ pratiśiddhakṛtaṃ ca yat / asaṃdiṣṭaś ca yat kuryāt sarvaiḥ saṃbhūyakāribhiḥ //

daivataskararājotthe vyasane samupasthite /
yas tat svaśaktyā saṃrakṣet tasyāṃśo daśamaḥ smṛtaḥ // NarS_v3.06

daivataskararājotthe vyasane samupasthite / yas tat svaśaktyā saṃrakṣet tasyāṃśo daśamaḥ smṛtaḥ //

ekasya cet syād vyasanam dāyādo 'sya tad āpnuyāt /
anyo vāsati dāyāde śaktāś cet sarva eva vā // NarS_v3.07

ekasya cet syād vyasanam dāyādo 'sya tad āpnuyāt / anyo vāsati dāyāde śaktāś cet sarva eva vā //

ṛtvijām vyasane 'py evam anyas tat karma nistaret /
labheta dakṣiṇābhāgam sa tasmāt samprakalpitam // NarS_v3.08

ṛtvijām vyasane 'py evam anyas tat karma nistaret / labheta dakṣiṇābhāgam sa tasmāt samprakalpitam //

ṛtvig yājyam aduṣṭam yas tyajed anapakāriṇam /
aduṣṭam va rtvijam yājyo vineyau tāv ubhāv api // NarS_v3.09

ṛtvig yājyam aduṣṭam yas tyajed anapakāriṇam / aduṣṭam va rtvijam yājyo vineyau tāv ubhāv api //

ṛtvik tu trividho drṣṭaḥ pūrvajuṣṭaḥ svayamkr̥taḥ /
yadṛcchayā ca yaḥ kuryād ārtvijyam pr̥tipūrvakam // NarS_v3.10

ṛtvik tu trividho drṣṭaḥ pūrvajuṣṭaḥ svayamkr̥taḥ / yadṛcchayā ca yaḥ kuryād ārtvijyam pr̥tipūrvakam //

kramāgateṣv eṣa dharmo vṛteṣv ṛtvikṣu ca svayam /
yādṛcchike tu samyājye tattyāge nāsti kilbiṣam // NarS_v3.11

kramāgateṣv eṣa dharmo vṛteṣv ṛtvikṣu ca svayam / yādṛcchike tu samyājye tattyāge nāsti kilbiṣam //

śulkasthānam vaṇik prāptaḥ śulkaṁ dadyād yathopagam /
na tad vyatihared rājñām balir eṣa prakalpitaḥ // NarS_v3.12

śulkasthānam vaṇik prāptaḥ śulkaṁ dadyād yathopagam / na tad vyatihared rājñām balir eṣa prakalpitaḥ //

śulkasthānam pariharan na kāle krayavikrayī /
mithyoktvā ca parīmāṇam dāpyo 'ṣṭaguṇam atyayam // NarS_v3.13

śulkasthānam pariharan na kāle krayavikrayī / mithyoktvā ca parīmāṇam dāpyo 'ṣṭaguṇam atyayam //

kaścic cet samcaran deśāt preyād abhyāgato vaṇik /
rājāsya bhāṇḍam tad rakṣet yāvad dāyādadarśanam // NarS_v3.14

kaścic cet samcaran deśāt preyād abhyāgato vaṇik / rājāsya bhāṇḍam tad rakṣet yāvad dāyādadarśanam //

dāyāde 'sati bandhubhyo jñātibhyo vā tad arpayet /
tadabhāve suguptaṃ tad dhārayed daśatīḥ samāḥ // NarS_v3.15

dāyāde 'sati bandhubhyo jñātibhyo vā tad arpayet / tadabhāve suguptaṃ tad dhārayed daśatīḥ samāḥ //

asvāmikam adāyādaṃ daśavarṣasthitam tataḥ /
rājā tad ātmasāt kuryād evaṃ dharmo na hīyate // NarS_v3.16

asvāmikam adāyādaṃ daśavarṣasthitam tataḥ / rājā tad ātmasāt kuryād evaṃ dharmo na hīyate //

4. dattāpradānikam

dattvā dravyam asamyag yaḥ punar ādātum icchati /
dattāpradānikaṃ nāma tad vivādapadaṃ smṛtam // NarS_v4.01

dattvā dravyam asamyag yaḥ punar ādātum icchati / dattāpradānikaṃ nāma tad vivādapadaṃ smṛtam //

adeyam atha deyaṃ ca dattaṃ cādattam eva ca /
vyavahāreṣu vijñeyo dānamārgaś caturvidhaḥ // NarS_v4.02

adeyam atha deyaṃ ca dattaṃ cādattam eva ca / vyavahāreṣu vijñeyo dānamārgaś caturvidhaḥ //

tatra hyaṣṭāv adeyāni deyam ekavidhaṃ smṛtam /
dattaṃ saptavidhaṃ vidyād adattaṃ ṣoḍaśātmakam // NarS_v4.03

tatra hyaṣṭāv adeyāni deyam ekavidhaṃ smṛtam / dattaṃ saptavidhaṃ vidyād adattaṃ ṣoḍaśātmakam //

anvāhitaṃ yācitakam ādhiḥ sādharmaṇaṃ ca yat /
nikṣepaḥ putradāraṃ ca sarvasvaṃ cānvaye sati // NarS_v4.04

anvāhitaṃ yācitakam ādhiḥ sādharmaṇaṃ ca yat / nikṣepaḥ putradāraṃ ca sarvasvaṃ cānvaye sati //

āpatṣv api hi kaṣṭāsu vartamānena dehinā /
adeyāny āhur ācāryā yac cānyasmai pratiśrutam // NarS_v4.05

āpatṣv api hi kaṣṭāsu vartamānena dehinā / adeyāny āhur ācāryā yac cānyasmai pratiśrutam //

kuṭumbabharaṇād dravyaṃ yatkiṃcid atiricyate /
tad deyam upahr̥tyānyad dadad doṣam avāpnuyāt // NarS_v4.06

kuṭumbabharaṇād dravyaṃ yatkiṃcid atiricyate / tad deyam upahr̥tyānyad dadad doṣam avāpnuyāt //

paṇyamūlyaṃ bhṛtis tuṣṭyā snehāt pratyupakārataḥ /
strīśulkānugrahārthaṃ ca dattaṃ dānavido viduḥ // NarS_v4.07

paṇyamūlyaṃ bhṛtis tuṣṭyā snehāt pratyupakārataḥ / strīśulkānugrahārthaṃ ca dattaṃ dānavido viduḥ //

adattaṃ tu bhayakrodhaśokavegarujānvitaiḥ /
tathotkocaparīhāsavyatyāsacchalayogataḥ // NarS_v4.08

adattaṃ tu bhayakrodhaśokavegarujānvitaiḥ / tathotkocaparīhāsavyatyāsacchalayogataḥ //

bālamūḍhāsvantrārtaṃ mattonmattāpavarjitam /
kartā mamāyaṃ karmeti pratilābhecchayā ca yat // NarS_v4.09

bālamūḍhāsvantrārtaṃ mattonmattāpavarjitam / kartā mamāyaṃ karmeti pratilābhecchayā ca yat //

apātre pātram ity ukte kārye cādharmasam̐hite /
yad dattaṃ syād avijñānād adattaṃ tad api smṛtam // NarS_v4.10

apātre pātram ity ukte kārye cādharmasam̐hite / yad dattaṃ syād avijñānād adattaṃ tad api smṛtam //

gr̥hṇāty adattaṃ yo lobhād yaś cādeyaṃ prayacchati /
adattādāyako daṇḍyas tathādeyasya dāyakah // NarS_v4.11

gr̥hṇāty adattaṃ yo lobhād yaś cādeyaṃ prayacchati / adattādāyako daṇḍyas tathādeyasya dāyakah //

5. abhyupetyāśuśrūṣā

abhyupetya tu śuśrūṣāṃ yas tām na pratipadyate /
āśuśrūṣābhyupetyaitad vivādapadam ucyate // NarS_v5.01

abhyupetya tu śuśrūṣāṃ yas tām na pratipadyate / āśuśrūṣābhyupetyaitad vivādapadam ucyate //

śuśrūṣakah pañcavidhaḥ śāstre dr̥ṣṭo manīṣibhiḥ /
caturvidhaḥ karmakaras teṣāṃ dāsās tripañcakāḥ // NarS_v5.02

śuśrūṣakah pañcavidhaḥ śāstre dr̥ṣṭo manīṣibhiḥ / caturvidhaḥ karmakaras teṣāṃ dāsās tripañcakāḥ //

śiṣyāntevāsibhṛtakāś caturthas tv adhikarmakṛt /
ete karmakarāḥ proktā dāsās tu gṛhajādayaḥ // NarS_v5.03

śiṣyāntevāsibhṛtakāś caturthas tv adhikarmakṛt / ete karmakarāḥ proktā dāsās tu gṛhajādayaḥ //

sāmānyam asvatantratvam eṣām āhur manīṣiṇaḥ /
jātikarmakṛtas tūkto viśeṣo vṛttir eva ca // NarS_v5.04

sāmānyam asvatantratvam eṣām āhur manīṣiṇaḥ / jātikarmakṛtas tūkto viśeṣo vṛttir eva ca //

karmāpi dvividhaṁ jñeyam aśubhaṁ śubhaṁ eva ca /
aśubhaṁ dāsakarmoktaṁ śubhaṁ karmakṛtām smṛtam // NarS_v5.05

karmāpi dvividhaṁ jñeyam aśubhaṁ śubhaṁ eva ca / aśubhaṁ dāsakarmoktaṁ śubhaṁ karmakṛtām smṛtam
//

gṛhadvārāśucisthānarathyāvaskaraśodhanam /
guhyāṅgasparśanocchiṣṭaviṇmūtragrahaṇojjhanam // NarS_v5.06

gṛhadvārāśucisthānarathyāvaskaraśodhanam / guhyāṅgasparśanocchiṣṭaviṇmūtragrahaṇojjhanam //

iṣṭataḥ svāmināś cāṅgair upasthānam athāntataḥ /
aśubhaṁ karma vijñeyam śubhaṁ anyad ataḥ param // NarS_v5.07

iṣṭataḥ svāmināś cāṅgair upasthānam athāntataḥ / aśubhaṁ karma vijñeyam śubhaṁ anyad ataḥ param //

ā vidyāgrahaṇāc chiṣyaḥ śuśrūṣet prayato gurum /
tadvṛttir gurudāreṣu guruput্রে tathaiva ca // NarS_v5.08

ā vidyāgrahaṇāc chiṣyaḥ śuśrūṣet prayato gurum / tadvṛttir gurudāreṣu guruput্রে tathaiva ca //

brahmacārī cared bhaikṣam adhaḥśāyy analaṅkṛtaḥ /
jaghanyaśāyī sarveṣāṁ pūrvotthāyī guror grhe // NarS_v5.09

brahmacārī cared bhaikṣam adhaḥśāyy analaṅkṛtaḥ / jaghanyaśāyī sarveṣāṁ pūrvotthāyī guror grhe //

nāsaṁdiṣṭaḥ pratiṣṭheta tiṣṭhed vāpi gurum kvacit /
saṁdiṣṭaḥ karma kurvīta śaktaś ced avicārayan // NarS_v5.10

nāsaṁdiṣṭaḥ pratiṣṭheta tiṣṭhed vāpi gurum kvacit / saṁdiṣṭaḥ karma kurvīta śaktaś ced avicārayan //

yathākālam adhīyīta yāvan na vimanā guruḥ /
āsīno 'dho guroḥ kūrce phalake vā samāhitaḥ // NarS_v5.11

yathākālam adhīyīta yāvan na vimanā guruḥ / āsīno 'dho guroḥ kūrce phalake vā samāhitaḥ //

anuśāsyāś ca guruṇā na ced anuvidhīyate /
avadhenāthavā hanyāt rajjvā veṇudalena vā // NarS_v5.12

anuśāsyāś ca guruṇā na ced anuvidhīyate / avadhenāthavā hanyāt rajjvā veṇudalena vā //

bhr̥ṣaṃ na tāḍayed enaṃ nottamāṅge na vakṣasi /
anuśāsyātha viśvāsyāḥ śāsyo rājñānyathā guruḥ // NarS_v5.13

bhr̥ṣaṃ na tāḍayed enaṃ nottamāṅge na vakṣasi / anuśāsyātha viśvāsyāḥ śāsyo rājñānyathā guruḥ //

samāvṛttaś ca gurave pradāya gurudakṣiṇām /
pratīyāt svagr̥hān eṣā śiṣyavṛttir udāhṛtā // NarS_v5.14

samāvṛttaś ca gurave pradāya gurudakṣiṇām / pratīyāt svagr̥hān eṣā śiṣyavṛttir udāhṛtā //

svaśilpam icchann āhartuṃ bāndhavānām anujñayā /
ācāryasya vased ante kālaṃ kṛtvā suniścitam // NarS_v5.15

svaśilpam icchann āhartuṃ bāndhavānām anujñayā / ācāryasya vased ante kālaṃ kṛtvā suniścitam //

ācāryaḥ śikṣayed enaṃ svagr̥hād dattabhojanam /
na cānyat kārayet karma putravac cainam ācaret // NarS_v5.16

ācāryaḥ śikṣayed enaṃ svagr̥hād dattabhojanam / na cānyat kārayet karma putravac cainam ācaret //

śikṣayantam aduṣṭaṃ ca yas tv ācāryaṃ parityajet /
balād vāsaitavyaḥ syād vadhabandhau ca so 'rhati // NarS_v5.17

śikṣayantam aduṣṭaṃ ca yas tv ācāryaṃ parityajet / balād vāsaitavyaḥ syād vadhabandhau ca so 'rhati //

śikṣito 'pi kṛtaṃ kālam antevāsī samāpnuyāt /
tatra karma ca yat kuryād ācāryasyaiva tatphalam // NarS_v5.18

śikṣito 'pi kṛtaṃ kālam antevāsī samāpnuyāt / tatra karma ca yat kuryād ācāryasyaiva tatphalam //

gr̥hītaśilpaḥ samaye kṛtvācāryaṃ pradakṣiṇaṃ /
śaktitaś cānumānyainam antevāsī nivartayet // NarS_v5.19

[gr̥hītaśilpaḥ samaye kṛtvācāryaṃ pradakṣiṇaṃ / śaktitaś cānumānyainam antevāsī nivartayet //](#)

bhṛtakas trividho jñeya uttamo madhyamo 'dhamah /
śaktibhaktyanurūpā syād eṣāṃ karmāśrayā bhṛtiḥ // NarS_v5.20

[bhṛtakas trividho jñeya uttamo madhyamo 'dhamah / śaktibhaktyanurūpā syād eṣāṃ karmāśrayā bhṛtiḥ //](#)

uttamas tv āyudhīyo 'tra madhyamas tu kṛṣīvalaḥ /
adhamo bhāravāhaḥ syād ity evaṃ trividho bhṛtaḥ // NarS_v5.21

[uttamas tv āyudhīyo 'tra madhyamas tu kṛṣīvalaḥ / adhamo bhāravāhaḥ syād ity evaṃ trividho bhṛtaḥ //](#)

artheṣv adhikṛto yaḥ syāt kuṭumbasya tathopari /
so 'dhikarmakaro jñeyaḥ sa ca kauṭumbikaḥ smṛtaḥ // NarS_v5.22

[artheṣv adhikṛto yaḥ syāt kuṭumbasya tathopari / so 'dhikarmakaro jñeyaḥ sa ca kauṭumbikaḥ smṛtaḥ //](#)

śubhakarmakarās tv ete catvāraḥ samudāhṛtāḥ /
jaghanyakarmabhājas tu śeṣā dāsās tripañcakāḥ // NarS_v5.23

[śubhakarmakarās tv ete catvāraḥ samudāhṛtāḥ / jaghanyakarmabhājas tu śeṣā dāsās tripañcakāḥ //](#)

gr̥hajātas tathā kr̥ito labdho dāyād upāgataḥ /
anākālabhṛtas tadvad ādhattaḥ svāminā ca yaḥ // NarS_v5.24

[gr̥hajātas tathā kr̥ito labdho dāyād upāgataḥ / anākālabhṛtas tadvad ādhattaḥ svāminā ca yaḥ //](#)

mokṣito mahataś carṇāt prāpto yuddhāt paṇe jitaḥ /
tavāham ity upagataḥ pravrajyāvasitaḥ kṛtaḥ // NarS_v5.25

[mokṣito mahataś carṇāt prāpto yuddhāt paṇe jitaḥ / tavāham ity upagataḥ pravrajyāvasitaḥ kṛtaḥ //](#)

bhaktadāsaś ca vijñeyas tathaiva vaḍavābhṛtaḥ /
vikretā cātmanaḥ śāstre dāsāḥ pañcadaśā smṛtāḥ // NarS_v5.26

[bhaktadāsaś ca vijñeyas tathaiva vaḍavābhṛtaḥ / vikretā cātmanaḥ śāstre dāsāḥ pañcadaśā smṛtāḥ //](#)

tatra pūrvaś caturvargo dāsatvān na vimucyate /
prasādād svāmīno 'nyatra dāsyam eṣāṃ kramāgatam // NarS_v5.27

tatra pūrvaś caturvargo dāsatvān na vimucyate / prasādād svāmīno 'nyatra dāsyam eṣāṃ kramāgatam //

yaś caiṣāṃ svāmināṃ kaścin mokṣayet prāṇasaṃśayāt /
dāsatvāt sa vimucyeta putrabhāgaṃ labheta ca // NarS_v5.28

yaś caiṣāṃ svāmināṃ kaścin mokṣayet prāṇasaṃśayāt / dāsatvāt sa vimucyeta putrabhāgaṃ labheta ca //

anākālabhṛto dāsyān mucyate goyugaṃ dadat /
saṃbhakṣitaṃ yad durbhikṣe na tac chudhyeta karmaṇā // NarS_v5.29

anākālabhṛto dāsyān mucyate goyugaṃ dadat / saṃbhakṣitaṃ yad durbhikṣe na tac chudhyeta karmaṇā //

ādhatto 'pi dhanam dattvā svāmī yady enam uddharet /
athopagamayed enam sa vikrītād anantaraḥ // NarS_v5.30

ādhatto 'pi dhanam dattvā svāmī yady enam uddharet / athopagamayed enam sa vikrītād anantaraḥ //

dattvā tu sodayam ṛṇam ṛṇī dāsyāt pramucyate /
kṛtakālābhyupagamāt kṛtako 'pi vimucyate // NarS_v5.31

dattvā tu sodayam ṛṇam ṛṇī dāsyāt pramucyate / kṛtakālābhyupagamāt kṛtako 'pi vimucyate //

tavāham ity upagato yuddhaprāptaḥ paṇe jitaḥ /
pratiśīrṣapradānena mucyate tulyakarmaṇā // NarS_v5.32

tavāham ity upagato yuddhaprāptaḥ paṇe jitaḥ / pratiśīrṣapradānena mucyate tulyakarmaṇā //

rājña eva tu dāsaḥ syāt pravrajyāvasito naraḥ /
na tasya pratimokṣo 'sti na viśuddhiḥ kathaṃcana // NarS_v5.33

rājña eva tu dāsaḥ syāt pravrajyāvasito naraḥ / na tasya pratimokṣo 'sti na viśuddhiḥ kathaṃcana //

bhaktasyopekṣaṇāt sadyo bhaktadāsaḥ pramucyate /
nigrahād vaḍavāyāś ca mucyate vaḍavābhṛtaḥ // NarS_v5.34

bhaktasyopekṣaṇāt sadyo bhaktadāsaḥ pramucyate / nigrahād vaḍavāyāś ca mucyate vaḍavābhṛtaḥ //

vikrīṇīte ya ātmānaṃ svatantraḥ san narādhamah /
sa jaghanyataras teṣāṃ naiva dāsyāt pramucyate // NarS_v5.35

vikrīṇīte ya ātmānaṃ svatantraḥ san narādhamah / sa jaghanyataras teṣāṃ naiva dāsyāt pramucyate //

caurāpahṛtavikrītā ye ca dāsīkṛtā balāt /
rājñā mokṣayitavyās te dāsatvaṃ teṣu neṣyate // NarS_v5.36

caurāpahṛtavikrītā ye ca dāsīkṛtā balāt / rājñā mokṣayitavyās te dāsatvaṃ teṣu neṣyate //

varṇānāṃ prātilomyena dāsatvaṃ na vidhīyate /
svadharmatyāgino 'nyatra dāravād dāsatā matā // NarS_v5.37

varṇānāṃ prātilomyena dāsatvaṃ na vidhīyate / svadharmatyāgino 'nyatra dāravād dāsatā matā //

tavāham iti cātmānaṃ yo 'svatantraḥ prayacchati /
na sa taṃ prāpnuyāt kāmaṃ pūrvasvāmī labheta tam // NarS_v5.38

tavāham iti cātmānaṃ yo 'svatantraḥ prayacchati / na sa taṃ prāpnuyāt kāmaṃ pūrvasvāmī labheta tam //

adhanās traya evoktā bhāryā dāsas tathā sutaḥ /
yat te samadhigacchanti yasya te tasya tad dhanam // NarS_v5.39

adhanās traya evoktā bhāryā dāsas tathā sutaḥ / yat te samadhigacchanti yasya te tasya tad dhanam //

svadāsam icched yaḥ kartum adāsaṃ prītamānasah /
skandhād ādāya tasyāpi bhindyāt kumbhaṃ sahāmbhasā // NarS_v5.40

svadāsam icched yaḥ kartum adāsaṃ prītamānasah / skandhād ādāya tasyāpi bhindyāt kumbhaṃ sahāmbhasā
//

akṣatābhiḥ sapuṣpābhir mūrdhany enam avākiret /
adāsa iti coktvā triḥ prāṇmukhaṃ tam athotsrjet // NarS_v5.41

akṣatābhiḥ sapuṣpābhir mūrdhany enam avākiret / adāsa iti coktvā triḥ prāṇmukhaṃ tam athotsrjet //

tataḥprabhṛti vaktavyaḥ svāmyanugrahapālitaḥ /
bhojyānnaḥ pratigrhyaś ca bhavaty abhimataś ca saḥ // NarS_v5.42

tataḥprabhṛti vaktavyaḥ svāmyanugrahapālitaḥ / bhojyānnaḥ pratigrhyaś ca bhavaty abhimataś ca saḥ //

6. vetanasyānapākarma

bhṛtānām vetanasyokto dānādānavidhikramah /
vetanasyānapākarma tad vivādapadaṃ smṛtam // NarS_v6.1

[bhṛtānām vetanasyokto dānādānavidhikramah / vetanasyānapākarma tad vivādapadaṃ smṛtam //](#)

bhṛtāya vetanaṃ dadyāt karmasvāmī yathākramam /
ādaḥ madhye 'vasāne vā karmaṇo yad viniścitam // NarS_v6.2

[bhṛtāya vetanaṃ dadyāt karmasvāmī yathākramam / ādaḥ madhye 'vasāne vā karmaṇo yad viniścitam //](#)

bhṛtāvaniścītāyām tu daśabhāgaṃ samāpnuyuh /
lābhagobījasasyānām vaṇiggopakṛṣṭibalāḥ // NarS_v6.3

[bhṛtāvaniścītāyām tu daśabhāgaṃ samāpnuyuh / lābhagobījasasyānām vaṇiggopakṛṣṭibalāḥ //](#)

karmopakaraṇaṃ caiṣāṃ kriyāṃ prati yad āhṛtam /
āptabhāvena kurvīta na jihmena samācāret // NarS_v6.4

[karmopakaraṇaṃ caiṣāṃ kriyāṃ prati yad āhṛtam / āptabhāvena kurvīta na jihmena samācāret //](#)

karmākurvan pratiśrutya kāryo dattvā bhṛtiṃ balāt /
bhṛtiṃ gṛhītvākurvāṇo dviguṇāṃ bhṛtiṃ āvaheṭ // NarS_v6.5

[karmākurvan pratiśrutya kāryo dattvā bhṛtiṃ balāt / bhṛtiṃ gṛhītvākurvāṇo dviguṇāṃ bhṛtiṃ āvaheṭ //](#)

kāle 'pūrṇe tyajet karma bhṛtināśo 'sya cārhati /
svāmidoṣād apākrāman yāvat kṛtam avāpnuyāt // NarS_v6.6

[kāle 'pūrṇe tyajet karma bhṛtināśo 'sya cārhati / svāmidoṣād apākrāman yāvat kṛtam avāpnuyāt //](#)

bhṛtiṣaḍbhāgaṃ ābhāṣya pathi yugyakṛtaṃ tyajan /
adadat kārayitvā tu karmaivaṃ sodayāṃ bhṛtiṃ // NarS_v6.7

[bhṛtiṣaḍbhāgaṃ ābhāṣya pathi yugyakṛtaṃ tyajan / adadat kārayitvā tu karmaivaṃ sodayāṃ bhṛtiṃ //](#)

anayan bhāṭayitvā tu bhāṇḍavān yānavāhane /
dāpyo bhṛticaturbhāgaṃ samam ardhapathe tyajan // NarS_v6.8

anayan bhāṭayitvā tu bhāṇḍavān yānavāhane / dāpyo bhṛticaturbhāgaṃ samam ardhathe tyajan //

anayan vāhako 'py evaṃ bhṛtihānim avāpnuyāt /
dviguṇāṃ tu bhṛtiṃ dāpyaḥ prasthāne vighnam ācaran // NarS_v6.9

anayan vāhako 'py evaṃ bhṛtihānim avāpnuyāt / dviguṇāṃ tu bhṛtiṃ dāpyaḥ prasthāne vighnam ācaran //

bhāṇḍaṃ vyasanam āgacched yadi vāhakadoṣataḥ /
dāpyo yat tatra naṣṭaṃ syād daivarājakṛtād ṛte // NarS_v6.10

bhāṇḍaṃ vyasanam āgacched yadi vāhakadoṣataḥ / dāpyo yat tatra naṣṭaṃ syād daivarājakṛtād ṛte //

gavāṃ śatād vatsatarī dhenuḥ syād dviśatād bhṛtiḥ /
prati samvatsaraṃ gope sadohaś cāṣṭame 'hani // NarS_v6.11

gavāṃ śatād vatsatarī dhenuḥ syād dviśatād bhṛtiḥ / prati samvatsaraṃ gope sadohaś cāṣṭame 'hani //

upānayet gā gopāya pratyaham rajanīkṣaye /
cīrṇāḥ pītās ca tā gopaḥ sāyāhne pratyupānayet // NarS_v6.12

upānayet gā gopāya pratyaham rajanīkṣaye / cīrṇāḥ pītās ca tā gopaḥ sāyāhne pratyupānayet //

syāc ced govyasanam gopo vyāyacchet tatra śaktitaḥ /
aśaktas tūrṇam āgamya svāmine tan nivedayet // NarS_v6.13

syāc ced govyasanam gopo vyāyacchet tatra śaktitaḥ / aśaktas tūrṇam āgamya svāmine tan nivedayet //

avyāyac channavikrośan svāmine cānivedayan /
voḍhum arhati gopas tām vinayaṃ cāpi rājani // NarS_v6.14

avyāyac channavikrośan svāmine cānivedayan / voḍhum arhati gopas tām vinayaṃ cāpi rājani //

naṣṭavinaṣṭaṃ kṛmibhiḥ śvahaṭaṃ viṣame mṛtam /
hīnaṃ puruṣakāreṇa gopāyaiva nipātayet // NarS_v6.15

naṣṭavinaṣṭaṃ kṛmibhiḥ śvahaṭaṃ viṣame mṛtam / hīnaṃ puruṣakāreṇa gopāyaiva nipātayet //

ajāvike tathāruddhe vṛkaiḥ pāle tv anāyati /
yat prasahya vṛko hanyāt pāle tatkilbiṣam bhavet // NarS_v6.16

ajāvike tathāruddhe vṛkaiḥ pāle tv anāyati / yat prasahya vṛko hanyāt pāle tatkilbiṣam bhavet //

tāsām caivāniruddhānām carantīnām mitho vane /
yām utpatya vṛko hanyān na pālas tatra kilbiṣī // NarS_v6.17

tāsām caivāniruddhānām carantīnām mitho vane / yām utpatya vṛko hanyān na pālas tatra kilbiṣī //

vighuṣya tu hr̥taṃ caurair na pālo dātum arhati /
yadi deṣe ca kāle ca svāmināḥ svasya śamsati // NarS_v6.18

vighuṣya tu hr̥taṃ caurair na pālo dātum arhati / yadi deṣe ca kāle ca svāmināḥ svasya śamsati //

etena sarvapālānām vivādaḥ samudāhr̥taḥ /
mr̥teṣu ca viśuddhiḥ syāt pālasyāṅkādidarśanāt // NarS_v6.19

etena sarvapālānām vivādaḥ samudāhr̥taḥ / mr̥teṣu ca viśuddhiḥ syāt pālasyāṅkādidarśanāt //

śulkaṃ gr̥hītvā paṇyastī necchantī dvis tad āvaheṭ /
aprayacchaṃs tadā śulkaṃ anubhūya pumān striyam // NarS_v6.20

śulkaṃ gr̥hītvā paṇyastī necchantī dvis tad āvaheṭ / aprayacchaṃs tadā śulkaṃ anubhūya pumān striyam //

ayonau kramate yas tu bahubhir vāpi vāsayet /
śulkaṃ aṣṭaguṇaṃ dāpyo vinayas tāvad eva ca // NarS_v6.21

ayonau kramate yas tu bahubhir vāpi vāsayet / śulkaṃ aṣṭaguṇaṃ dāpyo vinayas tāvad eva ca //

parājire gr̥haṃ kṛtvā stomam dattvā vaset tu yaḥ /
sa tad gr̥hītvā nirgacchet tṛṇakāṣṭheṣṭakādikam // NarS_v6.22

parājire gr̥haṃ kṛtvā stomam dattvā vaset tu yaḥ / sa tad gr̥hītvā nirgacchet tṛṇakāṣṭheṣṭakādikam //

stomavāhīni bhāṇḍāni pūrṇakālāny upānayet /
grahītur ābhaved bhagnaṃ naṣṭaṃ cānyatra samplavāt // NarS_v6.23

stomavāhīni bhāṇḍāni pūrṇakālāny upānayet / grahītur ābhaved bhagnaṃ naṣṭaṃ cānyatra samplavāt //

7. asvāmivikrayaḥ

nikṣiptaṃ vā paradraavyaṃ naṣṭaṃ labdhvāpahṛtya vā /
vikṛīyate 'samakṣaṃ yad vijñeyo 'svāmivikrayaḥ // NarS_v7.1

nikṣiptaṃ vā paradravyaṃ naṣṭaṃ labdhvāpahṛtya vā / vikṛīyate 'samakṣaṃ yad vijñeyo 'svāmivikrayaḥ //

dravyaṃ asvāmivikṛītaṃ prāpya svāmī samāpnuyāt /
prakāśaṃ krayataḥ śuddhiḥ kretuḥ steyaṃ rahaḥ krayāt // NarS_v7.2

dravyaṃ asvāmivikṛītaṃ prāpya svāmī samāpnuyāt / prakāśaṃ krayataḥ śuddhiḥ kretuḥ steyaṃ rahaḥ krayāt //

asvāmyanumatād dāsād asataś ca janād rahaḥ /
hīnamūlyam avelāyāṃ krīṇaṃs taddoṣabhāg bhavet // NarS_v7.3

asvāmyanumatād dāsād asataś ca janād rahaḥ / hīnamūlyam avelāyāṃ krīṇaṃs taddoṣabhāg bhavet //

na gūhetāgamaṃ kretā śuddhis tasya tadāgamāt /
viparyaye tulyadoṣaḥ steyadaṇḍaṃ ca so 'rhati // NarS_v7.4

na gūhetāgamaṃ kretā śuddhis tasya tadāgamāt / viparyaye tulyadoṣaḥ steyadaṇḍaṃ ca so 'rhati //

vikretā svāmine 'rthaṃ ca kretur mūlyam ca tatkr̥taṃ /
dadyād daṇḍaṃ tathā rājñe vidhir asvāmivikraye // NarS_v7.5

vikretā svāmine 'rthaṃ ca kretur mūlyam ca tatkr̥taṃ / dadyād daṇḍaṃ tathā rājñe vidhir asvāmivikraye //

pareṇa nihitaṃ labdhvā rājany upaharen nidhim /
rājagāmī nidhiḥ sarvaḥ sarveṣāṃ brāhmaṇād ṛte // NarS_v7.6

pareṇa nihitaṃ labdhvā rājany upaharen nidhim / rājagāmī nidhiḥ sarvaḥ sarveṣāṃ brāhmaṇād ṛte //

brāhmaṇo 'pi nidhim labdhvā kṣipraṃ rājñe nivedayet /
tena dattaṃ ca bhūñjīta stenaḥ syād anivedayan // NarS_v7.7

brāhmaṇo 'pi nidhim labdhvā kṣipraṃ rājñe nivedayet / tena dattaṃ ca bhūñjīta stenaḥ syād anivedayan //

svam apy arthaṃ tathā naṣṭaṃ labdhvā rājñe nivedayet /
gr̥hṇīyāt tatra taṃ śuddham aśuddham syāt tato 'nyathā // NarS_v7.8

svam apy arthaṃ tathā naṣṭaṃ labdhvā rājñe nivedayet / gr̥hṇīyāt tatra taṃ śuddham aśuddham syāt tato
'nyathā //

8. krītānuśayaḥ

vikrīya paṇyaṃ mūlyena kretur yan na pradīyate /
vikrīyāsaṃpradānaṃ tad vivādapadam ucyate // NarS_v8.1

vikrīya paṇyaṃ mūlyena kretur yan na pradīyate / vikrīyāsaṃpradānaṃ tad vivādapadam ucyate //

loke 'smin dvividhaṃ dravyaṃ jaṅgamaṃ sthāvaram tathā /
krayavikrayadharmeṣu sarvaṃ tat paṇyam ucyate // NarS_v8.2

loke 'smin dvividhaṃ dravyaṃ jaṅgamaṃ sthāvaram tathā / krayavikrayadharmeṣu sarvaṃ tat paṇyam ucyate
//

ṣaḍvidhas tasya tu budhair dānādānavidhiḥ smṛtaḥ /
gaṇimaṃ tulimaṃ meyaṃ kriyayā rūpataḥ śriyā // NarS_v8.3

ṣaḍvidhas tasya tu budhair dānādānavidhiḥ smṛtaḥ / gaṇimaṃ tulimaṃ meyaṃ kriyayā rūpataḥ śriyā //

vikrīya paṇyaṃ mūlyena kretur yo na prayacchati /
sthāvarasya kṣayaṃ dāpyo jaṅgamasya kriyāphalam // NarS_v8.4

vikrīya paṇyaṃ mūlyena kretur yo na prayacchati / sthāvarasya kṣayaṃ dāpyo jaṅgamasya kriyāphalam //

arghaś ced apahīyeta sodayaṃ paṇyam āvahet /
sthāyinām eṣa niyamo diglābho digvicāriṇām // NarS_v8.5

arghaś ced apahīyeta sodayaṃ paṇyam āvahet / sthāyinām eṣa niyamo diglābho digvicāriṇām //

upahanyeta vā paṇyaṃ dahyetāpahriyeta vā /
vikretur eva so 'nartho vikrīyāsaṃprayacchataḥ // NarS_v8.6

upahanyeta vā paṇyaṃ dahyetāpahriyeta vā / vikretur eva so 'nartho vikrīyāsaṃprayacchataḥ //

nirdoṣaṃ darśayitvā tu sadoṣaṃ yaḥ prayacchati /
mūlyaṃ taddviguṇaṃ dāpyo vinayaṃ tāvad eva ca // NarS_v8.7

nirdoṣaṃ darśayitvā tu sadoṣaṃ yaḥ prayacchati / mūlyaṃ taddviguṇaṃ dāpyo vinayaṃ tāvad eva ca //

tathānyahaste vikrīya yo 'nyasmai saṃprayacchati /
so 'pi taddviguṇaṃ dāpyo vineyas tāvad eva ca // NarS_v8.8

tathānyahaste vikrīya yo 'nyasmai saṃprayacchati / so 'pi taddviguṇaṃ dāpyo vineyas tāvad eva ca //

dīyamānaṃ na gr̥hṇāti kr̥taṃ paṇyaṃ ca yaḥ krayī /
vikrīṇānas tad anyatra vikretā nāparādhnyāt // NarS_v8.9

dīyamānaṃ na gr̥hṇāti kr̥taṃ paṇyaṃ ca yaḥ krayī / vikrīṇānas tad anyatra vikretā nāparādhnyāt //

dattamūlyasya paṇyasya vidhir eṣa prakīrtitaḥ /
adatte 'nyatra samayān na vikretur atikramaḥ // NarS_v8.10

dattamūlyasya paṇyasya vidhir eṣa prakīrtitaḥ / adatte 'nyatra samayān na vikretur atikramaḥ //

lābhārthe vaṇijāṃ sarvapaṇyeṣu krayavikrayaḥ /
sa ca lābho 'rgham āsādyā mahān bhavati vā na vā // NarS_v8.11

lābhārthe vaṇijāṃ sarvapaṇyeṣu krayavikrayaḥ / sa ca lābho 'rgham āsādyā mahān bhavati vā na vā //

tasmād deṣe ca kāle ca vaṇig arghaṃ parākramet /
na jihmena pravarteta śreyān evaṃ vaṇikpathaḥ // NarS_v8.12

tasmād deṣe ca kāle ca vaṇig arghaṃ parākramet / na jihmena pravarteta śreyān evaṃ vaṇikpathaḥ //

9. vikrīyāsaṃpradānam

kr̥tvā mūlyena yaḥ paṇyaṃ kretā na bahu manyate /
kr̥tvānuśaya ity etad vivādapadam ucyate // NarS_v9.1

kr̥tvā mūlyena yaḥ paṇyaṃ kretā na bahu manyate / kr̥tvānuśaya ity etad vivādapadam ucyate //

kr̥tvā mūlyena yat paṇyaṃ duṣkr̥taṃ manyate krayī /
vikretuḥ pratideyaṃ tat tasminn evāhny avikṣatam // NarS_v9.2

kr̥tvā mūlyena yat paṇyaṃ duṣkr̥taṃ manyate krayī / vikretuḥ pratideyaṃ tat tasminn evāhny avikṣatam //

dvitīye 'hni dadat kretā mūlyāt triṃśāṃśam āvahet /
dviguṇaṃ tat tṛtīye 'hni parataḥ kretur eva tat // NarS_v9.3

dvitīye 'hni dadat kretā mūlyāt triṃśāṃśam āvahet / dviguṇaṃ tat tṛtīye 'hni parataḥ kretur eva tat //

kretā paṇyaṃ parīkṣeta prāk svayaṃ guṇadoṣataḥ /
parīkṣyābhimataṃ kr̥taṃ vikretur na bhavet punaḥ // NarS_v9.4

kretā paṇyaṃ parīkṣeta prāk svayaṃ guṇadoṣataḥ / parīkṣyābhimataṃ krītaṃ vikretur na bhavet punaḥ //

tryahād dohyaṃ parīkṣeta pañcāhād vāhyaṃ eva tu /
muktāvajrapravālānāṃ saptāhaṃ syāt parīkṣaṇaṃ // NarS_v9.5

tryahād dohyaṃ parīkṣeta pañcāhād vāhyaṃ eva tu / muktāvajrapravālānāṃ saptāhaṃ syāt parīkṣaṇaṃ //

dvipadām ardhamāsaṃ syāt puṃsām taddviguṇaṃ striyāḥ /
daśāhaṃ sarvabījānāṃ ekāhaṃ lohavāsasām // NarS_v9.6

dvipadām ardhamāsaṃ syāt puṃsām taddviguṇaṃ striyāḥ / daśāhaṃ sarvabījānāṃ ekāhaṃ lohavāsasām //

paribhuktaṃ ca yad vāsaḥ kliṣṭarūpaṃ malīmasaṃ /
sadoṣaṃ api vikrītaṃ vikretur na bhavet punaḥ // NarS_v9.7

paribhuktaṃ ca yad vāsaḥ kliṣṭarūpaṃ malīmasaṃ / sadoṣaṃ api vikrītaṃ vikretur na bhavet punaḥ //

mūlyāṣṭabhāgo hīyeta sakṛd dhautasya vāsasaḥ /
dviḥ pādas tris tribhāgas tu catuḥkṛtvo 'rdham eva ca // NarS_v9.8

mūlyāṣṭabhāgo hīyeta sakṛd dhautasya vāsasaḥ / dviḥ pādas tris tribhāgas tu catuḥkṛtvo 'rdham eva ca //

ardhakṣayāt tu parataḥ pādāmśāpacayaḥ kramāt /
yāvat kṣīṇadaśaṃ jīrṇaṃ jīrṇasyāniyamaḥ kṣaye // NarS_v9.9

ardhakṣayāt tu parataḥ pādāmśāpacayaḥ kramāt / yāvat kṣīṇadaśaṃ jīrṇaṃ jīrṇasyāniyamaḥ kṣaye //

lohānām api sarveṣāṃ hetur agnikriyāvidhau /
kṣayaḥ saṃskriyamāṇānāṃ teṣāṃ drṣṭo 'gnisaṃgamāt // NarS_v9.10

lohānām api sarveṣāṃ hetur agnikriyāvidhau / kṣayaḥ saṃskriyamāṇānāṃ teṣāṃ drṣṭo 'gnisaṃgamāt //

suvarṇasya kṣayo nāsti rajate dvipalaṃ śataṃ /
śataṃ aṣṭapalaṃ jñeyaṃ kṣayas syāt trapusīsayoḥ // NarS_v9.11

suvarṇasya kṣayo nāsti rajate dvipalaṃ śataṃ / śataṃ aṣṭapalaṃ jñeyaṃ kṣayas syāt trapusīsayoḥ //

tāmre pañcapalaṃ vidyād vikārā ye ca tanmayāḥ /
taddhātūnām anekatvād ayaso 'niyamaḥ kṣaye // NarS_v9.12

tāmre pañcapalaṃ vidyād vikārā ye ca tanmayāḥ / taddhātūnām anekatvād ayaso 'niyamaḥ kṣaye //

tāntavasya ca saṃskāre kṣayavṛddhī udāhṛte /
sūtrakārpāsikorṇānām vṛddhir daśapalaṃ śatam // NarS_v9.13

tāntavasya ca saṃskāre kṣayavṛddhī udāhṛte / sūtrakārpāsikorṇānām vṛddhir daśapalaṃ śatam //

sthūlasūtravatām teṣāṃ madhyānām pañcakaṃ śatam /
tripalaṃ tu susūkṣmānām antaḥkṣaya udāhṛtaḥ // NarS_v9.14

sthūlasūtravatām teṣāṃ madhyānām pañcakaṃ śatam / tripalaṃ tu susūkṣmānām antaḥkṣaya udāhṛtaḥ //

triṃśāṃśo romavidddhasya kṣayaḥ karmakṛtasya tu /
kauṣeyavalkalānām tu naiva vṛddhir na ca kṣayaḥ // NarS_v9.15

triṃśāṃśo romavidddhasya kṣayaḥ karmakṛtasya tu / kauṣeyavalkalānām tu naiva vṛddhir na ca kṣayaḥ //

krītvā nānuśayaṃ kuryād vaṇik paṇyavicakṣaṇaḥ /
vṛddhikṣayau tu jānīyāt paṇyānām āgamaṃ tathā // NarS_v9.16

krītvā nānuśayaṃ kuryād vaṇik paṇyavicakṣaṇaḥ / vṛddhikṣayau tu jānīyāt paṇyānām āgamaṃ tathā //

10.samasyānapākarma

pāṣaṇḍanaigamādīnām sthitiḥ samaya ucyate /
samasyānapākarma tad vivādapadaṃ smṛtam // NarS_v10.1

pāṣaṇḍanaigamādīnām sthitiḥ samaya ucyate / samasyānapākarma tad vivādapadaṃ smṛtam //

pāṣaṇḍanaigamaśreṇīpūgavrātagaṇādiṣu /
saṃrakṣet samayaṃ rājā durge janapade tathā // NarS_v10.2

pāṣaṇḍanaigamaśreṇīpūgavrātagaṇādiṣu / saṃrakṣet samayaṃ rājā durge janapade tathā //

yo dharmāḥ karma yac caiṣām upasthānavidhiś ca yaḥ /
yac caiṣām vṛttyupādānam anumanyeta tat tathā // NarS_v10.3

yo dharmāḥ karma yac caiṣām upasthānavidhiś ca yaḥ / yac caiṣām vṛttyupādānam anumanyeta tat tathā //

pratikūlaṃ ca yad rājñāḥ prakṛtyavamataṃ ca yat /
bādhakaṃ ca yad arthānām tat tebhyo vinivartayet // NarS_v10.4

pratikūlaṃ ca yad rājñāḥ prakṛtyavamataṃ ca yat / bādhakaṃ ca yad arthānām tat tebhyo vinivartayet //

mithaḥ saṃghātakaraṇaṃ ahitaṃ śāstradhāraṇaṃ /
parasparopaghātaṃ ca teṣāṃ rājā na marṣayet // NarS_v10.5

mithaḥ saṃghātakaraṇaṃ ahitaṃ śāstradhāraṇaṃ / parasparopaghātaṃ ca teṣāṃ rājā na marṣayet //

prthag gaṇāṃś ca ye bhindyus te vineyā viśeṣataḥ /
āvaheyur bhayaṃ ghoraṃ vyādhivat te hy upekṣitāḥ // NarS_v10.6

prthag gaṇāṃś ca ye bhindyus te vineyā viśeṣataḥ / āvaheyur bhayaṃ ghoraṃ vyādhivat te hy upekṣitāḥ //

doṣavat karaṇaṃ yat syād anāmnāyaprakalpitaṃ /
pravṛttam api tad rājā śreyaskāmo nivartayet // NarS_v10.7

doṣavat karaṇaṃ yat syād anāmnāyaprakalpitaṃ / pravṛttam api tad rājā śreyaskāmo nivartayet //

11. kṣetrajavivādaḥ

setukedāramaryādāvikṛṣṭākṛṣṭaṇiścayāḥ /
kṣetrādhikārā yatra syur vivādaḥ kṣetrajas tu saḥ // NarS_v11.1

setukedāramaryādāvikṛṣṭākṛṣṭaṇiścayāḥ / kṣetrādhikārā yatra syur vivādaḥ kṣetrajas tu saḥ //

kṣetrasīmāvirodheṣu sāmantebhyo viniścayaḥ /
nagaragrāmagaṇino ye ca vṛddhatamā narāḥ // NarS_v11.2

kṣetrasīmāvirodheṣu sāmantebhyo viniścayaḥ / nagaragrāmagaṇino ye ca vṛddhatamā narāḥ //

grāmasīmāsu ca bahir ye syus tatkrṣijīvināḥ /
gopaśākunikavyādhā ye cānye vanagocarāḥ // NarS_v11.3

grāmasīmāsu ca bahir ye syus tatkrṣijīvināḥ / gopaśākunikavyādhā ye cānye vanagocarāḥ //

samunnayeyus te sīmāṃ lakṣaṇair upalakṣitām /
tuṣāṅgārapālaiś ca kumbhair āyatanair drumaiḥ // NarS_v11.4

samunnayeyus te sīmāṃ lakṣaṇair upalakṣitām / tuṣāṅgārapālaiś ca kumbhair āyatanair drumaiḥ //

abhiññātaiś ca valmīkasthalanimnonnatādibhiḥ /
kedārārāmamārgaiś ca purāṇaiḥ setubhis tathā // NarS_v11.5

[abhiññātaiś ca valmīkasthalanimnonnatādibhiḥ / kedārārāmamārgaiś ca purāṇaiḥ setubhis tathā //](#)

nimnagāpahṛtotsrṣṭanaṣṭacihnāsu bhūmiṣu /
tatpradeśānumānāc ca pramāṇair bhogadarśanaiḥ // NarS_v11.6

[nimnagāpahṛtotsrṣṭanaṣṭacihnāsu bhūmiṣu / tatpradeśānumānāc ca pramāṇair bhogadarśanaiḥ //](#)

atha ced anṛtaṃ brūyuh sāmantās tadviniścaye /
sarve pṛthak pṛthag daṇḍyā rājñā madhyamasāhasam // NarS_v11.7

[atha ced anṛtaṃ brūyuh sāmantās tadviniścaye / sarve pṛthak pṛthag daṇḍyā rājñā madhyamasāhasam //](#)

gaṇavṛddhādayas tv anye daṇḍaṃ dāpyāḥ pṛthak pṛthak /
vineyāḥ prathamena syuh sāhasenānṛte sthitāḥ // NarS_v11.8

[gaṇavṛddhādayas tv anye daṇḍaṃ dāpyāḥ pṛthak pṛthak / vineyāḥ prathamena syuh sāhasenānṛte sthitāḥ //](#)

naikaḥ samunnayet sīmāṃ naraḥ pratyayavān api /
gurutvād asya dharmasya kriyaiṣā bahuṣu sthitā // NarS_v11.9

[naikaḥ samunnayet sīmāṃ naraḥ pratyayavān api / gurutvād asya dharmasya kriyaiṣā bahuṣu sthitā //](#)

ekaś ced unnayet sīmāṃ sopavāsaḥ samāhitah /
raktamālyāambaradharah kṣitim āropya mūrdhani // NarS_v11.10

[ekaś ced unnayet sīmāṃ sopavāsaḥ samāhitah / raktamālyāambaradharah kṣitim āropya mūrdhani //](#)

yadā ca na syur jñātāraḥ sīmāyā na ca lakṣaṇam /
tadā rājā dvayoḥ sīmāṃ uddhared iṣṭataḥ svayam // NarS_v11.11

[yadā ca na syur jñātāraḥ sīmāyā na ca lakṣaṇam / tadā rājā dvayoḥ sīmāṃ uddhared iṣṭataḥ svayam //](#)

etenaiva gṛhodyānanipānāyatanādiṣu /
vivādaavidhir ākhyātas tathā grāmāntareṣu ca // NarS_v11.12

[etenaiva gṛhodyānanipānāyatanādiṣu / vivādaavidhir ākhyātas tathā grāmāntareṣu ca //](#)

avaskarasthalaśvabhrabhramasyandanikādibhiḥ /
catuṣpathasurasthānarathyāmārgān na rodhayet // NarS_v11.13

[avaskarasthalaśvabhrabhramasyandanikādibhiḥ / catuṣpathasurasthānarathyāmārgān na rodhayet //](#)

parakṣetrasya madhye tu setur na pratiṣidhyate /
mahāguṇo 'lpabādhaś ca vṛddhir iṣṭā kṣaye sati // NarS_v11.14

[parakṣetrasya madhye tu setur na pratiṣidhyate / mahāguṇo 'lpabādhaś ca vṛddhir iṣṭā kṣaye sati //](#)

setus tu dvididho jñeyaḥ kheyo bandhyas tathaiva ca /
toyapravartanān kheyo bandhyaḥ syāt tannivartanāt // NarS_v11.15

[setus tu dvididho jñeyaḥ kheyo bandhyas tathaiva ca / toyapravartanān kheyo bandhyaḥ syāt tannivartanāt //](#)

nāntareṇodakam sasyam naśyed abhyudakena tu /
ya evānudake doṣaḥ sa evābhyudake smṛtaḥ // NarS_v11.16

[nāntareṇodakam sasyam naśyed abhyudakena tu / ya evānudake doṣaḥ sa evābhyudake smṛtaḥ //](#)

pūrvapravṛttam utsannam aprṣtvā svāminam tu yaḥ /
setum pravartayet kaścin na sa tatphalabhāg bhavet // NarS_v11.17

[pūrvapravṛttam utsannam aprṣtvā svāminam tu yaḥ / setum pravartayet kaścin na sa tatphalabhāg bhavet //](#)

mṛte tu svāmini punas tadvaṁśye vāpi mānave /
rājānam āmantrya tataḥ prakuryāt setukarma tat // NarS_v11.18

[mṛte tu svāmini punas tadvaṁśye vāpi mānave / rājānam āmantrya tataḥ prakuryāt setukarma tat //](#)

ato 'nyathā kleśabhāk syān mṛgavyādhānudarśanāt /
iṣavas tasya naśyanti yo viddham anuvidhyati // NarS_v11.19

[ato 'nyathā kleśabhāk syān mṛgavyādhānudarśanāt / iṣavas tasya naśyanti yo viddham anuvidhyati //](#)

aśaktapretanaṣṭeṣu kṣetrikeṣv anivāritaḥ /
kṣetraṁ ced vikṣet kaścid aśnuvīta sa tatphalam // NarS_v11.20

[aśaktapretanaṣṭeṣu kṣetrikeṣv anivāritaḥ / kṣetraṁ ced vikṣet kaścid aśnuvīta sa tatphalam //](#)

vikṛṣyamāṇe kṣetre cet kṣetrikah punar āvrajet /
khilopacāraṃ tat sarvaṃ dattvā svakṣetram āpnuyāt // NarS_v11.21

[vikṛṣyamāṇe kṣetre cet kṣetrikah punar āvrajet / khilopacāraṃ tat sarvaṃ dattvā svakṣetram āpnuyāt //](#)

tadaṣṭabhāgāpacayād yāvat sapta gatāḥ samāḥ /
saṃprāpte tv aṣṭame varṣe bhuktaṃ kṣetram labheta saḥ // NarS_v11.22

[tadaṣṭabhāgāpacayād yāvat sapta gatāḥ samāḥ / saṃprāpte tv aṣṭame varṣe bhuktaṃ kṣetram labheta saḥ //](#)

saṃvatsareṇārdhakhilaṃ khilaṃ tad vatsarais tribhiḥ /
pañcavarṣāvasannaṃ tu syāt kṣetram aṭavīsamam // NarS_v11.23

[saṃvatsareṇārdhakhilaṃ khilaṃ tad vatsarais tribhiḥ / pañcavarṣāvasannaṃ tu syāt kṣetram aṭavīsamam //](#)

kṣetram tripuruṣaṃ yat syād grhaṃ vā syāt kramāgatam /
rājaprasādād anyatra na tadbhogah paraṃ nayet // NarS_v11.24

[kṣetram tripuruṣaṃ yat syād grhaṃ vā syāt kramāgatam / rājaprasādād anyatra na tadbhogah paraṃ nayet //](#)

utkramya tu vṛtiṃ yatra sasyaghāto gavādibhiḥ /
pālah śāsyo bhavet tatra na cec chaktyā nivārayet // NarS_v11.25

[utkramya tu vṛtiṃ yatra sasyaghāto gavādibhiḥ / pālah śāsyo bhavet tatra na cec chaktyā nivārayet //](#)

samūlasasyanāṣe tu tatsvāmī samam āpnuyāt /
vadhena pālo mucyeta daṇḍam svāmini pātayet // NarS_v11.26

[samūlasasyanāṣe tu tatsvāmī samam āpnuyāt / vadhena pālo mucyeta daṇḍam svāmini pātayet //](#)

gauḥ prasūtā daśāhāt ca mahokṣājāvikuñjarāḥ /
nivāryās tu prayatnena teṣāṃ svāmī na daṇḍabhāk // NarS_v11.27

[gauḥ prasūtā daśāhāt ca mahokṣājāvikuñjarāḥ / nivāryās tu prayatnena teṣāṃ svāmī na daṇḍabhāk //](#)

māṣaṃ gāṃ dāpayed daṇḍam dvau māṣau mahiṣiṃ tathā /
ajāvike savatse tu daṇḍah syād ardhamāṣakah // NarS_v11.28

[māṣaṃ gāṃ dāpayed daṇḍam dvau māṣau mahiṣiṃ tathā / ajāvike savatse tu daṇḍah syād ardhamāṣakah //](#)

adaṇḍyā hastino 'śvās ca prajāpālā hi te smṛtāḥ /
adaṇḍyā garbhīṇī gauś ca sūtikā cābhisāriṇī // NarS_v11.29

adaṇḍyā hastino 'śvās ca prajāpālā hi te smṛtāḥ / adaṇḍyā garbhīṇī gauś ca sūtikā cābhisāriṇī //

proktas tu dvir niṣaṇṇānām vasantyām tu caturguṇam /
pratyakṣacārakāṇām tu cauradaṇḍaḥ smṛtas tathā // NarS_v11.30

proktas tu dvir niṣaṇṇānām vasantyām tu caturguṇam / pratyakṣacārakāṇām tu cauradaṇḍaḥ smṛtas tathā //

yā naṣṭāḥ pāladoṣeṇa gāvaḥ kṣetraṃ samāśritāḥ /
na tatra gomino daṇḍaḥ pālas taṃ daṇḍam arhati // NarS_v11.31

yā naṣṭāḥ pāladoṣeṇa gāvaḥ kṣetraṃ samāśritāḥ / na tatra gomino daṇḍaḥ pālas taṃ daṇḍam arhati //

rājagrāhagr̥hīto vā vajrāśanihato 'pi vā /
atha sarpeṇa daṣṭo vā giry agrāt patito 'pi vā // NarS_v11.32

rājagrāhagr̥hīto vā vajrāśanihato 'pi vā / atha sarpeṇa daṣṭo vā giry agrāt patito 'pi vā //

siṃhavyāghrahato vāpi vyādhibhiḥ caiva pātitaḥ /
na tatra doṣaḥ pālasya na ca doṣo 'sti gominām // NarS_v11.33

siṃhavyāghrahato vāpi vyādhibhiḥ caiva pātitaḥ / na tatra doṣaḥ pālasya na ca doṣo 'sti gominām //

gobhis tu bhakṣitaṃ dhānyam yo naraḥ pratimārgati /
sāmantasya śado deyo dhānyam yat tatra vāpitam /
gavatraṃ gomine deyam dhānyam tatkarṣikasya tu // NarS_v11.34

gobhis tu bhakṣitaṃ dhānyam yo naraḥ pratimārgati / sāmantasya śado deyo dhānyam yat tatra vāpitam /
gavatraṃ gomine deyam dhānyam tatkarṣikasya tu //

grāmopānte ca yat kṣetraṃ vivītānte mahāpathe /
anāvṛte cet tannāśe na pālasya vyatikramaḥ // NarS_v11.35

grāmopānte ca yat kṣetraṃ vivītānte mahāpathe / anāvṛte cet tannāśe na pālasya vyatikramaḥ //

pathi kṣetre vṛtiḥ kāryā yām uṣtro nāvalokayet /
na laṅghayet paśur nāśvo na bhidyād yām ca sūkaraḥ // NarS_v11.36

pathi kṣetre vṛtiḥ kār्या yām uṣtro nāvalokayet / na laṅghayet paśur nāśvo na bhidyād yām ca sūkarāḥ //

gr̥haṃ kṣetraṃ ca vijñeyaṃ vāsahetuḥ kuṭumbinām /
tasmāt tan nākṣiped rājā tad dhi mūlaṃ kuṭumbinām // NarS_v11.37

gr̥haṃ kṣetraṃ ca vijñeyaṃ vāsahetuḥ kuṭumbinām / tasmāt tan nākṣiped rājā tad dhi mūlaṃ kuṭumbinām //

vṛddhe janapade rājño dharmāḥ kośās ca vardhate /
hīyate hīyamāne ca vṛddhihetum ataḥ śrayet // NarS_v11.38

vṛddhe janapade rājño dharmāḥ kośās ca vardhate / hīyate hīyamāne ca vṛddhihetum ataḥ śrayet //

12. strīpumsayogaḥ

vivāhādividhiḥ strīṇāṃ yatra pumsāṃ ca kīrtyate /
strīpumsayoganāmaitad vivādapadam ucyate // NarS_v12.1

vivāhādividhiḥ strīṇāṃ yatra pumsāṃ ca kīrtyate / strīpumsayoganāmaitad vivādapadam ucyate //

strīpumsayos tu sambandhād varaṇaṃ prāḡ vidhīyate /
varaṇād grahaṇaṃ pāṇeḥ saṃskāro 'tha dvilakṣaṇaḥ // NarS_v12.2

strīpumsayos tu sambandhād varaṇaṃ prāḡ vidhīyate / varaṇād grahaṇaṃ pāṇeḥ saṃskāro 'tha dvilakṣaṇaḥ //

tayor aniyataṃ proktaṃ varaṇaṃ doṣadarśanāt /
pāṇigrahaṇamantrābhyām niyataṃ dāralakṣaṇam // NarS_v12.3

tayor aniyataṃ proktaṃ varaṇaṃ doṣadarśanāt / pāṇigrahaṇamantrābhyām niyataṃ dāralakṣaṇam //

brāhmaṇakṣatriyaviśāṃ sūdrāṇāṃ ca parigrahe /
svajātyā śreyasī bhāryā svajātyās ca patiḥ striyāḥ // NarS_v12.4

brāhmaṇakṣatriyaviśāṃ sūdrāṇāṃ ca parigrahe / svajātyā śreyasī bhāryā svajātyās ca patiḥ striyāḥ //

brāhmaṇasyānulomyena striyo 'nyās tisa eva tu /
sūdrāyāḥ prātilomyena tathānye patayas trayāḥ // NarS_v12.5

brāhmaṇasyānulomyena striyo 'nyās tisa eva tu / sūdrāyāḥ prātilomyena tathānye patayas trayāḥ //

dve bhārye kṣatriyasyānye vaiśyasyaikā prakīrtitā /
vaiśyāyā dvau patī jñeyāv eko 'nyah kṣatriyāpatih // NarS_v12.6

dve bhārye kṣatriyasyānye vaiśyasyaikā prakīrtitā / vaiśyāyā dvau patī jñeyāv eko 'nyah kṣatriyāpatih //

ā saptamāt pañcamād vā bandhubhyaḥ pitṛmātrtāḥ /
avivāhyāḥ sagotrāḥ syuḥ samānapravarās tathā // NarS_v12.7

ā saptamāt pañcamād vā bandhubhyaḥ pitṛmātrtāḥ / avivāhyāḥ sagotrāḥ syuḥ samānapravarās tathā //

parīkṣyaḥ puruṣaḥ pumstve nijair evāṅgalakṣaṇaiḥ /
pumāmś ced avikalpena sa kanyām labdhum arhati // NarS_v12.8

parīkṣyaḥ puruṣaḥ pumstve nijair evāṅgalakṣaṇaiḥ / pumāmś ced avikalpena sa kanyām labdhum arhati //

subaddhajatrujānvasthiḥ subaddhāmsaśirodharah /
sthūlaghāṭas tanūrutvag avilagnagatisvarah // NarS_v12.9

subaddhajatrujānvasthiḥ subaddhāmsaśirodharah / sthūlaghāṭas tanūrutvag avilagnagatisvarah //

viṭ cāsya plavate nāpsu hlādi mūtram ca phenilam /
pumān syāṃl lakṣaṇair etair viparītais tu paṇḍakah // NarS_v12.10

viṭ cāsya plavate nāpsu hlādi mūtram ca phenilam / pumān syāṃl lakṣaṇair etair viparītais tu paṇḍakah //

caturdaśavidhaḥ śāstre sa tu dr̥ṣṭo manīṣibhiḥ /
cikitsyaś cācikitsyaś ca teṣām ukto vidhiḥ kramāt // NarS_v12.11

caturdaśavidhaḥ śāstre sa tu dr̥ṣṭo manīṣibhiḥ / cikitsyaś cācikitsyaś ca teṣām ukto vidhiḥ kramāt //

nisargapaṇḍo vadhriś ca pakṣapaṇḍas tathaiva ca /
abhiśāpād guro rogād devakrodhāt tathaiva ca // NarS_v12.12

nisargapaṇḍo vadhriś ca pakṣapaṇḍas tathaiva ca / abhiśāpād guro rogād devakrodhāt tathaiva ca //

īrṣyāpaṇḍas ca sevyas ca vātaretā mukhebhagaḥ /
ākṣipto moghabījaś ca śālīno 'nyapatis tathā // NarS_v12.13

īrṣyāpaṇḍas ca sevyas ca vātaretā mukhebhagaḥ / ākṣipto moghabījaś ca śālīno 'nyapatis tathā //

tatrādyāv apratīkarau pakṣākhyo māsam ācaret /
anukramāt trayasyāsyā kālah saṃvatsarah smṛtaḥ // NarS_v12.14

[tatrādyāv apratīkarau pakṣākhyo māsam ācaret / anukramāt trayasyāsyā kālah saṃvatsarah smṛtaḥ //](#)

īrṣyāpaṇḍādayo ye 'nye catvārah samudāhṛtāḥ /
saṃtyaktavyāḥ patitavat kṣatayonyā api striyāḥ // NarS_v12.15

[īrṣyāpaṇḍādayo ye 'nye catvārah samudāhṛtāḥ / saṃtyaktavyāḥ patitavat kṣatayonyā api striyāḥ //](#)

ākṣiptamoghabījābhyām patyāv apratikarmaṇi /
patir anyah smṛto nāryā vatsaram saṃpratīkṣya tu // NarS_v12.16

[ākṣiptamoghabījābhyām patyāv apratikarmaṇi / patir anyah smṛto nāryā vatsaram saṃpratīkṣya tu //](#)

śālīnasyāpi dhr̥ṣṭastrīsaṃyogād bhajyate dhvajah /
taṃ hīnavegam anyastrībālādyābhir upakramet // NarS_v12.17

[śālīnasyāpi dhr̥ṣṭastrīsaṃyogād bhajyate dhvajah / taṃ hīnavegam anyastrībālādyābhir upakramet //](#)

anyasyām yo manuṣyah syād amanuṣyah svayoṣiti /
labheta sānyam bhartāram etat kāryam prajāpateḥ // NarS_v12.18

[anyasyām yo manuṣyah syād amanuṣyah svayoṣiti / labheta sānyam bhartāram etat kāryam prajāpateḥ //](#)

apatyārtham striyah sr̥ṣṭāḥ strī kṣetram bījinaḥ prajāḥ /
kṣetram bījavate deyam nābījī kṣetram arhati // NarS_v12.19

[apatyārtham striyah sr̥ṣṭāḥ strī kṣetram bījinaḥ prajāḥ / kṣetram bījavate deyam nābījī kṣetram arhati //](#)

pitā dadyāt svayam kanyām bhrātā vānumate pituḥ /
mātāmaho mātulaś ca sakulyā bāndhavās tathā // NarS_v12.20

[pitā dadyāt svayam kanyām bhrātā vānumate pituḥ / mātāmaho mātulaś ca sakulyā bāndhavās tathā //](#)

mātābhāve tu sarveṣāṃ prakṛtau yadi vartate /
tasyām aprakṛtisthāyām dadyuḥ kanyām svajātayah // NarS_v12.21

[mātābhāve tu sarveṣāṃ prakṛtau yadi vartate / tasyām aprakṛtisthāyām dadyuḥ kanyām svajātayah //](#)

yadā tu naiva kaścīt syāt kanyā rājānam āvrajet /
anujñayā tasya varam pratītya varayet svayam // NarS_v12.22

yadā tu naiva kaścīt syāt kanyā rājānam āvrajet / anujñayā tasya varam pratītya varayet svayam //

savarṇam anurūpaṃ ca kularūpavayaḥśrutaiḥ /
saha dharmam caret tena putrāṃś cotpādayet tataḥ // NarS_v12.23

savarṇam anurūpaṃ ca kularūpavayaḥśrutaiḥ / saha dharmam caret tena putrāṃś cotpādayet tataḥ //

pratigrhya ca yaḥ kanyāṃ naro deśāntaram vrajet /
trīn ṛtūn samatikramya kanyānyaṃ varayed varam // NarS_v12.24

pratigrhya ca yaḥ kanyāṃ naro deśāntaram vrajet / trīn ṛtūn samatikramya kanyānyaṃ varayed varam //

kanyā nartum upekṣeta bāndhavebhyo nivedayet /
te cen na dadyus tām bhartre te syur bhrūṇahabhiḥ samāḥ // NarS_v12.25

kanyā nartum upekṣeta bāndhavebhyo nivedayet / te cen na dadyus tām bhartre te syur bhrūṇahabhiḥ samāḥ //

yāvantaś ca rtavas tasyāḥ samatītā patim vinā /
tāvatyo bhrūṇahatyāḥ syus tasya yo na dadāti tām // NarS_v12.26

yāvantaś ca rtavas tasyāḥ samatītā patim vinā / tāvatyo bhrūṇahatyāḥ syus tasya yo na dadāti tām //

ato 'pravṛtte rajasi kanyāṃ dadyāt pitā sakṛt /
mahad enaḥ sprśed enam anyathaiṣa vidhiḥ satām // NarS_v12.27

ato 'pravṛtte rajasi kanyāṃ dadyāt pitā sakṛt / mahad enaḥ sprśed enam anyathaiṣa vidhiḥ satām //

sakṛd aṃśo nipatati sakṛt kanyā pradīyate /
sakṛd āha dadānīti trīṇy etāni sakṛt sakṛt // NarS_v12.28

sakṛd aṃśo nipatati sakṛt kanyā pradīyate / sakṛd āha dadānīti trīṇy etāni sakṛt sakṛt //

brāhmādiṣu vivāheṣu pañcasv eṣu vidhiḥ smṛtaḥ /
guṇāpekṣaṃ bhaved dānam āsurādiṣu ca triṣu // NarS_v12.29

brāhmādiṣu vivāheṣu pañcasv eṣu vidhiḥ smṛtaḥ / guṇāpekṣaṃ bhaved dānam āsurādiṣu ca triṣu //

kanyāyām prāptaśulkāyām jyāyāṁś ced vara āvrajet /
dharmārthakāmasamyuktaṁ vācyam tatrānṛtaṁ bhavet // NarS_v12.30

kanyāyām prāptaśulkāyām jyāyāṁś ced vara āvrajet / dharmārthakāmasamyuktaṁ vācyam tatrānṛtaṁ bhavet
//

nāduṣṭām dūṣayet kanyām nāduṣṭam dūṣayed varam /
doṣe tu sati nāgaḥ syād anyonyam tyajatos tayoh // NarS_v12.31

nāduṣṭām dūṣayet kanyām nāduṣṭam dūṣayed varam / doṣe tu sati nāgaḥ syād anyonyam tyajatos tayoh //

dattvā nyāyena yaḥ kanyām varāya na dadāti tām /
aduṣṭaś ced varo rājñā sa daṇḍyas tatra coravat // NarS_v12.32

dattvā nyāyena yaḥ kanyām varāya na dadāti tām / aduṣṭaś ced varo rājñā sa daṇḍyas tatra coravat //

yas tu doṣavatīm kanyām anākhyāya prayacchati /
tasya kuryān nṛpo daṇḍam pūrvasāhasacoditam // NarS_v12.33

yas tu doṣavatīm kanyām anākhyāya prayacchati / tasya kuryān nṛpo daṇḍam pūrvasāhasacoditam //

akanyeti tu yaḥ kanyām brūyād dveṣeṇa mānavah /
sa śataṁ prāpnuyād daṇḍam tasyā doṣam adarśayan // NarS_v12.34

akanyeti tu yaḥ kanyām brūyād dveṣeṇa mānavah / sa śataṁ prāpnuyād daṇḍam tasyā doṣam adarśayan //

pratigrhya tu yaḥ kanyām aduṣṭām utsṛjed varah /
vineyah so 'py akāmo 'pi kanyām tām eva codvahet // NarS_v12.35

pratigrhya tu yaḥ kanyām aduṣṭām utsṛjed varah / vineyah so 'py akāmo 'pi kanyām tām eva codvahet //

dīrghakutsitarogārtā vyaṅgā saṁsrṣṭamaithunā /
dhrṣṭānyagatabhāvā ca kanyādoṣāḥ prakīrtitāḥ // NarS_v12.36

dīrghakutsitarogārtā vyaṅgā saṁsrṣṭamaithunā / dhrṣṭānyagatabhāvā ca kanyādoṣāḥ prakīrtitāḥ //

unmattaḥ patitaḥ klībo durbhagas tyaktabāndhavaḥ /
kanyādoṣau ca yau pūrvau eṣa doṣagaṇo vare // NarS_v12.37

unmattaḥ patitaḥ klībo durbhagas tyaktabāndhavaḥ / kanyādoṣau ca yau pūrvau eṣa doṣagaṇo vare //

aṣṭau vivāhā varṇānām saṃskārārthaṃ prakīrtitāḥ /
brāhmas tu prathamas teṣāṃ prājāpatyas tathaiva ca // NarS_v12.38

aṣṭau vivāhā varṇānām saṃskārārthaṃ prakīrtitāḥ / brāhmas tu prathamas teṣāṃ prājāpatyas tathaiva ca //

ārṣaś caivātha daivaś ca gāndharvaś cāsuras tathā /
rākṣaso 'nantaras tasmāt paiśācas tv aṣṭamaḥ smṛtaḥ // NarS_v12.39

ārṣaś caivātha daivaś ca gāndharvaś cāsuras tathā / rākṣaso 'nantaras tasmāt paiśācas tv aṣṭamaḥ smṛtaḥ //

satkṛtyāhūya kanyām tu brāhme dadyād tv alaṃkṛtām /
saha dharmam Carey uktvā prājāpatyo vidhīyate // NarS_v12.40

satkṛtyāhūya kanyām tu brāhme dadyād tv alaṃkṛtām / saha dharmam Carey uktvā prājāpatyo vidhīyate //

vastragomithune dattvā vivāhas tv āṛṣa ucyate /
antarvedyām tu daivaḥ syād ṛtvije karma kurvate // NarS_v12.41

vastragomithune dattvā vivāhas tv āṛṣa ucyate / antarvedyām tu daivaḥ syād ṛtvije karma kurvate //

icchantīm icchate prāhur gāndharvo nāma pañcamam /
vivāhas tv āsuro jñeyaḥ śulkasaṃvyavahārataḥ // NarS_v12.42

icchantīm icchate prāhur gāndharvo nāma pañcamam / vivāhas tv āsuro jñeyaḥ śulkasaṃvyavahārataḥ //

prasahya haraṇād ukto vivāho rākṣasas tathā /
suptamattopagamanāt paiśācas tv aṣṭamo 'dhamah // NarS_v12.43

prasahya haraṇād ukto vivāho rākṣasas tathā / suptamattopagamanāt paiśācas tv aṣṭamo 'dhamah //

eṣāṃ tu dharmyās catvāro brāhmādyāḥ samudāhṛtāḥ /
sādhāraṇaḥ syād gāndharvas trayo 'dharmyās tv ataḥ pare // NarS_v12.44

eṣāṃ tu dharmyās catvāro brāhmādyāḥ samudāhṛtāḥ / sādhāraṇaḥ syād gāndharvas trayo 'dharmyās tv ataḥ
pare //

parapūrvāḥ striyas tv anyāḥ sapta proktā yathākramam /
punarbhūs trividhā tāsāṃ svairiṇī tu caturvidhā // NarS_v12.45

parapūrvāḥ striyas tv anyāḥ sapta proktā yathākramam / punarbhūs trividhā tāsāṃ svairiṇī tu caturvidhā //

kanyaivākṣatayonir yā pāṇigrahaṇadūṣitā /
punarbhūḥ prathamā soktā punaḥ saṃskāram arhati // NarS_v12.46

kanyaivākṣatayonir yā pāṇigrahaṇadūṣitā / punarbhūḥ prathamā soktā punaḥ saṃskāram arhati //

kaumāraṃ patim utsṛjya yānyaṃ puruṣam āśritā /
punaḥ patyur gr̥ham yāyāt sā dvitīyā prakīrtitā // NarS_v12.47

kaumāraṃ patim utsṛjya yānyaṃ puruṣam āśritā / punaḥ patyur gr̥ham yāyāt sā dvitīyā prakīrtitā //

asatsu devareṣu strī bāndhavair yā pradīyate /
savarṇāyāsapiṇḍāya sā tṛtīyā prakīrtitā // NarS_v12.48

asatsu devareṣu strī bāndhavair yā pradīyate / svarṇāyāsapiṇḍāya sā tṛtīyā prakīrtitā //

strī prasūtāprasūtā vā patyāv eva tu jīvati /
kāmāt samāśrayed anyam prathamā svairiṇī tu sā // NarS_v12.49

strī prasūtāprasūtā vā patyāv eva tu jīvati / kāmāt samāśrayed anyam prathamā svairiṇī tu sā //

mṛte bhartari yā prāptān devarān apy apāsyā tu /
upagacchet param kāmāt sā dvitīyā prakīrtitā // NarS_v12.50

mṛte bhartari yā prāptān devarān apy apāsyā tu / upagacchet param kāmāt sā dvitīyā prakīrtitā //

prāptā deśād dhanakrītā kṣutpipāsāturā ca yā /
tavāham ity upagatā sā tṛtīyā prakīrtitā // NarS_v12.51

prāptā deśād dhanakrītā kṣutpipāsāturā ca yā / tavāham ity upagatā sā tṛtīyā prakīrtitā //

deśadharmān apekṣya strī gurubhir yā pradīyate /
utpannasāhasānyasmai sāntyā vai svairiṇī smṛtā // NarS_v12.52

deśadharmān apekṣya strī gurubhir yā pradīyate / utpannasāhasānyasmai sāntyā vai svairiṇī smṛtā //

punarbhuvāṃ eṣa vidhiḥ svairiṇīnām ca kīrtitaḥ /
pūrvā pūrvājaghanyāsām śreyasī tūttarottarā // NarS_v12.53

punarbhuvāṃ eṣa vidhiḥ svairiṇīnām ca kīrtitaḥ / pūrvā pūrvājaghanyāsām śreyasī tūttarottarā //

apatyam utpādayitus tāsām yā śulkato hṛtā /
aśulkopanatāyām tu kṣetrikasyaiva tat phalam // NarS_v12.54

apatyam utpādayitus tāsām yā śulkato hṛtā / aśulkopanatāyām tu kṣetrikasyaiva tat phalam //

kṣetrikasya yad ajñātaṃ kṣetre bījaṃ pradīyate /
na tatra bījino bhāgaḥ kṣetrikasyaiva tad bhavet // NarS_v12.55

kṣetrikasya yad ajñātaṃ kṣetre bījaṃ pradīyate / na tatra bījino bhāgaḥ kṣetrikasyaiva tad bhavet //

oghavātāhṛtaṃ bījaṃ kṣetre yasya prarohati /
phalabhug yasya tat kṣetraṃ na bījī phalabhāg bhavet // NarS_v12.56

oghavātāhṛtaṃ bījaṃ kṣetre yasya prarohati / phalabhug yasya tat kṣetraṃ na bījī phalabhāg bhavet //

mahokṣo janayed vatsān yasya goṣu vraje caran /
tasya te yasya tā gāvo moghaṃ syanditam ārṣabham // NarS_v12.57

mahokṣo janayed vatsān yasya goṣu vraje caran / tasya te yasya tā gāvo moghaṃ syanditam ārṣabham //

kṣetrikānumataṃ bījaṃ yasya kṣetre pramucyate /
tadapatyaṃ dvayor eva bījikṣetrikayor matam // NarS_v12.58

kṣetrikānumataṃ bījaṃ yasya kṣetre pramucyate / tadapatyaṃ dvayor eva bījikṣetrikayor matam //

narte kṣetraṃ bhavet sasyaṃ na ca bījaṃ vināsti tat /
ato 'patyaṃ dvayor iṣṭaṃ pitur mātus ca dharmataḥ // NarS_v12.59

narte kṣetraṃ bhavet sasyaṃ na ca bījaṃ vināsti tat / ato 'patyaṃ dvayor iṣṭaṃ pitur mātus ca dharmataḥ //

nāthavatyā paragr̥he saṃyuktasya striyā saha /
dṛṣṭaṃ saṃgrahaṇaṃ tajjñair nāgatāyāḥ svayaṃ gr̥he // NarS_v12.60

nāthavatyā paragr̥he saṃyuktasya striyā saha / dṛṣṭaṃ saṃgrahaṇaṃ tajjñair nāgatāyāḥ svayaṃ gr̥he //

praduṣṭatyaktadārasya klībasya kṣamakasya ca /
svecchayopeyuṣo dārān na doṣaḥ sāhaso bhavet // NarS_v12.61

praduṣṭatyaktadārasya klībasya kṣamakasya ca / svecchayopeyuṣo dārān na doṣaḥ sāhaso bhavet //

parastrīyā sahākāle 'deśe vā bhavato mithaḥ /
sthānasambhāṣaṇāmodās trayah saṁgrahaṇakramāḥ // NarS_v12.62

[parastrīyā sahākāle 'deśe vā bhavato mithaḥ / sthānasambhāṣaṇāmodās trayah saṁgrahaṇakramāḥ //](#)

nadīnām saṁgame tīrtheṣv ārāmeṣu vaneṣu ca /
strī pumāmś ca sameyātām grāhyam saṁgrahaṇam bhavet // NarS_v12.63

[nadīnām saṁgame tīrtheṣv ārāmeṣu vaneṣu ca / strī pumāmś ca sameyātām grāhyam saṁgrahaṇam bhavet //](#)

dūtīprasthāpanaiś caiva lekhāsampreṣaṇair api /
anyair api vyabhicāraiḥ sarvaṁ saṁgrahaṇam smṛtam // NarS_v12.64

[dūtīprasthāpanaiś caiva lekhāsampreṣaṇair api / anyair api vyabhicāraiḥ sarvaṁ saṁgrahaṇam smṛtam //](#)

striyam sprśed adeśe yaḥ spr̥ṣṭo vā marśayet tathā /
parasparasyānumate tac ca saṁgrahaṇam bhavet // NarS_v12.65

[striyam sprśed adeśe yaḥ spr̥ṣṭo vā marśayet tathā / parasparasyānumate tac ca saṁgrahaṇam bhavet //](#)

bhakṣair vā yadi vā bhojyair vastrair mālyais tathaiva ca /
saṁpreṣyamānair gandhaiś ca sarvaṁ saṁgrahaṇam smṛtam // NarS_v12.66

[bhakṣair vā yadi vā bhojyair vastrair mālyais tathaiva ca / saṁpreṣyamānair gandhaiś ca sarvaṁ saṁgrahaṇam smṛtam //](#)

darṣād vā yadi vā mohāc chlāghayā vā svayaṁ vadet /
mameyam bhuktapūrveti sarvaṁ saṁgrahaṇam smṛtam // NarS_v12.67

[darṣād vā yadi vā mohāc chlāghayā vā svayaṁ vadet / mameyam bhuktapūrveti sarvaṁ saṁgrahaṇam smṛtam //](#)

pāṇau yaś ca nigr̥hṇīyad veṇyām vastrāntare 'pi vā /
tiṣṭha tiṣṭheti vā bruyāt sarvaṁ saṁgrahaṇam smṛtam // NarS_v12.68

[pāṇau yaś ca nigr̥hṇīyad veṇyām vastrāntare 'pi vā / tiṣṭha tiṣṭheti vā bruyāt sarvaṁ saṁgrahaṇam smṛtam //](#)

svajātyatikrame puṁsām uktam uttamasāhasam /
viparyaye madhyamas tu prātilome pramāṇam // NarS_v12.69

[svajātyatikrame puṁsām uktam uttamasāhasam / viparyaye madhyamas tu prātilome pramāṇam //](#)

kanyāyām asakāmāyām dvyāṅgulasyāvakartanam /
uttamāyām vadhas tv eva sarvasvaharaṇam tathā // NarS_v12.70

[kanyāyām asakāmāyām dvyāṅgulasyāvakartanam / uttamāyām vadhas tv eva sarvasvaharaṇam tathā //](#)

sakāmāyām tu kanyāyām savarṇe nāsty atikramah /
kiṃtv alaṃkṛtya satkṛtya sa evainām samudvahet // NarS_v12.71

[sakāmāyām tu kanyāyām savarṇe nāsty atikramah / kiṃtv alaṃkṛtya satkṛtya sa evainām samudvahet //](#)

mātā mātṛṣvasā śvaśrūr mātulānī pitṛṣvasā /
pitṛvyasakhiśiṣyastrī bhaginī tatsakhī snuṣā // NarS_v12.72

[mātā mātṛṣvasā śvaśrūr mātulānī pitṛṣvasā / pitṛvyasakhiśiṣyastrī bhaginī tatsakhī snuṣā //](#)

duhitācāryabhāryā ca sagotrā śaraṇāgatā /
rājñī pravrajitā dhātrī sādhvī varṇottamā ca yā // NarS_v12.73

[duhitācāryabhāryā ca sagotrā śaraṇāgatā / rājñī pravrajitā dhātrī sādhvī varṇottamā ca yā //](#)

āsām anyatamām gatvā gurutalpaga ucyate /
śiśnasyotkartanam daṇḍo nānyas tatra vidhīyate // NarS_v12.74

[āsām anyatamām gatvā gurutalpaga ucyate / śiśnasyotkartanam daṇḍo nānyas tatra vidhīyate //](#)

paśuyonyām atikrāman vineyaḥ sa damam śatam /
madhyamam sāhasam goṣu tad evāntyāvasāyīṣu // NarS_v12.75

[paśuyonyām atikrāman vineyaḥ sa damam śatam / madhyamam sāhasam goṣu tad evāntyāvasāyīṣu //](#)

agamyāgāminah śāsti daṇḍo rājñā pracoditaḥ /
prāyaścittavidhāv atra prāyaścittam viśodhanam // NarS_v12.76

[agamyāgāminah śāsti daṇḍo rājñā pracoditaḥ / prāyaścittavidhāv atra prāyaścittam viśodhanam //](#)

svairiṇy abrahmanī veśyā dāsī niṣkāsinī ca yā /
gamyāḥ syur ānulomyena striyo na pratilomataḥ // NarS_v12.77

[svairiṇy abrahmanī veśyā dāsī niṣkāsinī ca yā / gamyāḥ syur ānulomyena striyo na pratilomataḥ //](#)

āsv eva tu bhujiṣyāsu doṣaḥ syāt paradāravat /
gamyā api hi nopeyās tās ced anyaparigrahāḥ // NarS_v12.78

āsv eva tu bhujiṣyāsu doṣaḥ syāt paradāravat / gamyā api hi nopeyās tās ced anyaparigrahāḥ //

anutpannaprajāyās tu patiḥ preyād yadi striyāḥ /
niyuktā gurubhir gacched devaram putrakāmyayā // NarS_v12.79

anutpannaprajāyās tu patiḥ preyād yadi striyāḥ / niyuktā gurubhir gacched devaram putrakāmyayā //

sa ca tām pratipadyeta tathaivā putrajanmataḥ /
putre jāte nivarteta viplavaḥ syād ato 'nyathā // NarS_v12.80

sa ca tām pratipadyeta tathaivā putrajanmataḥ / putre jāte nivarteta viplavaḥ syād ato 'nyathā //

ghṛtenābhyajya gātrāṇi tailenāvikṛtena vā /
mukhān mukhaṁ pariharan gātrair gātrāṇy asaṁsprśan // NarS_v12.81

ghṛtenābhyajya gātrāṇi tailenāvikṛtena vā / mukhān mukhaṁ pariharan gātrair gātrāṇy asaṁsprśan //

striyaṁ putratatīm vandhyām nīrajaskām anicchantīm /
na gacched garbhīṇīm nindyām aniyuktām ca bandhubhiḥ // NarS_v12.82

striyaṁ putratatīm vandhyām nīrajaskām anicchantīm / na gacched garbhīṇīm nindyām aniyuktām ca
bandhubhiḥ //

aniyuktā tu yā nārī devarāj janayet sutam /
jārajātam arikthīyaṁ tam āhur dharmavādināḥ // NarS_v12.83

aniyuktā tu yā nārī devarāj janayet sutam / jārajātam arikthīyaṁ tam āhur dharmavādināḥ //

tathāniyukto bhāryāyām yavīyāñ jyāyaso vrajet /
yavīyaso vā yo jyāyān ubhau tau gurutalpagaḥ // NarS_v12.84

tathāniyukto bhāryāyām yavīyāñ jyāyaso vrajet / yavīyaso vā yo jyāyān ubhau tau gurutalpagaḥ //

kule tadavaśeṣe tu saṁtānārthaṁ na kāmataḥ /
niyukto gurubhir gacched bhrātṛbhāryām yavīyasaḥ // NarS_v12.85

kule tadavaśeṣe tu saṁtānārthaṁ na kāmataḥ / niyukto gurubhir gacched bhrātṛbhāryām yavīyasaḥ //

avidyamāne tu gurau rājño vācyah kulakṣayah /
tatas tadvacanād gacched anuśiṣya striyā saha // NarS_v12.86

avidyamāne tu gurau rājño vācyah kulakṣayah / tatas tadvacanād gacched anuśiṣya striyā saha //

pūrvoktenaiva vidhinā snātām puṃsavane śuciḥ /
sakṛd ā garbhādhānād vā kṛte garbhe snuṣaiva sā // NarS_v12.87

pūrvoktenaiva vidhinā snātām puṃsavane śuciḥ / sakṛd ā garbhādhānād vā kṛte garbhe snuṣaiva sā //

ato 'nyathā vartamānaḥ pumān strī vāpi kāmataḥ /
vineyau subhṛsaṃ rājñā kilbiṣī syād anigrahāt // NarS_v12.88

ato 'nyathā vartamānaḥ pumān strī vāpi kāmataḥ / vineyau subhṛsaṃ rājñā kilbiṣī syād anigrahāt //

īrṣyāsūyasamutthe tu saṃrambhe rāga hetuke /
dampatī vivadeyātām na jñātiṣu na rājani // NarS_v12.89

īrṣyāsūyasamutthe tu saṃrambhe rāga hetuke / dampatī vivadeyātām na jñātiṣu na rājani //

anyonyaṃ tyajator nāgaḥ syād anyonyaviruddhayoḥ /
strīpuṃsayor nigūḍhāyā vyabhicārād ṛte striyāḥ // NarS_v12.90

anyonyaṃ tyajator nāgaḥ syād anyonyaviruddhayoḥ / strīpuṃsayor nigūḍhāyā vyabhicārād ṛte striyāḥ //

vyabhicāre striyā maṇḍyam adhaḥśayanam eva ca /
kadannaṃ vā kuvāsaś ca karma cāvaskaroṇjhanam // NarS_v12.91

vyabhicāre striyā maṇḍyam adhaḥśayanam eva ca / kadannaṃ vā kuvāsaś ca karma cāvaskaroṇjhanam //

strīdhanabhraṣṭasarvasvām garbhavisraṃsinīm tathā /
bhartuś ca vadham icchantīm striyaṃ nirvāsayed grhāt // NarS_v12.92

strīdhanabhraṣṭasarvasvām garbhavisraṃsinīm tathā / bhartuś ca vadham icchantīm striyaṃ nirvāsayed grhāt //

anarthaśīlām satatām tathaivāpriyavādinīm /
pūrvāśinīm ca yā bhartuḥ striyaṃ nirvāsayed budhaḥ // NarS_v12.93

anarthaśīlām satatām tathaivāpriyavādinīm / pūrvāśinīm ca yā bhartuḥ striyaṃ nirvāsayed budhaḥ //

vandhyāṃ strījananīm nindyāṃ pratikulāṃ ca sarvadā /
kāmato nābhinandeta kurvann evaṃ sa doṣabhāk // NarS_v12.94

vandhyāṃ strījananīm nindyāṃ pratikulāṃ ca sarvadā / kāmato nābhinandeta kurvann evaṃ sa doṣabhāk //

anukūlāṃ avāgduṣṭāṃ dakṣāṃ sādhvīm prajāvatīm /
tyajan bhāryāṃ avasthāpyo rājñā daṇḍena bhūyasā // NarS_v12.95

anukūlāṃ avāgduṣṭāṃ dakṣāṃ sādhvīm prajāvatīm / tyajan bhāryāṃ avasthāpyo rājñā daṇḍena bhūyasā //

ajñātadoṣeṇodhā yā nirgatā nānyam āśritā /
bandhubhiḥ sā niyoktavyā nirbandhuḥ svayam āśrayet // NarS_v12.96

ajñātadoṣeṇodhā yā nirgatā nānyam āśritā / bandhubhiḥ sā niyoktavyā nirbandhuḥ svayam āśrayet //

naṣṭe mr̥te pravrajite klībe ca patite patau /
pañcasv āpatsu nārīṇāṃ patir anyo vidhīyate // NarS_v12.97

naṣṭe mr̥te pravrajite klībe ca patite patau / pañcasv āpatsu nārīṇāṃ patir anyo vidhīyate //

aṣṭau varṣāṇy udīkṣeta brāhmaṇī proṣitaṃ patim /
aprasūtā tu catvāri parato 'nyam samāśrayet // NarS_v12.98

aṣṭau varṣāṇy udīkṣeta brāhmaṇī proṣitaṃ patim / aprasūtā tu catvāri parato 'nyam samāśrayet //

kṣatriyā ṣaṭ samās tiṣṭhed aprasūtā samātrayam /
vaiśyā prasūtā catvāri dve same tv itarā vaset // NarS_v12.99

kṣatriyā ṣaṭ samās tiṣṭhed aprasūtā samātrayam / vaiśyā prasūtā catvāri dve same tv itarā vaset //

na sūdrāyāḥ smṛtaḥ kālo na ca dharmavyatikramaḥ /
viśeṣato 'prasūtāyāḥ saṃvatsaraparā sthitiḥ // NarS_v12.100

na sūdrāyāḥ smṛtaḥ kālo na ca dharmavyatikramaḥ / viśeṣato 'prasūtāyāḥ saṃvatsaraparā sthitiḥ //

apavr̥ttau smṛtaḥ dharma eṣa proṣitayoṣitām /
jīvati śrūyamāṇe tu syād eṣa dviguṇo vidhiḥ // NarS_v12.101

apavr̥ttau smṛtaḥ dharma eṣa proṣitayoṣitām / jīvati śrūyamāṇe tu syād eṣa dviguṇo vidhiḥ //

prajāpravṛttau bhūtānām sṛṣṭir eṣā prajāpateḥ /
ato 'nyagamane strīṇām evaṃ doṣo na vidyate // NarS_v12.102

[prajāpravṛttau bhūtānām sṛṣṭir eṣā prajāpateḥ / ato 'nyagamane strīṇām evaṃ doṣo na vidyate //](#)

ānulomyena varṇānām yaj janma sa vidhiḥ smṛtaḥ /
prātilomyena yaj janma sa jñeyo varṇasaṃkaraḥ // NarS_v12.103

[ānulomyena varṇānām yaj janma sa vidhiḥ smṛtaḥ / prātilomyena yaj janma sa jñeyo varṇasaṃkaraḥ //](#)

anantaraḥ smṛtaḥ putraḥ putra ekāntaras tathā /
dvyantaraś cānulomyena tathaiva pratilomataḥ // NarS_v12.104

[anantaraḥ smṛtaḥ putraḥ putra ekāntaras tathā / dvyantaraś cānulomyena tathaiva pratilomataḥ //](#)

ugraḥ pāraśavaś caiva niṣādaś cānulomataḥ /
uttamebhyas trayas tribhyaḥ sūdrāputrāḥ prakīrtitāḥ // NarS_v12.105

[ugraḥ pāraśavaś caiva niṣādaś cānulomataḥ / uttamebhyas trayas tribhyaḥ sūdrāputrāḥ prakīrtitāḥ //](#)

brāhmaṇyā api cāṇḍālasūtavaidehakā api /
aparebhyas trayas tribhyā vijñeyaḥ pratilomataḥ // NarS_v12.106

[brāhmaṇyā api cāṇḍālasūtavaidehakā api / aparebhyas trayas tribhyā vijñeyaḥ pratilomataḥ //](#)

ambaṣṭho māgadhaś caiva kṣattā ca kṣatriyāsutāḥ /
ānulomyena tatraiko dvau jñeyau pratilomataḥ // NarS_v12.107

[ambaṣṭho māgadhaś caiva kṣattā ca kṣatriyāsutāḥ / ānulomyena tatraiko dvau jñeyau pratilomataḥ //](#)

vaiśyāputrās tu dauṣṣantayavanāyogavā api /
prātilomyena yatraiko dvau jñeyau cānulomajau // NarS_v12.108

[vaiśyāputrās tu dauṣṣantayavanāyogavā api / prātilomyena yatraiko dvau jñeyau cānulomajau //](#)

sūtādyāḥ pratilomās tu ye jātipratilomajāḥ /
te saṃkarāḥ śvapākādyās teṣāṃ triḥ saptako gaṇaḥ // NarS_v12.109

[sūtādyāḥ pratilomās tu ye jātipratilomajāḥ / te saṃkarāḥ śvapākādyās teṣāṃ triḥ saptako gaṇaḥ //](#)

savarṇo brāhmaṇīputraḥ kṣatriyāyām anantaraḥ /
ambaṣṭhograu tathā putrāv evaṃ kṣatriyavaiśyayoh // NarS_v12.110

savarṇo brāhmaṇīputraḥ kṣatriyāyām anantaraḥ / ambaṣṭhograu tathā putrāv evaṃ kṣatriyavaiśyayoh //

ekāntaras tu dauṣṣanto vaiśyāyām brāhmaṇāt sutaḥ /
śūdrāyām kṣatriyāt tadvan niṣādo nāma jāyate // NarS_v12.111

ekāntaras tu dauṣṣanto vaiśyāyām brāhmaṇāt sutaḥ / śūdrāyām kṣatriyāt tadvan niṣādo nāma jāyate //

śūdrā pāraśavaṃ sūte brāhmaṇād uttaraṃ sutam /
ānulomyena varṇānām putrā hy ete prakīrtitāḥ // NarS_v12.112

śūdrā pāraśavaṃ sūte brāhmaṇād uttaraṃ sutam / ānulomyena varṇānām putrā hy ete prakīrtitāḥ //

sūtaś ca māgadhaś caiva putrāv āyogavas tathā /
prātilomyena varṇānām tadvad ete 'py anantarāḥ // NarS_v12.113

sūtaś ca māgadhaś caiva putrāv āyogavas tathā / prātilomyena varṇānām tadvad ete 'py anantarāḥ //

anantaraḥ smrtaḥ sūto brāhmaṇyām kṣatriyāt sutaḥ /
māgadhāyogavau tadvad dvī putrau vaiśyaśūdrayoh // NarS_v12.114

anantaraḥ smrtaḥ sūto brāhmaṇyām kṣatriyāt sutaḥ / māgadhāyogavau tadvad dvī putrau vaiśyaśūdrayoh //

brāhmaṇy ekāntaraṃ vaiśyāt sūte vaidehakaṃ sutam /
kṣattāraṃ kṣatriyā śūdrāt putram ekāntaraṃ tathā // NarS_v12.115

brāhmaṇy ekāntaraṃ vaiśyāt sūte vaidehakaṃ sutam / kṣattāraṃ kṣatriyā śūdrāt putram ekāntaraṃ tathā //

dvyantaraḥ prātilomyena pāpiṣṭhaḥ sati saṃkare /
cāṇḍālo jāyate śūdrād brāhmaṇī yatra muhyati // NarS_v12.116

dvyantaraḥ prātilomyena pāpiṣṭhaḥ sati saṃkare / cāṇḍālo jāyate śūdrād brāhmaṇī yatra muhyati //

rājñā parīkṣyaṃ na yathā jāyate varṇasaṃkaraḥ /
tasmād rājñā viśeṣeṇa trayī rakṣyā tu saṃkarāt // NarS_v12.117

rājñā parīkṣyaṃ na yathā jāyate varṇasaṃkaraḥ / tasmād rājñā viśeṣeṇa trayī rakṣyā tu saṃkarāt //

13.dāyabhāgaḥ

vibhāgo 'rthasya pitryasya putrair yatra prakalpyate /
dāyabhāga iti proktaṃ tad vivādapadaṃ budhaiḥ // NarS_v13.1

vibhāgo 'rthasya pitryasya putrair yatra prakalpyate / dāyabhāga iti proktaṃ tad vivādapadaṃ budhaiḥ //

pitary ūrdhvaṃ mr̥te putrā vibhajeyur dhanam pituḥ /
mātur duhitaro 'bhāve duhitāraṃ tadanvayaḥ // NarS_v13.2

pitary ūrdhvaṃ mr̥te putrā vibhajeyur dhanam pituḥ / mātur duhitaro 'bhāve duhitāraṃ tadanvayaḥ //

mātur nivṛtte rajasi prattāsu bhaginīṣu ca /
niraṣṭe vāpy amaraṇe pitary uparataspr̥he // NarS_v13.3

mātur nivṛtte rajasi prattāsu bhaginīṣu ca / niraṣṭe vāpy amaraṇe pitary uparataspr̥he //

pitaiva vā svayaṃ putrān vibhajed vayasi sthitaḥ /
jyeṣṭhaṃ śreṣṭhaviabhāgena yathā vāsyā matir bhavet // NarS_v13.4

pitaiva vā svayaṃ putrān vibhajed vayasi sthitaḥ / jyeṣṭhaṃ śreṣṭhaviabhāgena yathā vāsyā matir bhavet //

bibhṛyād vecchataḥ sarvāṇ jyeṣṭho bhrātā yathā pitā /
bhrātā śaktaḥ kaniṣṭho vā śaktyapekṣaḥ kule kriyā // NarS_v13.5

bibhṛyād vecchataḥ sarvāṇ jyeṣṭho bhrātā yathā pitā / bhrātā śaktaḥ kaniṣṭho vā śaktyapekṣaḥ kule kriyā //

śauryabhāryādhane hitvā yac ca vidyādhanaṃ bhavet /
trīṇy etāny avibhājyāni prasādo yaś ca paitṛkaḥ // NarS_v13.6

śauryabhāryādhane hitvā yac ca vidyādhanaṃ bhavet / trīṇy etāny avibhājyāni prasādo yaś ca paitṛkaḥ //

mātrā ca svadhanam dattaṃ yasmai syāt prītipūrvakam /
tasyāpy eṣa vidhir dr̥ṣṭo mātāpīṣṭe yathā pitā // NarS_v13.7

mātrā ca svadhanam dattaṃ yasmai syāt prītipūrvakam / tasyāpy eṣa vidhir dr̥ṣṭo mātāpīṣṭe yathā pitā //

adhyagnyadhyāvahanikaṃ bhartṛdāyas tathaiva ca /
bhrātṛmātrpitṛbhyāś ca ṣaḍvidhaṃ strīdhanam smṛtam // NarS_v13.8

adhyagnyadhyāvahanikaṃ bhartṛdāyas tathaiva ca / bhrātrmātrpitṛbhyaś ca ṣaḍvidhaṃ strīdhanam smṛtam //

strīdhanam tadapatyānām bhartṛgāmy aprajāsu ca /
brāhmādiṣu catuḥṣv āhuḥ pitṛgāmītareṣu tu // NarS_v13.9

strīdhanam tadapatyānām bhartṛgāmy aprajāsu ca / brāhmādiṣu catuḥṣv āhuḥ pitṛgāmītareṣu tu //

kuṭumbaṃ bibhṛyād bhrātur yo vidyām adhigacchataḥ /
bhāgaṃ vidyādhanāt tasmāt sa labhetāśruto 'pi san // NarS_v13.10

kuṭumbaṃ bibhṛyād bhrātur yo vidyām adhigacchataḥ / bhāgaṃ vidyādhanāt tasmāt sa labhetāśruto 'pi san //

vaidyo 'vaidyāya nākāmo dadyād aṃśaṃ svato dhanāt /
pitṛdravyaṃ tad āśritya na cet tena tad āhṛtam // NarS_v13.11

vaidyo 'vaidyāya nākāmo dadyād aṃśaṃ svato dhanāt / pitṛdravyaṃ tad āśritya na cet tena tad āhṛtam //

dvāv aṃśau pratipadyeta vibhajann ātmanaḥ pitā /
samāṃśabhāginī mātā putrāṇām syān mṛte patau // NarS_v13.12

dvāv aṃśau pratipadyeta vibhajann ātmanaḥ pitā / samāṃśabhāginī mātā putrāṇām syān mṛte patau //

jyeṣṭhāyāṃśo 'dhiko deyaḥ jyeṣṭhāya tu varaḥ smṛtaḥ /
samāṃśabhājāḥ śeṣāḥ syur aprattā bhaginī tathā // NarS_v13.13

jyeṣṭhāyāṃśo 'dhiko deyaḥ jyeṣṭhāya tu varaḥ smṛtaḥ / samāṃśabhājāḥ śeṣāḥ syur aprattā bhaginī tathā //

kṣetrajeṣv api putreṣu tadvaj jāteṣu dharmataḥ /
varṇāvareṣv aṃśahānir ūdhājāteṣv anukramāt // NarS_v13.14

kṣetrajeṣv api putreṣu tadvaj jāteṣu dharmataḥ / varṇāvareṣv aṃśahānir ūdhājāteṣv anukramāt //

pitraiva tu vibhaktā ye hīnādhikasamair dhanaiḥ /
teṣāṃ sa eva dharmāḥ syāt sarvasya hi pitā prabhuḥ // NarS_v13.15

pitraiva tu vibhaktā ye hīnādhikasamair dhanaiḥ / teṣāṃ sa eva dharmāḥ syāt sarvasya hi pitā prabhuḥ //

kānīnaś ca sahoḍhaś ca gūḍhāyāṃ yaś ca jāyate /
teṣāṃ voḍhāpitā jñeyas te ca bhāgaharāḥ smṛtāḥ // NarS_v13.16

kānīnaś ca sahoḍhaś ca gūḍhāyāṃ yaś ca jāyate / teṣāṃ voḍhāpitā jñeyas te ca bhāgaharāḥ smṛtāḥ //

ajñātapitrko yaś ca kānīno 'nūḍhamātrkaḥ /
mātāmahāya dadyāt sa piṇḍaṃ rikthaṃ hareta ca // NarS_v13.17

[ajñātapitrko yaś ca kānīno 'nūḍhamātrkaḥ / mātāmahāya dadyāt sa piṇḍaṃ rikthaṃ hareta ca //](#)

jātā ye tv aniyuktāyām ekena bahubhis tathā /
arikthabhājas te sarve bījinām eva te sutāḥ // NarS_v13.18

[jātā ye tv aniyuktāyām ekena bahubhis tathā / arikthabhājas te sarve bījinām eva te sutāḥ //](#)

dadyus te bījine piṇḍaṃ mātā cec chulkato hṛtā /
aśulkopagatāyām tu piṇḍadā voḍhur eva te // NarS_v13.19

[dadyus te bījine piṇḍaṃ mātā cec chulkato hṛtā / aśulkopagatāyām tu piṇḍadā voḍhur eva te //](#)

pitṛdviṭ patitaḥ paṇḍo yaś ca syād aupapātikaḥ /
aurasā api naite 'mśaṃ labheran kṣetrajāḥ kutaḥ // NarS_v13.20

[pitṛdviṭ patitaḥ paṇḍo yaś ca syād aupapātikaḥ / aurasā api naite 'mśaṃ labheran kṣetrajāḥ kutaḥ //](#)

dīrghatīvrāmayagrastā jaḍonmattāndhapaṅgavaḥ /
bhartavyāḥ syuḥ kule caite tatputrās tv aṃśabhāginaḥ // NarS_v13.21

[dīrghatīvrāmayagrastā jaḍonmattāndhapaṅgavaḥ / bhartavyāḥ syuḥ kule caite tatputrās tv aṃśabhāginaḥ //](#)

dvirāmuṣyāyaṇā dadyur dvābhyām piṇḍodake pṛthak /
rikthād ardhāṃśam ādadyur bījikṣetrikayos tathā // NarS_v13.22

[dvirāmuṣyāyaṇā dadyur dvābhyām piṇḍodake pṛthak / rikthād ardhāṃśam ādadyur bījikṣetrikayos tathā //](#)

saṃsṛṣṭinām tu yo bhāgas teṣām eva sa iṣyate /
ato 'nyathāṃśabhājo hi nirbījīṣv itarān iyāt // NarS_v13.23

[saṃsṛṣṭinām tu yo bhāgas teṣām eva sa iṣyate / ato 'nyathāṃśabhājo hi nirbījīṣv itarān iyāt //](#)

bhrātām aprajaḥ preyāt kaścic cet pravrajat tu vā /
vibhajeyur dhanam tasya śeṣās tu strīdhanam vinā // NarS_v13.24

[bhrātām aprajaḥ preyāt kaścic cet pravrajat tu vā / vibhajeyur dhanam tasya śeṣās tu strīdhanam vinā //](#)

bharaṇam cāśya kurvīran strīṇām ā jīvitakṣayāt /
rakṣanti śayyām bhartuś ced ācchindyur itarāsu tu // NarS_v13.25

bharaṇam cāśya kurvīran strīṇām ā jīvitakṣayāt / rakṣanti śayyām bhartuś ced ācchindyur itarāsu tu //

syād yasya duhitā tasyāḥ pitraṁśo bharaṇe mataḥ /
ā saṁskārād bhajed enām parato bibhṛyāt patih // NarS_v13.26

syād yasya duhitā tasyāḥ pitraṁśo bharaṇe mataḥ / ā saṁskārād bhajed enām parato bibhṛyāt patih //

mṛte bhartary aputrāyāḥ patipakṣaḥ prabhuḥ striyāḥ /
viniyogātmarakṣāsu bharaṇe ca sa īśvaraḥ // NarS_v13.27

mṛte bhartary aputrāyāḥ patipakṣaḥ prabhuḥ striyāḥ / viniyogātmarakṣāsu bharaṇe ca sa īśvaraḥ //

parikṣiṇe patikule nirmaṇuṣye nirāśraye /
tatsapiṇdeṣu vāsatsu pitṛpakṣaḥ prabhuḥ striyāḥ // NarS_v13.28

parikṣiṇe patikule nirmaṇuṣye nirāśraye / tatsapiṇdeṣu vāsatsu pitṛpakṣaḥ prabhuḥ striyāḥ //

pakṣadvayāvasāne tu rājā bhartā smṛtaḥ striyāḥ /
sa tasyā bharaṇam kuryān nigrhṇīyāt pathaś cyutām // NarS_v13.29

pakṣadvayāvasāne tu rājā bhartā smṛtaḥ striyāḥ / sa tasyā bharaṇam kuryān nigrhṇīyāt pathaś cyutām //

svātantryād vipraṇaśyanti kule jātā api striyaḥ /
asvātantryam atas tāsām prajāpatir akalpayat // NarS_v13.30

svātantryād vipraṇaśyanti kule jātā api striyaḥ / asvātantryam atas tāsām prajāpatir akalpayat //

pitā rakṣati kaumāre bhartā rakṣati yauvane /
putrā rakṣanti vaidhavye na strī svātantryam arhati // NarS_v13.31

pitā rakṣati kaumāre bhartā rakṣati yauvane / putrā rakṣanti vaidhavye na strī svātantryam arhati //

yac chiṣṭam pitṛdāyebhyo dattva ṛṇam paitṛkaṁ ca yat /
bhrātṛbhis tad vibhaktavyam ṛṇī na syād yathā pitā // NarS_v13.32

yac chiṣṭam pitṛdāyebhyo dattva ṛṇam paitṛkaṁ ca yat / bhrātṛbhis tad vibhaktavyam ṛṇī na syād yathā pitā //

yeṣāṃ ca na kṛtāḥ pitrā saṃskāravidhayaḥ kramāt /
kartavyā bhrātr̥bhis teṣāṃ paitṛkād eva te dhanāt // NarS_v13.33

yeṣāṃ ca na kṛtāḥ pitrā saṃskāravidhayaḥ kramāt / kartavyā bhrātr̥bhis teṣāṃ paitṛkād eva te dhanāt //

avidyamāne pitrye 'rthe svāṃśād uddhṛtya vā punaḥ /
avaśyakāryāḥ saṃskārā bhrātaraṃ pūrvasaṃskṛtaiḥ // NarS_v13.34

avidyamāne pitrye 'rthe svāṃśād uddhṛtya vā punaḥ / avaśyakāryāḥ saṃskārā bhrātaraṃ pūrvasaṃskṛtaiḥ //

kuṭumbārtheṣu codyuktas tatkāryaṃ kurute ca yaḥ /
sa bhrātr̥bhīr bṛmhaṇīyo grāsāchādanavāhanaiḥ // NarS_v13.35

kuṭumbārtheṣu codyuktas tatkāryaṃ kurute ca yaḥ / sa bhrātr̥bhīr bṛmhaṇīyo grāsāchādanavāhanaiḥ //

vibhāgadharmaśāndehe dāyādānāṃ vinirṇaye /
jñātibhir bhāgalekhyaiś ca pṛthakkāryappravartanāt // NarS_v13.36

vibhāgadharmaśāndehe dāyādānāṃ vinirṇaye / jñātibhir bhāgalekhyaiś ca pṛthakkāryappravartanāt //

bhrātām avibhaktānām eko dharmāḥ pravartate /
vibhāge sati dharmo 'pi bhaved eṣāṃ pṛthak pṛthak // NarS_v13.37

bhrātām avibhaktānām eko dharmāḥ pravartate / vibhāge sati dharmo 'pi bhaved eṣāṃ pṛthak pṛthak //

dānagrahaṇapaśvannagr̥hakṣetraparigrahāḥ /
vibhaktānām pṛthag jñeyāḥ pākadharmāgamavyayāḥ // NarS_v13.38

dānagrahaṇapaśvannagr̥hakṣetraparigrahāḥ / vibhaktānām pṛthag jñeyāḥ pākadharmāgamavyayāḥ //

sākṣitvaṃ prātibhāvyam ca dānam grahaṇam eva ca /
vibhaktā bhrātaraḥ kūryur nāvibhaktā parasparam // NarS_v13.39

sākṣitvaṃ prātibhāvyam ca dānam grahaṇam eva ca / vibhaktā bhrātaraḥ kūryur nāvibhaktā parasparam //

yeṣāṃ etāḥ kriyā loke pravartante svarikthinām /
vibhaktān avagaccheyur lekhyam apy antareṇa tāt // NarS_v13.40

yeṣāṃ etāḥ kriyā loke pravartante svarikthinām / vibhaktān avagaccheyur lekhyam apy antareṇa tāt //

yady ekajātā bahavaḥ pṛthagdharmāḥ pṛthakkriyāḥ /
pṛthakkarmaguṇopetā na te kṛtyeṣu saṃmatāḥ // NarS_v13.41

yady ekajātā bahavaḥ pṛthagdharmāḥ pṛthakkriyāḥ / pṛthakkarmaguṇopetā na te kṛtyeṣu saṃmatāḥ //

svān bhāgān yadi dadyus te vikrīṇīrann athāpi vā /
kuryur yatheṣṭaṃ tat sarvam īśante svadhanasya te // NarS_v13.42

svān bhāgān yadi dadyus te vikrīṇīrann athāpi vā / kuryur yatheṣṭaṃ tat sarvam īśante svadhanasya te //

aurasaḥ kṣetrajaś caiva putrikāputra eva ca /
kānīnaś ca sahoḍhaś ca gūḍhotpannas tathaiva ca // NarS_v13.43

aurasaḥ kṣetrajaś caiva putrikāputra eva ca / kānīnaś ca sahoḍhaś ca gūḍhotpannas tathaiva ca //

paunarbhavo 'paviddhaś ca labdhaḥ krītaḥ kṛtas tathā /
svayaṃ copagataḥ putrā dvādaśaita udāhṛtāḥ // NarS_v13.44

paunarbhavo 'paviddhaś ca labdhaḥ krītaḥ kṛtas tathā / svayaṃ copagataḥ putrā dvādaśaita udāhṛtāḥ //

teṣāṃ ṣaḍ bandhudāyādāḥ ṣaḍ adāyādabāndhavāḥ /
pūrvāḥ pūrvāḥ smṛtaḥ śreyāj jaghanyo yo ya uttaraḥ // NarS_v13.45

teṣāṃ ṣaḍ bandhudāyādāḥ ṣaḍ adāyādabāndhavāḥ / pūrvāḥ pūrvāḥ smṛtaḥ śreyāj jaghanyo yo ya uttaraḥ //

kramād dhy ete prapadyeran mṛte pitari taddhanam /
jyāyaso jyāyaso 'bhāve jaghanyas tad avāpnuyāt // NarS_v13.46

kramād dhy ete prapadyeran mṛte pitari taddhanam / jyāyaso jyāyaso 'bhāve jaghanyas tad avāpnuyāt //

putrābhāve tu duhitā tulyasaṃtānadarśanāt /
putraś ca duhitā coktau pituḥ saṃtānakārakau // NarS_v13.47

putrābhāve tu duhitā tulyasaṃtānadarśanāt / putraś ca duhitā coktau pituḥ saṃtānakārakau //

abhāve tu duhitṛṇām sakulyā bāndhavās tataḥ /
tataḥ sajātyāḥ sarveṣāṃ abhāve rājagāmi tat // NarS_v13.48

abhāve tu duhitṛṇām sakulyā bāndhavās tataḥ / tataḥ sajātyāḥ sarveṣāṃ abhāve rājagāmi tat //

anyatra brāhmaṇāt kiṃtu rājā dharmaparāyaṇaḥ /
sa strīṇāṃ jīvanam dadyād eṣa dāyavidhiḥ smṛtaḥ // NarS_v13.49

[anyatra brāhmaṇāt kiṃtu rājā dharmaparāyaṇaḥ / sa strīṇāṃ jīvanam dadyād eṣa dāyavidhiḥ smṛtaḥ //](#)

14. sāhasam

sahasā kriyate karma yatkiṃcid baladarpitaiḥ /
tat sāhasam iti proktaṃ saho balam ihocyate // NarS_v14.1

[sahasā kriyate karma yatkiṃcid baladarpitaiḥ / tat sāhasam iti proktaṃ saho balam ihocyate //](#)

tat punas trividhaṃ jñeyam prathamam madhyamam tathā /
uttamam ceti śāstreṣu tasyoktaṃ lakṣaṇam pṛthak // NarS_v14.2

[tat punas trividhaṃ jñeyam prathamam madhyamam tathā / uttamam ceti śāstreṣu tasyoktaṃ lakṣaṇam pṛthak //](#)

phalamūlodakādīnām kṣetropakaraṇasya ca /
bhaṅgākṣepopamardādyaḥ prathamam sāhasam smṛtam // NarS_v14.3

[phalamūlodakādīnām kṣetropakaraṇasya ca / bhaṅgākṣepopamardādyaḥ prathamam sāhasam smṛtam //](#)

vāsaḥpaśvannapānānām gṛhopakaraṇasya ca /
etenaiḥ prakāreṇa madhyamam sāhasam smṛtam // NarS_v14.4

[vāsaḥpaśvannapānānām gṛhopakaraṇasya ca / etenaiḥ prakāreṇa madhyamam sāhasam smṛtam //](#)

vyāpādo viśaśastrād yaḥ paradārapradharṣaṇam /
prāṇoparodhi yac cānyad uktam uttamasāhasam // NarS_v14.5

[vyāpādo viśaśastrād yaḥ paradārapradharṣaṇam / prāṇoparodhi yac cānyad uktam uttamasāhasam //](#)

tasya daṇḍaḥ kriyāpekṣaḥ prathamasya śatāvaraḥ /
madhyamasya tu śāstrajñair jñeyaḥ pañcaśatāvaraḥ // NarS_v14.6

[tasya daṇḍaḥ kriyāpekṣaḥ prathamasya śatāvaraḥ / madhyamasya tu śāstrajñair jñeyaḥ pañcaśatāvaraḥ //](#)

vadhaḥ sarvasvaharaṇam purān nirvāsanāṅkane /
tadaṅgaccheda ity ukto daṇḍa uttamasāhase // NarS_v14.7

vadhaḥ sarvasvaharaṇaṃ purān nirvāsanāṅkane / tadaṅgaccheda ity ukto daṇḍa uttamasāhase //

aviśeṣeṇa sarveṣāṃ eṣa daṇḍavidhiḥ smṛtaḥ /
vadhād ṛte brāhmaṇasya na vadhaṃ brāhmaṇo 'rhati // NarS_v14.8

aviśeṣeṇa sarveṣāṃ eṣa daṇḍavidhiḥ smṛtaḥ / vadhād ṛte brāhmaṇasya na vadhaṃ brāhmaṇo 'rhati //

śiraso muṇḍanaṃ daṇḍas tasya nirvāsaṇaṃ purāt /
lalāṭe cābhiśastāṅkaḥ prayāṇaṃ gardabhena ca // NarS_v14.9

śiraso muṇḍanaṃ daṇḍas tasya nirvāsaṇaṃ purāt / lalāṭe cābhiśastāṅkaḥ prayāṇaṃ gardabhena ca //

syātām saṃvyavahāryau tau dhṛtadaṇḍau tu pūrvayoh /
dhṛtadaṇḍo 'py asaṃbhojyo jñeya uttamasāhase // NarS_v14.10

syātām saṃvyavahāryau tau dhṛtadaṇḍau tu pūrvayoh / dhṛtadaṇḍo 'py asaṃbhojyo jñeya uttamasāhase //

tasyaiva bhedaḥ steyaṃ syād viśeṣas tatra cocyate /
atisāhasam ākramya steyam āhuś chalena tu // NarS_v14.11

tasyaiva bhedaḥ steyaṃ syād viśeṣas tatra cocyate / atisāhasam ākramya steyam āhuś chalena tu //

tad api trividhaṃ proktaṃ dravyāpekṣaṃ manīṣibhiḥ /
kṣudramadhyottamānāṃ tu dravyāṇāṃ apakarṣaṇāt // NarS_v14.12

tad api trividhaṃ proktaṃ dravyāpekṣaṃ manīṣibhiḥ / kṣudramadhyottamānāṃ tu dravyāṇāṃ apakarṣaṇāt //

mṛdbhāṇḍāsanakhaṭvāsthidārucarmatṛṇādi yat /
śamīdhānyamudgādīni kṣudradravyam udāhṛtam // NarS_v14.13

mṛdbhāṇḍāsanakhaṭvāsthidārucarmatṛṇādi yat / śamīdhānyamudgādīni kṣudradravyam udāhṛtam //

vāsaḥ kauśeyavarjaṃ ca govarjaṃ paśavas tathā /
hiraṇyavarjaṃ lohaṃ ca madhyaṃ vṛthiyavā api // NarS_v14.14

vāsaḥ kauśeyavarjaṃ ca govarjaṃ paśavas tathā / hiraṇyavarjaṃ lohaṃ ca madhyaṃ vṛthiyavā api //

hiraṇyaratnakauśeyastrīpumaḥ gajavājīnaḥ /
devabrāhmaṇarājñāṃ ca dravyaṃ vijñeyaṃ uttamam // NarS_v14.15

hiraṇyaratnakauśeyastrīpumaḥ gajavājīnaḥ / devabrāhmaṇarājñāṃ ca dravyaṃ vijñeyaṃ uttamam //

upāyair vividhair eṣāṃ chalayitvāpakarṣaṇam /
suptapramattamattebhyaḥ steyam āhur manīṣiṇaḥ // NarS_v14.16

upāyair vividhair eṣāṃ chalayitvāpakarṣaṇam / suptapramattamattebhyaḥ steyam āhur manīṣiṇaḥ //

sahoḍhagrahaṇāt steyam hoḍhe 'saty upabhogataḥ /
śaṅkā tv asajjanaikārthyād anāvyayatas tathā // NarS_v14.17

sahoḍhagrahaṇāt steyam hoḍhe 'saty upabhogataḥ / śaṅkā tv asajjanaikārthyād anāvyayatas tathā //

bhaktāvakāśadātāraḥ stenānām ye prasarpatām /
śaktāś ca ya upekṣante te 'pi taddoṣabhāgiṇaḥ // NarS_v14.18

bhaktāvakāśadātāraḥ stenānām ye prasarpatām / śaktāś ca ya upekṣante te 'pi taddoṣabhāgiṇaḥ //

utkrośatām janānām ca hriyamāṇe dhane 'pi ca /
śrutvā ye nābhidhāvanti te 'pi taddoṣabhāgiṇaḥ // NarS_v14.19

utkrośatām janānām ca hriyamāṇe dhane 'pi ca / śrutvā ye nābhidhāvanti te 'pi taddoṣabhāgiṇaḥ //

sāhaseṣu ya evoktas triṣu daṇḍo manīṣibhiḥ /
sa eva daṇḍaḥ steye 'pi dravyeṣu triṣv anukramāt // NarS_v14.20

sāhaseṣu ya evoktas triṣu daṇḍo manīṣibhiḥ / sa eva daṇḍaḥ steye 'pi dravyeṣu triṣv anukramāt //

gavādiṣu prañasteṣu dravyeṣv apahrteṣu vā /
padenānveṣaṇam kuryur ā mūlāt tadvido janāḥ // NarS_v14.21

gavādiṣu prañasteṣu dravyeṣv apahrteṣu vā / padenānveṣaṇam kuryur ā mūlāt tadvido janāḥ //

grāme vraje vivīte vā yatra saṃnipatet padam /
voḍhavyam tad bhavet tena na cet so 'nyatra tan nayet // NarS_v14.22

grāme vraje vivīte vā yatra saṃnipatet padam / voḍhavyam tad bhavet tena na cet so 'nyatra tan nayet //

pade pramūḍhe bhagne vā viṣamatvāj janāntike /
yas tv āsannataro grāmo vrajo vā tatra pātayet // NarS_v14.23

pade pramūḍhe bhagne vā viṣamatvāj janāntike / yas tv āsannataro grāmo vrajo vā tatra pātayet //

same 'dhvani dvayor yatra tena prāyo 'śucir janaḥ /
pūrvāpadānair dr̥ṣṭo vā saṃsr̥ṣṭo vā durātmabhiḥ // NarS_v14.24

same 'dhvani dvayor yatra tena prāyo 'śucir janaḥ / pūrvāpadānair dr̥ṣṭo vā saṃsr̥ṣṭo vā durātmabhiḥ //

grāmeṣv anveṣaṇaṃ kuryuś caṇḍālavadhakādayaḥ /
rātrisamcāriṇo ye ca bahiḥ kuryur bahiścarāḥ // NarS_v14.25

grāmeṣv anveṣaṇaṃ kuryuś caṇḍālavadhakādayaḥ / rātrisamcāriṇo ye ca bahiḥ kuryur bahiścarāḥ //

steneṣv alabhyamāneṣu rājā dadyāt svakād dhanāt /
upekṣamāṇo hy enasvī dharmād arthāc ca hīyate // NarS_v14.26

steneṣv alabhyamāneṣu rājā dadyāt svakād dhanāt / upekṣamāṇo hy enasvī dharmād arthāc ca hīyate //

15-16. vāgdaṇḍapāruṣye

deśajātikulādīnām ākrośanyaṅgasamhitam /
yad vacaḥ pratikūlārthaṃ vākpāruṣyaṃ tad ucyate // NarS_v15-16.1

deśajātikulādīnām ākrośanyaṅgasamhitam / yad vacaḥ pratikūlārthaṃ vākpāruṣyaṃ tad ucyate //

niṣṭhurāślīlatīvratvāt tad api trividhaṃ smṛtam /
gauravānukramād asya daṇḍo 'py atra kramād guruḥ // NarS_v15-16.2

niṣṭhurāślīlatīvratvāt tad api trividhaṃ smṛtam / gauravānukramād asya daṇḍo 'py atra kramād guruḥ //

sākṣepaṃ niṣṭhuraṃ jñeyam aślīlaṃ nyaṅgasamyutam /
pātanīyair upakrośais tīvram āhur manīṣiṇaḥ // NarS_v15-16.3

sākṣepaṃ niṣṭhuraṃ jñeyam aślīlaṃ nyaṅgasamyutam / pātanīyair upakrośais tīvram āhur manīṣiṇaḥ //

paragātreṣv abhidroho hastapādāyudhādibhiḥ /
bhasmādibhiś copaghāto daṇḍapāruṣyaṃ ucyate // NarS_v15-16.4

paragātreṣv abhidroho hastapādāyudhādibhiḥ / bhasmādibhiś copaghāto daṇḍapāruṣyaṃ ucyate //

tasyāpi dr̥ṣṭaṃ traividhyaṃ mṛdumadhyottamaṃ kramāt /
avagūraṇaniḥsaṅgapātanakṣatadarśanaḥ // NarS_v15-16.5

tasyāpi dṛṣṭaṃ traividhyaṃ mṛdumadhyottamaṃ kramāt / avagūraṇaṇiḥsaṅgapātanakṣatadarśanaḥ //

hīnamadhyottamānāṃ tu dravyāṇāṃ samatikramāt /
trīṇy eva sāhasāny āḥus tatra kaṇṭakaśodhanam // NarS_v15-16.6

hīnamadhyottamānāṃ tu dravyāṇāṃ samatikramāt / trīṇy eva sāhasāny āḥus tatra kaṇṭakaśodhanam //

vidhiḥ pañcavidhas tūkta etayor ubhayor api /
viśuddhir daṇḍabhāktvaṃ ca tatra saṃbadhyate yathā // NarS_v15-16.7

vidhiḥ pañcavidhas tūkta etayor ubhayor api / viśuddhir daṇḍabhāktvaṃ ca tatra saṃbadhyate yathā //

pāruṣye sati saṃrambhād utpanne kṣubdhayor dvayoḥ /
sa manyate yaḥ kṣamate daṇḍabhāg yo 'tivartate // NarS_v15-16.8

pāruṣye sati saṃrambhād utpanne kṣubdhayor dvayoḥ / sa manyate yaḥ kṣamate daṇḍabhāg yo 'tivartate //

pāruṣyadoṣāvṛtayor yugapat saṃpravṛttayoḥ /
viśeṣaś cen na dṛśyeta vinayaḥ syāt samas tayoh // NarS_v15-16.9

pāruṣyadoṣāvṛtayor yugapat saṃpravṛttayoḥ / viśeṣaś cen na dṛśyeta vinayaḥ syāt samas tayoh //

pūrvam ākṣārayed yas tu niyataṃ syāt sa doṣabhāḥ /
paścād yaḥ so 'py asatkārī pūrve tu vinayo guruḥ // NarS_v15-16.10

pūrvam ākṣārayed yas tu niyataṃ syāt sa doṣabhāḥ / paścād yaḥ so 'py asatkārī pūrve tu vinayo guruḥ //

dvayor āpannayos tulyam anubadhnāti yaḥ punaḥ /
sa tayor daṇḍam āpnoti pūrvo vā yadi vetaraḥ // NarS_v15-16.11

dvayor āpannayos tulyam anubadhnāti yaḥ punaḥ / sa tayor daṇḍam āpnoti pūrvo vā yadi vetaraḥ //

śvapākapaṇḍacaṇḍālavyaṅgeṣu vadhavṛttiṣu /
hastipavrātyadāreṣu gurvācāryāṅganāsu ca // NarS_v15-16.12

śvapākapaṇḍacaṇḍālavyaṅgeṣu vadhavṛttiṣu / hastipavrātyadāreṣu gurvācāryāṅganāsu ca //

maryādātikrame sadyo ghāta evānuśāsanam /
na ca taddaṇḍapāruṣye doṣam āhur manīṣiṇaḥ // NarS_v15-16.13

maryādātikrame sadyo ghāta evānuśāsanam / na ca taddaṇḍapāruṣye doṣam āhur manīṣiṇaḥ //

yam eva hy ativarterann ete santam janam nr̥ṣu /
sa eva vinayam kuryān na tadvinayabhān nr̥paḥ // NarS_v15-16.14

yam eva hy ativarterann ete santam janam nr̥ṣu / sa eva vinayam kuryān na tadvinayabhān nr̥paḥ //

malā hy ete manuṣyeṣu dhanam eṣām malātmakam /
api tān ghātayed rājā nārthadaṇḍena daṇḍayet // NarS_v15-16.15

malā hy ete manuṣyeṣu dhanam eṣām malātmakam / api tān ghātayed rājā nārthadaṇḍena daṇḍayet //

śatam brāhmaṇam ākruśya kṣatriyo daṇḍam arhati /
vaiśyo 'dhyardham śatam dve vā sūdras tu vadham arhati // NarS_v15-16.16

śatam brāhmaṇam ākruśya kṣatriyo daṇḍam arhati / vaiśyo 'dhyardham śatam dve vā sūdras tu vadham arhati
//

vipraḥ pañcāśatam daṇḍyaḥ kṣatriyasyābhiśamsane /
vaiśye syād ardhapañcāśac chūdre dvādaśako damaḥ // NarS_v15-16.17

vipraḥ pañcāśatam daṇḍyaḥ kṣatriyasyābhiśamsane / vaiśye syād ardhapañcāśac chūdre dvādaśako damaḥ //

samavarṇadvijātīnām dvādaśaiva vyatikrame /
vādeṣv avacanīyeṣu tad eva dviguṇam bhavet // NarS_v15-16.18

samavarṇadvijātīnām dvādaśaiva vyatikrame / vādeṣv avacanīyeṣu tad eva dviguṇam bhavet //

kāṇam apy athavā khañjam anyam vāpi tathāvidham /
tathyenāpi bruvan dāpyo rājñā kārṣāpaṇāvaram // NarS_v15-16.19

kāṇam apy athavā khañjam anyam vāpi tathāvidham / tathyenāpi bruvan dāpyo rājñā kārṣāpaṇāvaram //

na kilbiṣeṇāpavadec chāstrataḥ kṛtapāvanam /
na rājñā dhṛtadaṇḍam ca daṇḍabhāk tadvyatikramāt // NarS_v15-16.20

na kilbiṣeṇāpavadec chāstrataḥ kṛtapāvanam / na rājñā dhṛtadaṇḍam ca daṇḍabhāk tadvyatikramāt //

loke 'smin dvāv avaktavyāv adaṇḍyau ca prakīrtitau /
brāhmaṇas caiva rājā ca tau hīdam bibhr̥to jagat // NarS_v15-16.21

loke 'smin dvāv avaktavyāv adaṇḍyau ca prakīrtitau / brāhmaṇas caiva rājā ca tau hīdam bibhr̥to jagat //

patitaṃ patitety uktvā cauraṃ caureti vā punaḥ /
vacanāt tulyadoṣaḥ syān mithyā dvir doṣatāṃ vrajet // NarS_v15-16.22

[patitaṃ patitety uktvā cauraṃ caureti vā punaḥ / vacanāt tulyadoṣaḥ syān mithyā dvir doṣatāṃ vrajet //](#)

nāmajātigrahaṃ teṣāṃ abhidroheṇa kurvataḥ /
nikheyo 'yomayaḥ śaṅkuḥ sūdrasyāṣṭādaśāṅgulaḥ // NarS_v15-16.23

[nāmajātigrahaṃ teṣāṃ abhidroheṇa kurvataḥ / nikheyo 'yomayaḥ śaṅkuḥ sūdrasyāṣṭādaśāṅgulaḥ //](#)

dharmāpadeśaṃ darpeṇa dvijānāṃ asya kurvataḥ /
taptam āsecayet tailaṃ vaktre śrotre ca pārthivaḥ // NarS_v15-16.24

[dharmāpadeśaṃ darpeṇa dvijānāṃ asya kurvataḥ / taptam āsecayet tailaṃ vaktre śrotre ca pārthivaḥ //](#)

yenāṅgenāvaro varṇo brāhmaṇasyāparādhnyāt /
tad aṅgaṃ tasya chettavyam evaṃ śuddhim avāpnuyāt // NarS_v15-16.25

[yenāṅgenāvaro varṇo brāhmaṇasyāparādhnyāt / tad aṅgaṃ tasya chettavyam evaṃ śuddhim avāpnuyāt //](#)

sahāsanam abhiprepsur utkr̥ṣṭasyāvakr̥ṣṭajaḥ /
kaṭyām kṛtāṅko nirvāsyāḥ sphigdeśaṃ vāsya kartayet // NarS_v15-16.26

[sahāsanam abhiprepsur utkr̥ṣṭasyāvakr̥ṣṭajaḥ / kaṭyām kṛtāṅko nirvāsyāḥ sphigdeśaṃ vāsya kartayet //](#)

avaniṣṭhīvato darpād dvāv oṣṭhau chedayen nr̥paḥ /
avamūtrayataḥ śīśnam avaśardhayato gudam // NarS_v15-16.27

[avaniṣṭhīvato darpād dvāv oṣṭhau chedayen nr̥paḥ / avamūtrayataḥ śīśnam avaśardhayato gudam //](#)

keśeṣu gr̥hṇato hastau chedayed avicārayan /
pādayor nāsikāyām ca gr̥ivāyām vṛṣaṇeṣu ca // NarS_v15-16.28

[keśeṣu gr̥hṇato hastau chedayed avicārayan / pādayor nāsikāyām ca gr̥ivāyām vṛṣaṇeṣu ca //](#)

upakruśya tu rājānaṃ vartmani sve vyavasthitam /
jihvāchedād bhavec chuddhiḥ sarvasvaharaṇena vā // NarS_v15-16.29

[upakruśya tu rājānaṃ vartmani sve vyavasthitam / jihvāchedād bhavec chuddhiḥ sarvasvaharaṇena vā //](#)

rājani prahared yas tu kṛtāgasy api durmatih /
śūle tam agnau vipaced brahmahatyāśatādhikam // NarS_v15-16.30

rājani prahared yas tu kṛtāgasy api durmatih / śūle tam agnau vipaced brahmahatyāśatādhikam //

putrāparādhe na pitā na śvavāñ śuni daṇḍabhāk /
na markate ca tatsvāmī tair eva prahito na cet // NarS_v15-16.31

putrāparādhe na pitā na śvavāñ śuni daṇḍabhāk / na markate ca tatsvāmī tair eva prahito na cet //

17.dyūtasamāhvayam

akṣavardhraśalākādyair devanaṃ jihmakāritam /
pañakrīḍā vayobhiś ca padaṃ dyūtasamāhvayam // NarS_v17.1

akṣavardhraśalākādyair devanaṃ jihmakāritam / pañakrīḍā vayobhiś ca padaṃ dyūtasamāhvayam //

sabhikaḥ kārayed dyūtaṃ deyaṃ dadyāc ca tatkr̥tam /
daśakaṃ tu śataṃ vṛddhis tasya syād dyūtakāritā // NarS_v17.2

sabhikaḥ kārayed dyūtaṃ deyaṃ dadyāc ca tatkr̥tam / daśakaṃ tu śataṃ vṛddhis tasya syād dyūtakāritā //

dvirabhyastāḥ patanty akṣā glahe yasyākṣadevinaḥ /
jayaṃ tasyāparasyāhuḥ kitavasya parājayam // NarS_v17.3

dvirabhyastāḥ patanty akṣā glahe yasyākṣadevinaḥ / jayaṃ tasyāparasyāhuḥ kitavasya parājayam //

kitaveṣv eva tiṣṭheyuḥ kitavāḥ saṃśayaṃ prati /
ta eva tasya draṣṭāraḥ syus ta eva ca sākṣiṇaḥ // NarS_v17.4

kitaveṣv eva tiṣṭheyuḥ kitavāḥ saṃśayaṃ prati / ta eva tasya draṣṭāraḥ syus ta eva ca sākṣiṇaḥ //

aśuddhaḥ kitavo nānyad āśrayed dyūtamaṇḍalam /
pratihanyān na sabhikaṃ dāpayet tat svam iṣṭataḥ // NarS_v17.5

aśuddhaḥ kitavo nānyad āśrayed dyūtamaṇḍalam / pratihanyān na sabhikaṃ dāpayet tat svam iṣṭataḥ //

kūṭākṣadevinaḥ pāpān nirbhajed dyūtamaṇḍalāt /
kaṇṭhe 'kṣamālām āsajya sa hy eṣāṃ vinayaḥ smṛtaḥ // NarS_v17.6

kūṭākṣadevinah pāpān nirbhajed dyūtamāṇḍalāt / kaṇṭhe 'kṣamālām āsajya sa hy eṣāṃ vinayaḥ smṛtaḥ //

18. prakīrṇakam

prakīrṇake punar jñeyā vyavahārā nṛpāśrayāḥ /
rājñām ājñāpratīghātas tatkarṇmakaraṇaṃ tathā // NarS_v18.1

prakīrṇake punar jñeyā vyavahārā nṛpāśrayāḥ / rājñām ājñāpratīghātas tatkarṇmakaraṇaṃ tathā //

purapradānaṃ sambhedaḥ prakṛtīnām tathaiva ca /
pāṣaṇḍanaigamaśreṇīgaṇadharmaviparyayāḥ // NarS_v18.2

purapradānaṃ sambhedaḥ prakṛtīnām tathaiva ca / pāṣaṇḍanaigamaśreṇīgaṇadharmaviparyayāḥ //

pitṛputravivādaś ca prāyaścittavyatikramaḥ /
pratigrahaḥvilopaś ca kopa āśramaṇām api // NarS_v18.3

pitṛputravivādaś ca prāyaścittavyatikramaḥ / pratigrahaḥvilopaś ca kopa āśramaṇām api //

varṇasaṃkaradoṣaś ca tadvṛttiniyamas tathā /
na dṛṣṭaṃ yac ca pūrveṣu tat sarvaṃ syāt prakīrṇake // NarS_v18.4

varṇasaṃkaradoṣaś ca tadvṛttiniyamas tathā / na dṛṣṭaṃ yac ca pūrveṣu tat sarvaṃ syāt prakīrṇake //

rājā tv avahitaḥ sarvān āśramān paripālayet /
upāyairiḥ śāstravihitaiś caturbhiḥ prakṛtaiś tathā // NarS_v18.5

rājā tv avahitaḥ sarvān āśramān paripālayet / upāyairiḥ śāstravihitaiś caturbhiḥ prakṛtaiś tathā //

yo yo varṇo 'vahīyeta yo vodrekam anuvrajet /
taṃ taṃ dṛṣṭvā svato mārgāt pracyutaṃ sthāpayet pathi // NarS_v18.6

yo yo varṇo 'vahīyeta yo vodrekam anuvrajet / taṃ taṃ dṛṣṭvā svato mārgāt pracyutaṃ sthāpayet pathi //

āśāstrokteṣu cānyeṣu pāpayukteṣu karmasu /
prasamīkṣyātmano rājā daṇḍaṃ daṇḍyeṣu pātayet // NarS_v18.7

āśāstrokteṣu cānyeṣu pāpayukteṣu karmasu / prasamīkṣyātmano rājā daṇḍaṃ daṇḍyeṣu pātayet //

śrutismṛtivriddhaṃ ca janānām ahitaṃ ca yat /
na tat pravartayed rājā pravṛttaṃ ca nivartayet // NarS_v18.8

śrutismṛtivriddhaṃ ca janānām ahitaṃ ca yat / na tat pravartayed rājā pravṛttaṃ ca nivartayet //

nyāyāpetam yad anyena rājñājñānakṛtaṃ ca yat /
tad apy anyāyavihitaṃ punar nyāye niveśayet // NarS_v18.9

nyāyāpetam yad anyena rājñājñānakṛtaṃ ca yat / tad apy anyāyavihitaṃ punar nyāye niveśayet //

rājñā pravartitān dharmān yo naro nānupālayet /
daṇḍyaḥ sa pāpo vadhyaś ca lopayan rājaśāsanam // NarS_v18.10

rājñā pravartitān dharmān yo naro nānupālayet / daṇḍyaḥ sa pāpo vadhyaś ca lopayan rājaśāsanam //

āyudhāny āyudhīyānām vāhyādīn vāhyajīvinām /
veśyāstrīṇām alaṃkāraṃ vādyātodyāni tadvidām // NarS_v18.11

āyudhāny āyudhīyānām vāhyādīn vāhyajīvinām / veśyāstrīṇām alaṃkāraṃ vādyātodyāni tadvidām //

yac ca yasyopakaraṇam yena jīvanti kārūkāḥ /
sarvasvahaṛaṇe 'py etān na rājā hartum arhati // NarS_v18.12

yac ca yasyopakaraṇam yena jīvanti kārūkāḥ / sarvasvahaṛaṇe 'py etān na rājā hartum arhati //

anādiś cāpy anantaś ca dvipadām pṛthivīpatiḥ /
dīptimatvāc chucitvāc ca yadi na syāt pathaś cyutaḥ // NarS_v18.13

anādiś cāpy anantaś ca dvipadām pṛthivīpatiḥ / dīptimatvāc chucitvāc ca yadi na syāt pathaś cyutaḥ //

yadi rājā na sarveṣāṃ varṇānām daṇḍadhāraṇam /
kuryāt patho vyapetānām vinaśyeyur imāḥ prajāḥ // NarS_v18.14

yadi rājā na sarveṣāṃ varṇānām daṇḍadhāraṇam / kuryāt patho vyapetānām vinaśyeyur imāḥ prajāḥ //

brāhmaṇyaṃ brāhmaṇo jahyāt kṣatriyaḥ kṣātram utsrjet /
svakarma jahyād vaiśyas tu śūdraḥ sarvān viśeṣayet // NarS_v18.15

brāhmaṇyaṃ brāhmaṇo jahyāt kṣatriyaḥ kṣātram utsrjet / svakarma jahyād vaiśyas tu śūdraḥ sarvān viśeṣayet
//

rājānaś cen nābhaviṣyan pṛthivyām daṇḍadhāraṇam /
śūle matsyān ivāpakṣyan durbalān balavattarāḥ // NarS_v18.16

rājānaś cen nābhaviṣyan pṛthivyām daṇḍadhāraṇam / śūle matsyān ivāpakṣyan durbalān balavattarāḥ //

satām anugraho nityam asatām nigrahas tathā /
eṣa dharmah smṛto rājñām arthaś cāmitrapīḍanāt // NarS_v18.17

satām anugraho nityam asatām nigrahas tathā / eṣa dharmah smṛto rājñām arthaś cāmitrapīḍanāt //

na lipyate yathā vahnir dahañ chaśvad imāḥ prajāḥ /
na lipyate tathā rājā daṇḍam daṇḍyeṣu pātayan // NarS_v18.18

na lipyate yathā vahnir dahañ chaśvad imāḥ prajāḥ / na lipyate tathā rājā daṇḍam daṇḍyeṣu pātayan //

ājñā tejaḥ pāṛthivānām sā ca vāci pratiṣṭhitā /
te yad brūyur asat sad vā sa dharmo vyavahāriṇām // NarS_v18.19

ājñā tejaḥ pāṛthivānām sā ca vāci pratiṣṭhitā / te yad brūyur asat sad vā sa dharmo vyavahāriṇām //

rājā nāma caraty eṣa bhūmau sākṣāt sahasradṛk /
na tasyājñām atikramya samtiṣṭheran prajāḥ kvacit // NarS_v18.20

rājā nāma caraty eṣa bhūmau sākṣāt sahasradṛk / na tasyājñām atikramya samtiṣṭheran prajāḥ kvacit //

rakṣādhikārād īsatvād bhūtānugrahadarśanāt /
yad eva rājā kurute tat pramāṇam iti sthitiḥ // NarS_v18.21

rakṣādhikārād īsatvād bhūtānugrahadarśanāt / yad eva rājā kurute tat pramāṇam iti sthitiḥ //

nirguṇo 'pi yathā strīṇām pūjya eva patiḥ sadā /
prajānām viguṇo 'py evam pūjya eva narādhipaḥ // NarS_v18.22

nirguṇo 'pi yathā strīṇām pūjya eva patiḥ sadā / prajānām viguṇo 'py evam pūjya eva narādhipaḥ //

tapahkrītāḥ prajā rājñā prabhur āsām tato nṛpaḥ /
tatas tadvacasi stheyam vārtā cāsām tadāśrayā // NarS_v18.23

tapahkrītāḥ prajā rājñā prabhur āsām tato nṛpaḥ / tatas tadvacasi stheyam vārtā cāsām tadāśrayā //

pañca rūpāṇi rājāno dhārayanty amitauijaṣaḥ /
agner indrasya somasya yamasya dhanadasya ca // NarS_v18.24

pañca rūpāṇi rājāno dhārayanty amitauijaṣaḥ / agner indrasya somasya yamasya dhanadasya ca //

kāraṇād animittam vā yadā krodhavaśam gataḥ /
prajā dahati bhūpālas tadāgnir abhidhīyate // NarS_v18.25

kāraṇād animittam vā yadā krodhavaśam gataḥ / prajā dahati bhūpālas tadāgnir abhidhīyate //

yadā tejaḥ samālambya vijigīṣur udāyudhaḥ /
abhiyāti parān rājā tadendraḥ sa udāhṛtaḥ // NarS_v18.26

yadā tejaḥ samālambya vijigīṣur udāyudhaḥ / abhiyāti parān rājā tadendraḥ sa udāhṛtaḥ //

viḡatakrodhasamtāpo hr̥ṣṭarūpo yadā nr̥paḥ /
prajānām darśanam yāti soma ity ucyate tadā // NarS_v18.27

viḡatakrodhasamtāpo hr̥ṣṭarūpo yadā nr̥paḥ / prajānām darśanam yāti soma ity ucyate tadā //

dharmāsanagataḥ śrīmān daṇḍam dhatte yadā nr̥paḥ /
samaḥ sarveṣu bhūteṣu tadā vaivasvataḥ yamaḥ // NarS_v18.28

dharmāsanagataḥ śrīmān daṇḍam dhatte yadā nr̥paḥ / samaḥ sarveṣu bhūteṣu tadā vaivasvataḥ yamaḥ //

yadā tv arthiguruprājñabhṛtyādīn avanīpatih /
anugr̥hṇāti dānena tadā sa dhanadaḥ smṛtaḥ // NarS_v18.29

yadā tv arthiguruprājñabhṛtyādīn avanīpatih / anugr̥hṇāti dānena tadā sa dhanadaḥ smṛtaḥ //

tasmāt tam nāvajānīyān nākrośen na viśeṣayet /
ājñāyām cāsya tiṣṭheta mṛtyuḥ syāt tadvyatikramāt // NarS_v18.30

tasmāt tam nāvajānīyān nākrośen na viśeṣayet / ājñāyām cāsya tiṣṭheta mṛtyuḥ syāt tadvyatikramāt //

tasya vṛttiḥ prajārakṣā vṛddhaprājñopasevanam /
darśanam vyavahārāṇām ātmanaś cābhirakṣaṇam // NarS_v18.31

tasya vṛttiḥ prajārakṣā vṛddhaprājñopasevanam / darśanam vyavahārāṇām ātmanaś cābhirakṣaṇam //

brāhmaṇān upaseveta nityaṃ rājā samāhitaḥ /
saṃyuktaṃ brāhmaṇaiḥ kṣatraṃ mūlaṃ lokābhirakṣaṇe // NarS_v18.32

brāhmaṇān upaseveta nityaṃ rājā samāhitaḥ / saṃyuktaṃ brāhmaṇaiḥ kṣatraṃ mūlaṃ lokābhirakṣaṇe //

brāhmaṇasyāparihāro rājanyāsanam agrataḥ /
prathamam darśanam prātaḥ sarvebhyaś cābhivādanam // NarS_v18.33

brāhmaṇasyāparihāro rājanyāsanam agrataḥ / prathamam darśanam prātaḥ sarvebhyaś cābhivādanam //

agram navebhyaḥ sasyebhyo mārgadānam ca gacchataḥ /
bhaikṣahetoḥ parāgāre praveśas tv anivāritaḥ // NarS_v18.34

agram navebhyaḥ sasyebhyo mārgadānam ca gacchataḥ / bhaikṣahetoḥ parāgāre praveśas tv anivāritaḥ //

samitpuṣpodakādāneṣv asteyaṃ saparigrahāt /
anākṣepaḥ parebhyaś ca saṃbhāṣaś ca parastriyā // NarS_v18.35

samitpuṣpodakādāneṣv asteyaṃ saparigrahāt / anākṣepaḥ parebhyaś ca saṃbhāṣaś ca parastriyā //

nadīṣv avetanas tāraḥ pūrvam uttaraṇam tathā /
tareṣv aśulkadānam ca na ced vāṇijyam asya tat // NarS_v18.36

nadīṣv avetanas tāraḥ pūrvam uttaraṇam tathā / tareṣv aśulkadānam ca na ced vāṇijyam asya tat //

vartamāno 'dhvani śrānto gr̥hṇann anivasan svayam /
brāhmaṇo nāparādhnoti dvāv ikṣū pañca mūlakān // NarS_v18.37

vartamāno 'dhvani śrānto gr̥hṇann anivasan svayam / brāhmaṇo nāparādhnoti dvāv ikṣū pañca mūlakān //

nābhiśastān na patitān na dviṣo na ca nāstikāt /
na sopadhān nānimittaṃ na dātāraṃ prapīḍya ca // NarS_v18.38

nābhiśastān na patitān na dviṣo na ca nāstikāt / na sopadhān nānimittaṃ na dātāraṃ prapīḍya ca //

arthānām bhūribhāvāc ca deyatvāc ca mahātmanām /
śreyān pratigraho rājñām anyeṣām brāhmaṇād ṛte // NarS_v18.39

arthānām bhūribhāvāc ca deyatvāc ca mahātmanām / śreyān pratigraho rājñām anyeṣām brāhmaṇād ṛte //

brāhmaṇaś caiva rājā ca dvāv apy etau dhṛtavratau /
naitayor antaram kiṃcit prajādharmābhirakṣaṇāt // NarS_v18.40

brāhmaṇaś caiva rājā ca dvāv apy etau dhṛtavratau / naitayor antaram kiṃcit prajādharmābhirakṣaṇāt //

dharmajñasya kṛtajñasya rakṣārtham śāsato 'śucīn /
medhyam eva dhanam prāhus tīkṣṇasyāpi mahīpateḥ // NarS_v18.41

dharmajñasya kṛtajñasya rakṣārtham śāsato 'śucīn / medhyam eva dhanam prāhus tīkṣṇasyāpi mahīpateḥ //

śucīnām aśucīnām ca saṃnipāto yathāmbhasām /
samudre samatām yāti tadvad rājño dhanāgamah // NarS_v18.42

śucīnām aśucīnām ca saṃnipāto yathāmbhasām / samudre samatām yāti tadvad rājño dhanāgamah //

yathā cāgnau sthitam dīpte śuddhim āyāti kāñcanam /
evam evāgamā sarve śuddhim āyānti rājasu // NarS_v18.43

yathā cāgnau sthitam dīpte śuddhim āyāti kāñcanam / evam evāgamā sarve śuddhim āyānti rājasu //

ya eva kaścit svadravyam brāhmaṇebhyaḥ prayacchati /
tad rājñāpy anumantavyam eṣa dharmah sanātanaḥ // NarS_v18.44

ya eva kaścit svadravyam brāhmaṇebhyaḥ prayacchati / tad rājñāpy anumantavyam eṣa dharmah sanātanaḥ //

anyaprakārād ucitād bhūmeḥ ṣaḍbhāgasamjñitāt /
baliḥ sa tasya vihitah prajāpālanavetanam // NarS_v18.45

anyaprakārād ucitād bhūmeḥ ṣaḍbhāgasamjñitāt / baliḥ sa tasya vihitah prajāpālanavetanam //

śakyam tat punar ādātum yad abrahmaṇasātkṛtam /
brāhmaṇāya tu yad dattam na tasya haraṇam punaḥ // NarS_v18.46

śakyam tat punar ādātum yad abrahmaṇasātkṛtam / brāhmaṇāya tu yad dattam na tasya haraṇam punaḥ //

dānam adhyayanam yajñas tasya karma trilakṣaṇam /
yājanādhyāpane vṛttis tṛtīyas tu pratigrahaḥ // NarS_v18.47

dānam adhyayanam yajñas tasya karma trilakṣaṇam / yājanādhyāpane vṛttis tṛtīyas tu pratigrahaḥ //

svakarmani dvijas tiṣṭhed vṛttim āhārayet kṛtām /
nāsadbhyaḥ pratigṛhṇīyād varṇebhyo niyame 'sati // NarS_v18.48

svakarmani dvijas tiṣṭhed vṛttim āhārayet kṛtām / nāsadbhyaḥ pratigṛhṇīyād varṇebhyo niyame 'sati //

aśucir vacanād yasya śucir bhavati puruṣaḥ /
śuciś caivāśuciḥ sadyaḥ katham rājā na daivatam // NarS_v18.49

aśucir vacanād yasya śucir bhavati puruṣaḥ / śuciś caivāśuciḥ sadyaḥ katham rājā na daivatam //

vidur ya eva devatvaṃ rājño hy amitatejaśaḥ /
tasya te pratigṛhṇanto na lipyante dvijātayaḥ // NarS_v18.50

vidur ya eva devatvaṃ rājño hy amitatejaśaḥ / tasya te pratigṛhṇanto na lipyante dvijātayaḥ //

loke 'smin maṅgalāny aṣṭau brāhmaṇo gaur hutāśanaḥ /
hiraṇyaṃ sarpir āditya āpo rājā tathāṣṭamaḥ // NarS_v18.51

loke 'smin maṅgalāny aṣṭau brāhmaṇo gaur hutāśanaḥ / hiraṇyaṃ sarpir āditya āpo rājā tathāṣṭamaḥ //

etāni satataṃ paśyen namasyed arcayec ca tāt /
pradakṣiṇaṃ ca kurvīta tathā hy āyur na hīyate // NarS_v18.52

etāni satataṃ paśyen namasyed arcayec ca tāt / pradakṣiṇaṃ ca kurvīta tathā hy āyur na hīyate //

3. pariśiṣṭam

19. steyam

dvividhās taskarā jñeyāḥ paradravyāpahāriṇaḥ /
prakāśās cāprakāśās ca tāt vidyād ātmavān nṛpaḥ // NarS_p19.1

dvividhās taskarā jñeyāḥ paradravyāpahāriṇaḥ / prakāśās cāprakāśās ca tāt vidyād ātmavān nṛpaḥ //

prakāśavañcakās tatra kūṭamānatulāśritāḥ /
utkoṭakāḥ sāhasikāḥ kitavāḥ paṇyayoṣitaḥ // NarS_p19.2

prakāśavañcakās tatra kūṭamānatulāśritāḥ / utkoṭakāḥ sāhasikāḥ kitavāḥ paṇyayoṣitaḥ //

pratirūpakarāś caiva maṅgaloddeśavṛttayaḥ /
ity evamādayo jñeyāḥ prakāśalokavañcakāḥ // NarS_p19.3

[pratirūpakarāś caiva maṅgaloddeśavṛttayaḥ / ity evamādayo jñeyāḥ prakāśalokavañcakāḥ //](#)

aparakāśāś ca vijñeyā bahirabhyantarāśritāḥ /
suptān pramattāṃś ca narā muṣṇanty ākramya caiva te // NarS_p19.4

[aparakāśāś ca vijñeyā bahirabhyantarāśritāḥ / suptān pramattāṃś ca narā muṣṇanty ākramya caiva te //](#)

deśagrāmagrhaḥgnāś ca pathighnā granthimocakāḥ /
ity evamādayo jñeyā aprakāśāś ca taskarāḥ // NarS_p19.5

[deśagrāmagrhaḥgnāś ca pathighnā granthimocakāḥ / ity evamādayo jñeyā aprakāśāś ca taskarāḥ //](#)

tān viditvā sukuśalaiś cārais tatkarmakāribhiḥ /
anusṛtya grhītavyā gūḍhapraṇihitair naraiḥ // NarS_p19.6

[tān viditvā sukuśalaiś cārais tatkarmakāribhiḥ / anusṛtya grhītavyā gūḍhapraṇihitair naraiḥ //](#)

sabhāprapāpūpaśālāveśamadyānnavikrayāḥ /
catuspathāś caityavṛkṣāḥ samājāḥ prekṣaṇāni ca // NarS_p19.7

[sabhāprapāpūpaśālāveśamadyānnavikrayāḥ / catuspathāś caityavṛkṣāḥ samājāḥ prekṣaṇāni ca //](#)

śūnyāgārāṇy aranyāni devatāyatanāni ca /
cārair vineyāny etāni cauragrahaṇatatparaiḥ // NarS_p19.8

[śūnyāgārāṇy aranyāni devatāyatanāni ca / cārair vineyāny etāni cauragrahaṇatatparaiḥ //](#)

tathaivānye praṇihitāḥ śraddheyāś citravādinaḥ /
carā hy utsāhayeyus tāṃś taskarān pūrvataskarāḥ // NarS_p19.9

[tathaivānye praṇihitāḥ śraddheyāś citravādinaḥ / carā hy utsāhayeyus tāṃś taskarān pūrvataskarāḥ //](#)

annapānasamādānaiḥ samājotsavadarśanaiḥ /
tathā cauryāpadeśaiś ca kuryus teṣāṃ samāgamam // NarS_p19.10

[annapānasamādānaiḥ samājotsavadarśanaiḥ / tathā cauryāpadeśaiś ca kuryus teṣāṃ samāgamam //](#)

ye tatra nopasarpanti sṛtāḥ praṇihitā api /
te 'bhisārya grhītavyāḥ saputrapaśubāndhavāḥ // NarS_p19.11

[ye tatra nopasarpanti sṛtāḥ praṇihitā api / te 'bhisārya grhītavyāḥ saputrapaśubāndhavāḥ //](#)

yāṃs tatra caurān grhṇīyāt tān vitāḍya viḍambya ca /
avaghuṣya ca sarvatra vadhyāś citravadhena te // NarS_p19.12

[yāṃs tatra caurān grhṇīyāt tān vitāḍya viḍambya ca / avaghuṣya ca sarvatra vadhyāś citravadhena te //](#)

na tv ahoḍhān vitāś caurā rājñā vadhyā hy anāgamāḥ /
sahoḍhān sopakaraṇān kṣipraṃ caurān praśāsayet // NarS_p19.13

[na tv ahoḍhān vitāś caurā rājñā vadhyā hy anāgamāḥ / sahoḍhān sopakaraṇān kṣipraṃ caurān praśāsayet //](#)

svadeśaghātino ye syus tathā panthāvarodhinaḥ /
teṣāṃ sarvasvam ādāya bhūyo nindāṃ prakalpayet // NarS_p19.14

[svadeśaghātino ye syus tathā panthāvarodhinaḥ / teṣāṃ sarvasvam ādāya bhūyo nindāṃ prakalpayet //](#)

ahoḍhān vimṛśec caurān grhītān pariśaṅkayā /
bhayopadhābhiś citrābhir brūyus tathā yathākṛtam // NarS_p19.15

[ahoḍhān vimṛśec caurān grhītān pariśaṅkayā / bhayopadhābhiś citrābhir brūyus tathā yathākṛtam //](#)

deśaṃ kālaṃ diśaṃ jātīm nāma vā saṃpratiśrayam /
kṛtyaṃ karmakarā vā syuḥ praṣṭavyās te vinigrahe // NarS_p19.16

[deśaṃ kālaṃ diśaṃ jātīm nāma vā saṃpratiśrayam / kṛtyaṃ karmakarā vā syuḥ praṣṭavyās te vinigrahe //](#)

varṇasvarākārabhedāt asaṃdigdhanivedanāt /
adeśakāladrṣṭatvād vāsasyāpy aviśodhanāt // NarS_p19.17

[varṇasvarākārabhedāt asaṃdigdhanivedanāt / adeśakāladrṣṭatvād vāsasyāpy aviśodhanāt //](#)

asadvyayāt pūrvacauryād asatsaṃsargakāraṇāt /
leśair apy avagantavyā na hoḍhenaiva kevalam // NarS_p19.18

[asadvyayāt pūrvacauryād asatsaṃsargakāraṇāt / leśair apy avagantavyā na hoḍhenaiva kevalam //](#)

dasyuvṛtte yadi nare śaṅkā syāt taskare 'pi vā /
yadi spr̥śyeta leśena kāryaḥ syāc chapathaḥ tataḥ // NarS_p19.19

dasyuvṛtte yadi nare śaṅkā syāt taskare 'pi vā / yadi spr̥śyeta leśena kāryaḥ syāc chapathaḥ tataḥ //

caurāṇām bhaktadā ye syus tathāgnyudakadāyakāḥ /
āvāsadā deśikadās tathaivottaradāyakāḥ // NarS_p19.20

caurāṇām bhaktadā ye syus tathāgnyudakadāyakāḥ / āvāsadā deśikadās tathaivottaradāyakāḥ //

kretāraś caiva bhāṇḍānām pratigrāhiṇa eva ca /
samadaṇḍāḥ smṛtā hy ete ye ca pracchādayanti tām // NarS_p19.21

kretāraś caiva bhāṇḍānām pratigrāhiṇa eva ca / samadaṇḍāḥ smṛtā hy ete ye ca pracchādayanti tām //

rāṣṭreṣu rāṣṭrādhikṛtāḥ sāmantās caiva coditāḥ /
abhyāghāteṣu madhyasthā yathā caurās tathaiva te // NarS_p19.22

rāṣṭreṣu rāṣṭrādhikṛtāḥ sāmantās caiva coditāḥ / abhyāghāteṣu madhyasthā yathā caurās tathaiva te //

gocare yasya muṣyeta tena caurāḥ prayatnataḥ /
mṛgyā dāpyo 'nyathā moṣaṃ padaṃ yadi na nirgatam // NarS_p19.23

gocare yasya muṣyeta tena caurāḥ prayatnataḥ / mṛgyā dāpyo 'nyathā moṣaṃ padaṃ yadi na nirgatam //

nirgate tu pade tasmin naṣṭe 'nyatra nipātite /
sāmantān mārgapālāṃś ca dikpālāṃś caiva dāpayet // NarS_p19.24

nirgate tu pade tasmin naṣṭe 'nyatra nipātite / sāmantān mārgapālāṃś ca dikpālāṃś caiva dāpayet //

gr̥he vai muṣite rājā cauragrāhāṃś tu dāpayet /
āraḥśakān rāṣṭrikāṃś ca yadi cauro na labhyate // NarS_p19.25

gr̥he vai muṣite rājā cauragrāhāṃś tu dāpayet / āraḥśakān rāṣṭrikāṃś ca yadi cauro na labhyate //

yadi vā dāpyamānānām tasmin moṣe tu saṃśayaḥ /
muṣitaḥ śapatham śāpyo moṣe vaiśodhyakāraṇāt // NarS_p19.26

yadi vā dāpyamānānām tasmin moṣe tu saṃśayaḥ / muṣitaḥ śapatham śāpyo moṣe vaiśodhyakāraṇāt //

acaure dāpīte moṣaṃ cauryavaiśodhyakāraṇāt /
caure labdhe labheyus te dviguṇaṃ pratipāditāḥ // NarS_p19.27

[acaure dāpīte moṣaṃ cauryavaiśodhyakāraṇāt / caure labdhe labheyus te dviguṇaṃ pratipāditāḥ //](#)

cauraḥṛtaṃ prayatnena sarūpaṃ pratipādayet /
tadabhāve tu mūlyaṃ syād daṇḍaṃ dāpyaś ca tatsamam // NarS_p19.28

[cauraḥṛtaṃ prayatnena sarūpaṃ pratipādayet / tadabhāve tu mūlyaṃ syād daṇḍaṃ dāpyaś ca tatsamam //](#)

kāṣṭhakāṇḍatrṇādīnāṃ mṛṇmayānāṃ tathaiva ca /
veṇuvaiṇavabhāṇḍānāṃ vetrasnāyvasthicarmaṇāṃ // NarS_p19.29

[kāṣṭhakāṇḍatrṇādīnāṃ mṛṇmayānāṃ tathaiva ca / veṇuvaiṇavabhāṇḍānāṃ vetrasnāyvasthicarmaṇāṃ //](#)

śākaharitamūlānāṃ haraṇe phalapuṣpayoḥ /
gorasekṣuvikārāṇāṃ tathā lavaṇataīlayoḥ // NarS_p19.30

[śākaharitamūlānāṃ haraṇe phalapuṣpayoḥ / gorasekṣuvikārāṇāṃ tathā lavaṇataīlayoḥ //](#)

pakvānnānāṃ kṛtānnānāṃ madyānāṃ āmiśasya ca /
sarveṣāṃ alpamūlyānāṃ mūlyāt pañcaguṇo damaḥ // NarS_p19.31

[pakvānnānāṃ kṛtānnānāṃ madyānāṃ āmiśasya ca / sarveṣāṃ alpamūlyānāṃ mūlyāt pañcaguṇo damaḥ //](#)

tulādharimameyānāṃ gaṇimānāṃ ca sarvaśaḥ /
ebhyas tūtkṛṣṭamūlyānāṃ mūlyād daśaguṇo damaḥ // NarS_p19.32

[tulādharimameyānāṃ gaṇimānāṃ ca sarvaśaḥ / ebhyas tūtkṛṣṭamūlyānāṃ mūlyād daśaguṇo damaḥ //](#)

dhānyaṃ daśabhyaḥ kumbhebhyo harato 'bhyadhikaṃ vadhaḥ /
nyūnaṃ tv ekādaśaguṇaṃ daṇḍaṃ dāpyo 'bravīn manuḥ // NarS_p19.33

[dhānyaṃ daśabhyaḥ kumbhebhyo harato 'bhyadhikaṃ vadhaḥ / nyūnaṃ tv ekādaśaguṇaṃ daṇḍaṃ dāpyo 'bravīn manuḥ //](#)

suvarṇarajatādīnāṃ uttamānāṃ ca vāsasām /
ratnānāṃ caiva mukhyānāṃ śatād abhyadhikaṃ vadhaḥ // NarS_p19.34

[suvarṇarajatādīnāṃ uttamānāṃ ca vāsasām / ratnānāṃ caiva mukhyānāṃ śatād abhyadhikaṃ vadhaḥ //](#)

puruṣaṃ harataḥ pātyo daṇḍa uttamasāhasaḥ /
sarvasvaṃ strīṃ tu harataḥ kanyāṃ tu harato vadhaḥ // NarS_p19.35

[puruṣaṃ harataḥ pātyo daṇḍa uttamasāhasaḥ / sarvasvaṃ strīṃ tu harataḥ kanyāṃ tu harato vadhaḥ //](#)

mahāpaśūn stenayato daṇḍa uttamasāhasaḥ /
madhyamo madhyamapaśuṃ pūrvaḥ kṣudrapaśuṃ haran // NarS_p19.36

[mahāpaśūn stenayato daṇḍa uttamasāhasaḥ / madhyamo madhyamapaśuṃ pūrvaḥ kṣudrapaśuṃ haran //](#)

caturviṃśāvaraḥ pūrvaḥ paraḥ ṣaṇṇavatir bhavet /
śatāni pañca tu paro madhyamo dviśatāvaraḥ // NarS_p19.37

[caturviṃśāvaraḥ pūrvaḥ paraḥ ṣaṇṇavatir bhavet / śatāni pañca tu paro madhyamo dviśatāvaraḥ //](#)

sahasraṃ tūttamo jñeyaḥ paraḥ pañcaśatāvaraḥ /
trividhaḥ sāhaseṣv eva daṇḍaḥ proktaḥ svayaṃbhuvā // NarS_p19.38

[sahasraṃ tūttamo jñeyaḥ paraḥ pañcaśatāvaraḥ / trividhaḥ sāhaseṣv eva daṇḍaḥ proktaḥ svayaṃbhuvā //](#)

prathame granthibhedānām aṅgulyaṅguṣṭhayor vadhaḥ /
dvitīye caiva taccheṣaṃ daṇḍaḥ pūrvaś ca sāhasaḥ // NarS_p19.39

[prathame granthibhedānām aṅgulyaṅguṣṭhayor vadhaḥ / dvitīye caiva taccheṣaṃ daṇḍaḥ pūrvaś ca sāhasaḥ //](#)

goṣu brāhmaṇasaṃsthāsu sthūrāyāś chedanam bhavet /
dāsīm tu harato nityam ardhapādavikartanam // NarS_p19.40

[goṣu brāhmaṇasaṃsthāsu sthūrāyāś chedanam bhavet / dāsīm tu harato nityam ardhapādavikartanam //](#)

yena yena viśeṣeṇa stenāṅgena viceṣṭate /
tat tad evāsyā chettavyaṃ tan manor anuśāsanam // NarS_p19.41

[yena yena viśeṣeṇa stenāṅgena viceṣṭate / tat tad evāsyā chettavyaṃ tan manor anuśāsanam //](#)

garīyasi garīyāṃsam agarīyasi vā punaḥ /
stene nipātayed daṇḍam na yathā prathame tathā // NarS_p19.42

[garīyasi garīyāṃsam agarīyasi vā punaḥ / stene nipātayed daṇḍam na yathā prathame tathā //](#)

daśa sthānāni daṇḍasya manuḥ svāyaṃbhuvo 'bravīt /
triṣu varṇeṣu yāni syur brāhmaṇo rakṣitaḥ sadā // NarS_p19.43

daśa sthānāni daṇḍasya manuḥ svāyaṃbhuvo 'bravīt / triṣu varṇeṣu yāni syur brāhmaṇo rakṣitaḥ sadā //

upastham udaraṃ jihvā hastau pāḍau ca pañcamam /
cakṣur nāsā ca karṇau ca dhanam dehas tathaiva ca // NarS_p19.44

upastham udaraṃ jihvā hastau pāḍau ca pañcamam / cakṣur nāsā ca karṇau ca dhanam dehas tathaiva ca //

aparādham parijñāya deśakālau ca tattvataḥ /
sārānubandhāv ālokya daṇḍān etān prakalpayet // NarS_p19.45

aparādham parijñāya deśakālau ca tattvataḥ / sārānubandhāv ālokya daṇḍān etān prakalpayet //

na mitrakāraṇād rājñā vipulād vā dhanāgamāt /
utsraṣṭavyaḥ sāhasikas tyaktātmā manur abravīt // NarS_p19.46

na mitrakāraṇād rājñā vipulād vā dhanāgamāt / utsraṣṭavyaḥ sāhasikas tyaktātmā manur abravīt //

yāvān avadhyasya vadhe tāvān vadhyasya mokṣaṇe /
bhavaty adharmo nṛpater dharmas tu viniyacchataḥ // NarS_p19.47

yāvān avadhyasya vadhe tāvān vadhyasya mokṣaṇe / bhavaty adharmo nṛpater dharmas tu viniyacchataḥ //

na jātu brāhmaṇam hanyāt sarvapāpeṣv api sthitam /
nirvāsam kārayet kāmam iti dharmo vyavasthitaḥ // NarS_p19.48

na jātu brāhmaṇam hanyāt sarvapāpeṣv api sthitam / nirvāsam kārayet kāmam iti dharmo vyavasthitaḥ //

sarvasvam vā hared rājā caturtham vāvaśeṣayet /
bhṛtyebhyo 'nusmaran dharmam prajāpatyam iti sthitiḥ // NarS_p19.49

sarvasvam vā hared rājā caturtham vāvaśeṣayet / bhṛtyebhyo 'nusmaran dharmam prajāpatyam iti sthitiḥ //

brāhmaṇasyāparādhe tu catuḥsv aṅko vidhīyate /
gurutalpe surāpāne steye brāhmaṇahiṃsane // NarS_p19.50

brāhmaṇasyāparādhe tu catuḥsv aṅko vidhīyate / gurutalpe surāpāne steye brāhmaṇahiṃsane //

gurutalpe bhagaḥ kāryaḥ surāpāne dhvajāḥ smṛtaḥ /
steye tu śvapadaṁ kṛtvā śikhipittena kūṭayet // NarS_p19.51

[gurutalpe bhagaḥ kāryaḥ surāpāne dhvajāḥ smṛtaḥ / steye tu śvapadaṁ kṛtvā śikhipittena kūṭayet //](#)

viśirāḥ puruṣaḥ kāryo lalāṭe bhrūṇaghātināḥ /
asaṁbhāṣyaś ca kartavyas tan manor anuśāsanam // NarS_p19.52

[viśirāḥ puruṣaḥ kāryo lalāṭe bhrūṇaghātināḥ / asaṁbhāṣyaś ca kartavyas tan manor anuśāsanam //](#)

rājā stenena gantavyo muktakeśena dhāvatā /
ācākṣāṇena tatsteyam evaṁ kartāsmi śādhi mām // NarS_p19.53

[rājā stenena gantavyo muktakeśena dhāvatā / ācākṣāṇena tatsteyam evaṁ kartāsmi śādhi mām //](#)

anenā bhavati stenaḥ svakarmapratipādanāt /
rājānaṁ tat sprśed ena utsrjantaṁ sakilbiṣam // NarS_p19.54

[anenā bhavati stenaḥ svakarmapratipādanāt / rājānaṁ tat sprśed ena utsrjantaṁ sakilbiṣam //](#)

rājābhir dhṛtadaṇḍās tu kṛtvā pāpāni mānavāḥ /
nirmalāḥ svargam āyānti santaḥ sukrīno yathā // NarS_p19.55

[rājābhir dhṛtadaṇḍās tu kṛtvā pāpāni mānavāḥ / nirmalāḥ svargam āyānti santaḥ sukrīno yathā //](#)

śāsanād vā vimokṣād vā steno mucyate kilbiṣāt /
aśāsanāt tu tad rājā stenasyāpnoti kilbiṣam // NarS_p19.56

[śāsanād vā vimokṣād vā steno mucyate kilbiṣāt / aśāsanāt tu tad rājā stenasyāpnoti kilbiṣam //](#)

gurur ātmavatām śāstā śāstā rājā durātmanām /
atha pracchannapāpānām śāstā vaivasvato yamaḥ // NarS_p19.57

[gurur ātmavatām śāstā śāstā rājā durātmanām / atha pracchannapāpānām śāstā vaivasvato yamaḥ //](#)

aṣṭāpādyam tu sūdrasya steye bhavati kilbiṣam /
dvir aṣṭāpādyam vaiśyasya dvātriṁśat kṣatriyasya tu // NarS_p19.58

[aṣṭāpādyam tu sūdrasya steye bhavati kilbiṣam / dvir aṣṭāpādyam vaiśyasya dvātriṁśat kṣatriyasya tu //](#)

brāhmaṇasya catuḥṣaṣṭīty evaṃ svāyaṃbhuvo 'bravīt /
tatrāpi ca viśeṣeṇa vidvatsv abhyadhikaṃ bhavet // NarS_p19.59

brāhmaṇasya catuḥṣaṣṭīty evaṃ svāyaṃbhuvo 'bravīt / tatrāpi ca viśeṣeṇa vidvatsv abhyadhikaṃ bhavet //

śārīraś cārthadaṇḍaś ca daṇḍas tu dvividhaḥ smṛtaḥ /
śārīrā daśadhā proktā arthadaṇḍās tv anekadhā // NarS_p19.60

śārīraś cārthadaṇḍaś ca daṇḍas tu dvividhaḥ smṛtaḥ / śārīrā daśadhā proktā arthadaṇḍās tv anekadhā //

kākaṇyādis tv arthadaṇḍaḥ sarvasvāntas tathaiva ca /
śārīras tv avarodhādir jīvitāntas tathaiva ca // NarS_p19.61

kākaṇyādis tv arthadaṇḍaḥ sarvasvāntas tathaiva ca / śārīras tv avarodhādir jīvitāntas tathaiva ca //

kākaṇyādis tu yo daṇḍaḥ sa tu māśāparaḥ smṛtaḥ /
māśavarādyo yaḥ proktaḥ kārṣāpaṇaḥ sa tu saḥ // NarS_p19.62

kākaṇyādis tu yo daṇḍaḥ sa tu māśāparaḥ smṛtaḥ / māśavarādyo yaḥ proktaḥ kārṣāpaṇaḥ sa tu saḥ //

kārṣāpaṇāparādyas tu catuḥkārṣāpaṇaḥ paraḥ /
dvyavaro 'ṣṭāparaś cānyas tryavaro dvādaśottaraḥ // NarS_p19.63

kārṣāpaṇāparādyas tu catuḥkārṣāpaṇaḥ paraḥ / dvyavaro 'ṣṭāparaś cānyas tryavaro dvādaśottaraḥ //

kārṣāpaṇādyā ye proktāḥ sarve te syuś caturguṇāḥ /
evaṃ anye tu vijñeyāḥ prāk ca te pūrvasāhasāt // NarS_p19.64

kārṣāpaṇādyā ye proktāḥ sarve te syuś caturguṇāḥ / evaṃ anye tu vijñeyāḥ prāk ca te pūrvasāhasāt //

kārṣāpaṇo dakṣiṇasyāṃ diśi raupyaḥ pravartate /
paṇair nibaddhaḥ pūrvasyāṃ ṣoḍaśaiva paṇāḥ sa tu // NarS_p19.65

kārṣāpaṇo dakṣiṇasyāṃ diśi raupyaḥ pravartate / paṇair nibaddhaḥ pūrvasyāṃ ṣoḍaśaiva paṇāḥ sa tu //

māṣo viṃśatibhāgas tu jñeyāḥ kārṣāpaṇasya tu /
kākaṇī tu caturbhāgo māṣasya ca paṇasya ca // NarS_p19.66

māṣo viṃśatibhāgas tu jñeyāḥ kārṣāpaṇasya tu / kākaṇī tu caturbhāgo māṣasya ca paṇasya ca //

pāñcanadyāḥ pradeśe tu saṃjñā yā vyāvahārikī /
kārṣāṇapramāṇaṃ tu nibaddham iha vai tayā // NarS_p19.67

pāñcanadyāḥ pradeśe tu saṃjñā yā vyāvahārikī / kārṣāṇapramāṇaṃ tu nibaddham iha vai tayā //

kārṣāṇa 'ṇḍikā jñeyās catasras tās tu dhānakah /
taddvādaśa suvarṇasya dīnāraś citrakah smṛtaḥ // NarS_p19.68

kārṣāṇa 'ṇḍikā jñeyās catasras tās tu dhānakah / taddvādaśa suvarṇasya dīnāraś citrakah smṛtaḥ //

vārttāṃ trayīm cāpy atha daṇḍanītim rājānuvartet saṃtatāpramattaḥ /
hanyād upāyair nipuṇair grhītān pure ca rāṣṭre nigrhṇīyāt pāpān // NarS_p19.69

vārttāṃ trayīm cāpy atha daṇḍanītim rājānuvartet saṃtatāpramattaḥ / hanyād upāyair nipuṇair grhītān pure ca
rāṣṭre nigrhṇīyāt pāpān //

20. divyāni

yadā sākṣī na vidyate vivāde vadatāṃ nṛṇām /
tadā divyaiḥ parīkṣeta śapathaiś ca pṛthagvidhaiḥ // NarS_p20.1

yadā sākṣī na vidyate vivāde vadatāṃ nṛṇām / tadā divyaiḥ parīkṣeta śapathaiś ca pṛthagvidhaiḥ //

satyaṃ vāhanaśastrāṇi gobījarajatāni ca /
devatāpitṛpādās ca dattāni sukr̥tāni ca // NarS_p20.2

satyaṃ vāhanaśastrāṇi gobījarajatāni ca / devatāpitṛpādās ca dattāni sukr̥tāni ca //

mahāparādhe divyāni dāpayet tu mahīpatiḥ /
alpeṣu ca naraḥ śreṣṭhaḥ śapathaiḥ śāpayen naram // NarS_p20.3

mahāparādhe divyāni dāpayet tu mahīpatiḥ / alpeṣu ca naraḥ śreṣṭhaḥ śapathaiḥ śāpayen naram //

ete hi śapathāḥ proktāḥ sukarās svalpasamśaye /
sāhaseṣv abhiśāpe ca vidhir divyaḥ prakīrtitaḥ // NarS_p20.4

ete hi śapathāḥ proktāḥ sukarās svalpasamśaye / sāhaseṣv abhiśāpe ca vidhir divyaḥ prakīrtitaḥ //

saṃdigdhe 'rthe 'bhiyuktānāṃ pracchanneṣu viśeṣataḥ /
divyaḥ pañcavidho jñeya ity āha bhagavān manuḥ // NarS_p20.5

samdigdhe 'rthe 'bhiyuktānām pracchanneṣu viśeṣataḥ / divyaḥ pañcavidho jñeya ity āha bhagavān manuḥ //

dhaṭo 'gnir udakaṃ caiva viṣaṃ kośaś ca pañcamah /
uktāny etāni divyāni dūṣitānām viśodhane // NarS_p20.6

dhaṭo 'gnir udakaṃ caiva viṣaṃ kośaś ca pañcamah / uktāny etāni divyāni dūṣitānām viśodhane //

samdigdheṣv abhiyuktānām viśuddhyarthaṃ mahātmanā /
nāradena punaḥ proktāḥ satyānṛtavibhāvanāḥ /
vādinō 'numatenainaṃ kārayen nānyathā budhaḥ // NarS_p20.7

samdigdheṣv abhiyuktānām viśuddhyarthaṃ mahātmanā / nāradena punaḥ proktāḥ satyānṛtavibhāvanāḥ /
vādinō 'numatenainaṃ kārayen nānyathā budhaḥ //

dhaṭaḥ

caturhastau tulāpādāv ucchrayeṇa prakīrtitau /
ṣaḍdhaṣṭam tu tayor dṛṣṭam pramāṇam parimāṇataḥ // NarS_p20.8

caturhastau tulāpādāv ucchrayeṇa prakīrtitau / ṣaḍdhaṣṭam tu tayor dṛṣṭam pramāṇam parimāṇataḥ //

pādayor antaraṃ haṣṭam bhaved adhyardham eva ca /
śikhyadvayaṃ samāsajya dhaṭe karkaṭake dṛḍhe // NarS_p20.9

pādayor antaraṃ haṣṭam bhaved adhyardham eva ca / śikhyadvayaṃ samāsajya dhaṭe karkaṭake dṛḍhe //

tulayitvā naraṃ pūrvaṃ cihnaṃ kuryād dhaṭasya tu /
kākṣāsthānena taṃ tulyam avatārya tato dhaṭāt // NarS_p20.10

tulayitvā naraṃ pūrvaṃ cihnaṃ kuryād dhaṭasya tu / kākṣāsthānena taṃ tulyam avatārya tato dhaṭāt //

samayaiḥ parigrhyainaṃ punar āropayen naraḥ /
tasminn evaṃ kṛte sā cet kakṣe sthāpya suniścalā // NarS_p20.11

samayaiḥ parigrhyainaṃ punar āropayen naraḥ / tasminn evaṃ kṛte sā cet kakṣe sthāpya suniścalā //

tulito yadi vardheta śuddhaḥ syān nātre saṃśayaḥ /
samo vā hīyamāno vā na viśuddho bhaven naraḥ // NarS_p20.12

tulito yadi vardheta śuddhaḥ syān nātre saṃśayaḥ / samo vā hīyamāno vā na viśuddho bhaven naraḥ //

dharmaparyāyavacanair dhaṭa ity abhidhīyase /
tvam vetsy sarvabhūtānāṃ pāpāni sukṛtāni ca /
tvam eva dhaṭa jānīṣe na vidur yāni mānuṣāḥ // NarS_p20.13

[dharmaparyāyavacanair dhaṭa ity abhidhīyase / tvam vetsy sarvabhūtānāṃ pāpāni sukṛtāni ca / tvam eva dhaṭa
jānīṣe na vidur yāni mānuṣāḥ //](#)

vyavahārābhiśasto 'yam mānuṣas tulyate tathā /
tad eva saṃśayāpannam dharmatas trātum arhasi // NarS_p20.14

[vyavahārābhiśasto 'yam mānuṣas tulyate tathā / tad eva saṃśayāpannam dharmatas trātum arhasi //](#)

agniḥ

ata ūrdhvaṃ pravakṣyāmi lohasya vidhim uttamam /
dvātriṃśadaṅgulāni tu maṇḍalān maṇḍalāntaram // NarS_p20.15

[ata ūrdhvaṃ pravakṣyāmi lohasya vidhim uttamam / dvātriṃśadaṅgulāni tu maṇḍalān maṇḍalāntaram //](#)

aṣṭābhir maṇḍalair evam aṅgulānāṃ śatadvayam /
caturviṃśat samākhyātaṃ saṃkhyātattvārthadarśibhiḥ // NarS_p20.16

[aṣṭābhir maṇḍalair evam aṅgulānāṃ śatadvayam / caturviṃśat samākhyātaṃ saṃkhyātattvārthadarśibhiḥ //](#)

kalpitair maṇḍalair evam uṣitasya śucer api /
saptāśvatthasya pattrāṇi sūtrenāveṣṭya hastayoḥ // NarS_p20.17

[kalpitair maṇḍalair evam uṣitasya śucer api / saptāśvatthasya pattrāṇi sūtrenāveṣṭya hastayoḥ //](#)

vidadhyāt taptalohasya pañcāśatpalam saṃmitam /
hastābhyāṃ piṇḍam ādāya śanaiḥ saptapadam vrajet // NarS_p20.18

[vidadhyāt taptalohasya pañcāśatpalam saṃmitam / hastābhyāṃ piṇḍam ādāya śanaiḥ saptapadam vrajet //](#)

na maṇḍalam atikrāmen nāpy arvāk pādayet padam /
na ca pātayetāprāptaḥ yāvadbhūmir prakalpitā // NarS_p20.19

[na maṇḍalam atikrāmen nāpy arvāk pādayet padam / na ca pātayetāprāptaḥ yāvadbhūmir prakalpitā //](#)

tīrtvānena vidhānena maṇḍalāni samāhitaḥ /
adagdhaḥ sarvato yas tu sa viśuddho bhaven naraḥ // NarS_p20.20

tīrtvānena vidhānena maṇḍalāni samāhitaḥ / adagdhaḥ sarvato yas tu sa viśuddho bhaven naraḥ //

bhayād vā pātayate yas tv adagdho yo vibhāvyate /
punas taṃ hārayel lohaṃ sthitir eṣā purātanī /
anena vidhinā kāryo hutāśasamayaḥ smṛtaḥ // NarS_p20.21

bhayād vā pātayate yas tv adagdho yo vibhāvyate / punas taṃ hārayel lohaṃ sthitir eṣā purātanī / anena
vidhinā kāryo hutāśasamayaḥ smṛtaḥ //

tvam agne sarvabhūtānām antaścarasi sākṣivat /
sukṛtaṃ duḥkṛtaṃ loken(a) ajñātaṃ vidyate tvayā // NarS_p20.22

tvam agne sarvabhūtānām antaścarasi sākṣivat / sukṛtaṃ duḥkṛtaṃ loken(a) ajñātaṃ vidyate tvayā //

pracchannāni manuṣyāṇām pāpāni sukṛtāni ca /
yathāvad eva jānīṣe na vidur yāni mānuṣāḥ // NarS_p20.23

pracchannāni manuṣyāṇām pāpāni sukṛtāni ca / yathāvad eva jānīṣe na vidur yāni mānuṣāḥ //

vyavahārābhiśasto 'yaṃ puruṣaḥ śuddhim icchati /
tad enaṃ saṃśayāpannaṃ dharmatas trātum arhasi // NarS_p20.24

vyavahārābhiśasto 'yaṃ puruṣaḥ śuddhim icchati / tad enaṃ saṃśayāpannaṃ dharmatas trātum arhasi //

jalam

ataḥ paraṃ pravakṣyāmi toyasya vidhim uttamam /
nātikrūreṇa dhanuṣā prerayet sāyakatrayam // NarS_p20.25

ataḥ paraṃ pravakṣyāmi toyasya vidhim uttamam / nātikrūreṇa dhanuṣā prerayet sāyakatrayam //

madhyamas tu śaro grāhyaḥ puruṣeṇa yavīyasā /
pratyānītasya tasyātha sa viśuddho bhaven naraḥ // NarS_p20.26

madhyamas tu śaro grāhyaḥ puruṣeṇa yavīyasā / pratyānītasya tasyātha sa viśuddho bhaven naraḥ //

anyathā na viśuddhaḥ syād ekāṅgam api darśayet /
sthānād anyatra vā gacched yasmin pūrvam niveṣitaḥ // NarS_p20.27

anyathā na viśuddhaḥ syād ekāṅgam api darśayet / sthānād anyatra vā gacched yasmin pūrvam niveṣitaḥ //

striyas tu na balāt kāryā na pumān api durbalaḥ /
bhīrutvād yoṣito mṛtyuḥ kṛśasyāpi balāt kuryāt /
sahasā prāpnuyāt sarvāṃs tasmād etān na majjayet // NarS_p20.28

[striyas tu na balāt kāryā na pumān api durbalaḥ / bhīrutvād yoṣito mṛtyuḥ kṛśasyāpi balāt kuryāt / sahasā
prāpnuyāt sarvāṃs tasmād etān na majjayet //](#)

toyamadhye manuṣyasya grhītvorū susaṃyataḥ // NarS_p20.29

[toyamadhye manuṣyasya grhītvorū susaṃyataḥ //](#)

satyānṛtavibhāgasya toyāgnī spaṣṭakṛttamau /
yataś cāgnir abhūd asmāt tatas toyam viśiṣyate // NarS_p20.30

[satyānṛtavibhāgasya toyāgnī spaṣṭakṛttamau / yataś cāgnir abhūd asmāt tatas toyam viśiṣyate //](#)

kriyate dharmatattvajñair dūṣitānām viśodhanam /
tasmāt satyena bhagavañ jaleśa trātum arhasi // NarS_p20.31

[kriyate dharmatattvajñair dūṣitānām viśodhanam / tasmāt satyena bhagavañ jaleśa trātum arhasi //](#)

viṣam

ataḥ paraṃ pravakṣyāmi viṣasya vidhim uttamam /
tulayitvā viṣaṃ pūrvam deyam etad dhimāgame // NarS_p20.32

[ataḥ paraṃ pravakṣyāmi viṣasya vidhim uttamam / tulayitvā viṣaṃ pūrvam deyam etad dhimāgame //](#)

na pūrvāhṇe na madhyāhṇe na saṃdhyāyām tu dharmavit /
śaradgrīṣmavasanteṣu varṣāsu ca na dāpayet // NarS_p20.33

[na pūrvāhṇe na madhyāhṇe na saṃdhyāyām tu dharmavit / śaradgrīṣmavasanteṣu varṣāsu ca na dāpayet //](#)

bhagnaṃ ca dāritaṃ caiva dhūpitaṃ miśritaṃ tathā /
kālakūṭaṃ alaṃbum ca viṣaṃ yatnena varjayet // NarS_p20.34

[bhagnaṃ ca dāritaṃ caiva dhūpitaṃ miśritaṃ tathā / kālakūṭaṃ alaṃbum ca viṣaṃ yatnena varjayet //](#)

śārṅgahaimavataṃ śastaṃ gandhavarṇarasānvitam /
mahādoṣavate deyaṃ rājñā tattvabubhutsayā // NarS_p20.35

śārngahaimavatam śastam gandhavarṇarasānvitam / mahādoṣavate deyam rājñā tattvabubhutsayā //

na bālāturavṛddheṣu naiva svalpāparādhiṣu /
viśasya tu yavān sapta dadyāc chodye ghṛtaplutān // NarS_p20.36

na bālāturavṛddheṣu naiva svalpāparādhiṣu / viśasya tu yavān sapta dadyāc chodye ghṛtaplutān //

viśasya palaṣaḍbhāgād bhāgo viṃśatimas tu yaḥ /
tam aṣṭabhāgahīnam tu śodhye dadyād ghṛtaplutam // NarS_p20.37

viśasya palaṣaḍbhāgād bhāgo viṃśatimas tu yaḥ / tam aṣṭabhāgahīnam tu śodhye dadyād ghṛtaplutam //

yathoktena vidhānena viprān sprṣṭvānumoditaḥ /
sopavāsaś ca khādeta devabrāhmaṇasaṃnidhau // NarS_p20.38

yathoktena vidhānena viprān sprṣṭvānumoditaḥ / sopavāsaś ca khādeta devabrāhmaṇasaṃnidhau //

viṣam vegaklamāpetam sukhena yadi jīryate /
viśuddham iti tam jñātvā rājā satkṛtya mokṣayet // NarS_p20.39

viṣam vegaklamāpetam sukhena yadi jīryate / viśuddham iti tam jñātvā rājā satkṛtya mokṣayet //

tvam viṣa brahmaṇaḥ putraḥ satyadharmaratau sthitaḥ /
śodhayainam naram pāpāt satyenāsyāmṛtībhava // NarS_p20.40

tvam viṣa brahmaṇaḥ putraḥ satyadharmaratau sthitaḥ / śodhayainam naram pāpāt satyenāsyāmṛtībhava //

kośaḥ

ataḥ param pravakṣyāmi kośasya vidhim uttamam // NarS_p20.41

ataḥ param pravakṣyāmi kośasya vidhim uttamam //

pūrvāhṇe sopavāsasya snātasyārdrapaṭasya ca /
saśūkasyāvyasaninaḥ kośapānam vidhīyate // NarS_p20.42

pūrvāhṇe sopavāsasya snātasyārdrapaṭasya ca / saśūkasyāvyasaninaḥ kośapānam vidhīyate //

yadbhaktaḥ so 'bhiyuktaḥ syāt taddaivatyam tu pāyayet /
saptāhād yasya dṛśyate dvisaptāhena vā punaḥ /
pratyātmikaḥ tu yatkiṃcit saiva tasya vibhāvanā // NarS_p20.43

yadbhaktaḥ so 'bhiyuktaḥ syāt taddaivatyam tu pāyayet / saptāhād yasya dṛśyate dvisaptāhena vā punaḥ /
pratyātmikam tu yatkiṃcit saiva tasya vibhāvanā //

dvisaptāhāt param yasya mahad vā vaikṛtaṃ bhavet /
nābhiyojyaḥ sa viduṣāṃ kṛtakālavayatikramāt // NarS_p20.44

dvisaptāhāt param yasya mahad vā vaikṛtaṃ bhavet / nābhiyojyaḥ sa viduṣāṃ kṛtakālavayatikramāt //

mahāparādhe nirdharme kṛtaghne klībakutsite /
nāstikavrātyadāseṣu kośapānam vivarjayet // NarS_p20.45

mahāparādhe nirdharme kṛtaghne klībakutsite / nāstikavrātyadāseṣu kośapānam vivarjayet //

yathoktena prakāreṇa pañca divyāni dharmavit /
dadyād rājābhiyuktānāṃ pretya ceha ca nandati // NarS_p20.46

yathoktena prakāreṇa pañca divyāni dharmavit / dadyād rājābhiyuktānāṃ pretya ceha ca nandati //

na viṣaṃ brāhmaṇe dadyān na lohaṃ kṣatriyo haret /
na nimajjyāpsu vaiśyaś ca śūdraḥ kośaṃ na pāyayet // NarS_p20.47

na viṣaṃ brāhmaṇe dadyān na lohaṃ kṣatriyo haret / na nimajjyāpsu vaiśyaś ca śūdraḥ kośaṃ na pāyayet //

varṣāsu na viṣaṃ dadyāt hemante nāpsu majjayet /
na lohaṃ hārayed grīṣme na kośaṃ pāyayen niśi // NarS_p20.48

varṣāsu na viṣaṃ dadyāt hemante nāpsu majjayet / na lohaṃ hārayed grīṣme na kośaṃ pāyayen niśi //

nāradīyadharmasāstraḥ samāptaḥ.